

แนวทางการนำกฎหมายป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน
มาใช้ในการพาณิชย์อิเล็กทรอนิกส์:
กรณีศึกษาแพลตฟอร์มอิเล็กทรอนิกส์

นางสาวอักษร ทันตวิวัฒน์านนท์

เอกัตศึกษานี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญาศิลปศาสตรมหาบัณฑิต

สาขาวิชากฎหมายเศรษฐกิจ

คณะนิติศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ปีการศึกษา 2563

บทคัดย่อและแฟ้มข้อมูลฉบับเต็มของเอกัตศึกษาที่ให้บริการในคลังปัญญาจุฬาฯ (CUIR)

เป็นแฟ้มข้อมูลของนิสิตเจ้าของเอกัตศึกษาที่ส่งผ่านทางคณะที่สังกัด

The abstract and full text of individual study in Chulalongkorn University Intellectual Repository(CUIR)

are the individual study authors' files submitted through the faculty.

บทคัดย่อ

ความก้าวหน้าทางเทคโนโลยีและการเชื่อมต่อไร้พรมแดนในปัจจุบันได้สร้างการเปลี่ยนแปลงในทั้งพฤติกรรมและวัฒนธรรมของประชากรทั่วโลก จากหลักฐานโดยหลายแหล่งข้อมูลพบว่าประชาชนไทยได้ใช้เวลาประมาณ 9 ชั่วโมงต่อวันในการใช้อินเทอร์เน็ต หนึ่งในกิจกรรมหลักของการใช้อินเทอร์เน็ตของประชาชนไทยคือการซื้อสินค้าผ่านช่องทางออนไลน์ ดังนั้นการพาณิชย์อิเล็กทรอนิกส์ของประเทศไทยจึงได้เติบโตอย่างมีสาระสำคัญในหลายปีที่ผ่านมาโดยมีมูลค่าสูงถึง 4 พันล้านบาทใน พ.ศ. 2562 และเกือบครึ่งหนึ่งมาจากธุรกรรมผ่านแพลตฟอร์มอิเล็กทรอนิกส์

ดังนั้นเอกัตศึกษาเล่มนี้จึงมีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาหามาตรการทางกฎหมายในการกำกับดูแลป้องกันและปราบปรามการฟอกเงินผ่านแพลตฟอร์มอิเล็กทรอนิกส์ เนื่องจากแพลตฟอร์มอิเล็กทรอนิกส์ถือเป็นช่องทางระบบการพาณิชย์อิเล็กทรอนิกส์รูปแบบใหม่ซึ่งเพิ่มความซับซ้อนมากขึ้นให้แก่อาชญากรรมการฟอกเงิน จึงควรมีกฎหมายหรือข้อบังคับในการป้องกันและปราบปรามการฟอกเงินเพื่อลดความเสี่ยงที่ช่องทางแพลตฟอร์มอิเล็กทรอนิกส์จะถูกใช้ในการฟอกเงินและเพื่อเพิ่มมาตรฐานในหลักกฎหมายเพื่อให้อยู่ในระดับเดียวกับกฎหมายสากล

จากการศึกษาพบว่า ตั้งแต่อดีต อาชญากรรมการฟอกเงินถือเป็นความผิดทางอาญาที่ร้ายแรงในหลายประเทศทั่วโลกรวมถึงประเทศไทย เนื่องจากการฟอกเงินนั้นจะเกิดขึ้นได้เมื่อมีการกระทำอาชญากรรมร้ายแรงในรูปแบบอื่นขึ้นก่อน โดยนักฟอกเงินจะทำการซ่อนเร้น การเปลี่ยนสภาพจากเงินที่ได้มาโดยการกระทำผ่านธุรกรรมผิดกฎหมายให้เป็นเงินสะอาดเสมือนได้มาจากการกระทำโดยสุจริต จึงทำให้การตรวจสอบ ติดตาม และปราบปรามยากกว่าอาชญากรรมประเภทอื่น โดยเฉพาะเมื่อมีเทคโนโลยีใหม่ๆมาเพิ่มช่องทางการพาณิชย์ อาชญากรรมการฟอกเงินย่อมหาหนทางในการก่ออาชญากรรมเช่นเดียวกัน

เมื่อศึกษากฎหมาย Corruption, Drug Trafficking and Other Serious Crimes (Confiscation of Benefits) Act ของประเทศสิงคโปร์ ข้อบังคับสำหรับการป้องกันการใช้จ่ายสถาบันการเงินเพื่อการฟอกเงินหรือการเป็นผู้สนับสนุนทางการเงินแก่การก่อการร้ายของสหภาพยุโรป และข้อเสนอแนะทั้ง 40 ประการของหน่วยปฏิบัติการเฉพาะกิจด้านการเงิน จะพบว่าบทกฎหมายของทั้ง 3 นั้นมีความทันสมัยเฉพาะเจาะจง ชัดเจน ครอบคลุม เป็นไปตามหลักความได้สัดส่วน และรองรับช่องทางการฟอกเงินแบบใหม่ ดังนั้นจึงเสนอแนะให้มีการแก้ไขกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับการป้องกันและปราบปรามการฟอกเงินแพลตฟอร์มอิเล็กทรอนิกส์เพื่อให้มีกฎหมายที่รัดกุม มีประสิทธิภาพและยั่งยืนต่อไป

Abstract

The advancement in technology and wireless global communication has enabled the change in both behavioral and cultural aspects on people around the world. Several data sources have identified that the sampled Thai population spend around 9 hours a day using the Internet. One of the main activities spent on the Internet usage was online shopping. Therefore, the e-commerce industry in Thailand has grown significantly over the past few years with the value of 4 billion Baht in 2019 and almost half of the said value was contributed by trade through e-marketplace platform.

This study aims to examine the anti-money laundering legal measures for the e-marketplace platform. Since the e-marketplace platform is considered as a channel for e-commerce, which built up the sophistication and complexity for money laundering crime. Therefore, it is essential to have legal measures to mitigate the risk of e-marketplace platform being use as a channel to launder money as well as strengthening the law to equalized the international standards.

From the study, money laundering crime has always been a criminal offense globally including Thailand. Since there need to be a predicate offense to trigger the money laundering crime, by which the money launderer will conceal and transform the dirty money earned through illegal transactions to clean money, causing the detection examination and prevention more difficult than other types of crimes.

From the study of Singapore's Corruption, Drug Trafficking and Other Serious Crimes (Confiscation of Benefits) Act, The European Anti-Money Laundering Directives and Financial Action Task Force – Forty Recommendations, the researcher found that these legal documents prove to be up to date, specific, coherent, comprehensive, proportional and support the new channel of trades. Therefore, the researcher would like to suggest remedies to the anti-money laundering legal measures for e-marketplace platform to be more succinct, effective and sustainable.

กิตติกรรมประกาศ

เอกัตศึกษาเล่มนี้สำเร็จลุล่วงไปได้ด้วยความอนุเคราะห์และเมตตาอย่างยิ่งของท่านศาสตราจารย์ ดร.คณพล จันทน์หอม ที่กรุณาได้รับเป็นอาจารย์ที่ปรึกษาของผู้เขียน ซึ่งท่านได้ทุ่มเท เอาใจใส่ สละเวลา อันมีค่า ให้คำปรึกษาและคำแนะนำที่ดี และให้กำลังใจต่อผู้เขียนอย่างสม่ำเสมอ ไม่ว่าจะเป็นการจุดประกายความคิด การให้คำแนะนำในการศึกษาค้นคว้าข้อมูล การนำข้อมูลมาปรับใช้กับเนื้อหา รวมถึง การตรวจทานและแก้ไขเอกัตศึกษาเล่มนี้ให้เสร็จสมบูรณ์ ผู้เขียนตระหนักถึงความตั้งใจจริงและความทุ่มเทอย่างจริงใจของท่านศาสตราจารย์ และขอกราบขอบพระคุณเป็นอย่างยิ่งไว้ ณ ที่นี้

ผู้เขียนขอกราบขอบพระคุณบิดา มารดา และครอบครัว ที่ให้ความรัก กำลังใจ ดูแลซึ่งกันและกัน และสนับสนุนในทุกๆด้านอย่างสม่ำเสมอและตลอดเวลา รวมถึงคำแนะนำต่างๆที่ให้อย่างจริงใจเพื่อให้ผู้เขียนใช้ชีวิตและเดินต่อไปในทางที่ถูกต้องและมีเมตตา

นอกจากนี้ ผู้เขียนขอขอบคุณในมิตรภาพของเพื่อนสนิทร่วมรุ่นศิลปศาสตรมหาบัณฑิตที่ช่วยผลักดัน เป็นกำลังใจ และคอยช่วยเหลือกันตลอดเวลาที่ผู้เขียนได้ร่ำเรียนหลักสูตรศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชากฎหมายเศรษฐกิจนี้

ท้ายที่สุดผู้เขียนหวังเป็นอย่างยิ่งว่าเอกัตศึกษาเล่มนี้จะเป็นประโยชน์แก่ผู้สนใจหรือหน่วยงานต่างๆที่เกี่ยวข้องไม่มากนักน้อย และหากเอกัตศึกษานี้มีข้อบกพร่องประการใด ผู้เขียนขอน้อมรับไว้แต่เพียงผู้เดียวและขออภัยมา ณ โอกาสนี้

อักษร ทันตวิวัฒน์นันท์

สารบัญ

	หน้า
บทที่ 1 บทนำ	1
1.1 ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา.....	1
1.2 วัตถุประสงค์ของการวิจัย.....	3
1.3 สมมติฐานของการวิจัย.....	3
1.4 ขอบเขตการวิจัย	4
1.5 วิธีการศึกษาวิจัย.....	4
1.6 ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ.....	4
บทที่ 2 ระบบการพาณิชย์อิเล็กทรอนิกส์ในประเทศไทย	5
2.1 ความหมายและความสำคัญของระบบการพาณิชย์อิเล็กทรอนิกส์	5
2.1.1 ความหมายของระบบการพาณิชย์อิเล็กทรอนิกส์.....	6
2.1.2 การเติบโตของธุรกิจการพาณิชย์อิเล็กทรอนิกส์	8
2.1.3 การรับและจ่ายเงินผ่านระบบการพาณิชย์อิเล็กทรอนิกส์.....	9
2.3 กฎหมายที่บังคับใช้กับระบบการพาณิชย์อิเล็กทรอนิกส์.....	11
2.3.1 พระราชบัญญัติว่าด้วยธุรกรรมทางอิเล็กทรอนิกส์ พ.ศ. 2544	12
2.3.2 พระราชบัญญัติว่าด้วยการกระทำความผิดเกี่ยวกับคอมพิวเตอร์ พ.ศ. 2550	15
2.3.3 พระราชบัญญัติขายตรงและตลาดแบบตรง พ.ศ. 2545	15
2.3.4 พระราชบัญญัติคุ้มครองผู้บริโภค พ.ศ. 2522	16
2.3.5 พระราชบัญญัติว่าด้วยราคาสินค้าและบริการ พ.ศ. 2542	18
บทที่ 3 กฎหมายว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน	21
3.1 ความเบื้องต้นเกี่ยวกับการฟอกเงิน	22
3.1.1 ความหมายและวัตถุประสงค์ของการฟอกเงิน	22

3.1.2	ความเป็นมาของกฎหมายป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน	25
3.1.3	วิธีการฟอกเงิน	27
3.1.4	กระบวนการฟอกเงิน.....	29
3.2	กฎหมายว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการฟอกเงินในประเทศไทย	30
3.2.1	พระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน พ.ศ. 2542	31
3.2.2	กฎกระทรวงเกี่ยวกับการกำหนดจำนวนเงินสดและมูลค่าทรัพย์สินในการทำธุรกรรมที่สถาบันการเงินต้องรายงานต่อสำนักงานป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน พ.ศ. 2559	34
3.2.3	กฎกระทรวงเกี่ยวกับการกำหนดจำนวนเงินในการทำธุรกรรมที่ใช้เงินสดซึ่งผู้ประกอบการอาชีพตามมาตรา 16 ต้องรายงานต่อสำนักงานป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน พ.ศ. 2554	35
3.2.4	กฎกระทรวงเกี่ยวกับการตรวจสอบเพื่อทราบข้อเท็จจริงเกี่ยวกับลูกค้า พ.ศ. 2563	36
3.3	ปัญหาการบังคับใช้กฎหมายเกี่ยวกับการควบคุมดูแลป้องกันและปราบปรามการฟอกเงินในระบบการพาณิชย์อิเล็กทรอนิกส์.....	39
3.4	แนวคิด มาตรการ คำแนะนำ และการปฏิบัติเพื่อป้องกันและปราบปรามการฟอกเงินในต่างประเทศ.....	40
3.4.1	ข้อบังคับเกี่ยวกับการป้องกันและปราบปรามการฟอกเงินฉบับที่ 1 ถึง 6 ของสหภาพยุโรป	40
3.4.2	ข้อแนะนำของหน่วยปฏิบัติการเฉพาะกิจด้านการเงิน (Financial Action Task Force).....	46
3.4.3	ประเทศสิงคโปร์	50
บทที่ 4	บทวิเคราะห์ปัญหาในการบังคับใช้กฎหมายว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการฟอกเงินต่อแพลตฟอร์มอิเล็กทรอนิกส์	60
4.1	ความเกี่ยวพันระหว่างแพลตฟอร์มอิเล็กทรอนิกส์กับการฟอกเงิน	60
4.2	การวิเคราะห์มาตรการการป้องกันและปราบปรามการฟอกเงินที่ควรนำมาใช้ต่อแพลตฟอร์มอิเล็กทรอนิกส์	63

บทที่ 5 บทสรุปและข้อเสนอแนะ.....	73
5.1 บทสรุป.....	73
5.2 ข้อเสนอแนะ.....	78
รายการอ้างอิง.....	80

สารบัญตาราง

ตาราง 1	มูลค่าธุรกิจการพาณิชย์อิเล็กทรอนิกส์ตั้งแต่ พ.ศ. 2557 ถึง พ.ศ. 2562	8
ตาราง 2	การประเมินร่วมโดยหน่วยปฏิบัติการเฉพาะกิจด้านการเงินด้านประสิทธิผลของการป้องกันและ ปราบปรามการฟอกเงินทั้งหมด 11 ด้าน	65
ตาราง 3	การประเมินร่วมโดยหน่วยปฏิบัติการเฉพาะกิจด้านการเงินด้านความเชี่ยวชาญเฉพาะทางต่อ การปฏิบัติตามข้อเสนอแนะทั้ง 40 ข้อ	66

บทที่ 1

บทนำ

1.1 ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

เนื่องจากประชาชนไทยในปัจจุบันมีการใช้งานอินเทอร์เน็ตเป็นอันดับที่ 18 ของโลก ตามการสำรวจในเดือนธันวาคม พ.ศ. 2562 โดย Internet World Stats และ Statista พบว่า ณ เดือนมกราคม พ.ศ. 2563 ประเทศไทยนั้นมีผู้ใช้อินเทอร์เน็ตประมาณ 52 ล้านคน โดยนับเป็นจำนวนที่มากถึงร้อยละ 75 ของจำนวนประชากรในประเทศ ซึ่งประชากรส่วนใหญ่มีการใช้งานอินเทอร์เน็ตโดยรวมทั้งหมดประมาณ 9 ชั่วโมงต่อวัน อีกทั้งในเว็บไซต์ Datareportal ยังมีการแสดงให้เห็นว่าประชาชนไทยมีการใช้บริการอินเทอร์เน็ตผ่านอุปกรณ์โทรศัพท์มือถือเป็นจำนวนที่มากกว่า 50 ล้านคน ซึ่งเป็นร้อยละ 97 ของผู้ใช้อินเทอร์เน็ตในประเทศไทยทั้งหมด โดยประชากรส่วนใหญ่มีการใช้งานอินเทอร์เน็ตผ่านอุปกรณ์โทรศัพท์มือถือเฉลี่ยประมาณ 5 ชั่วโมงต่อวัน

ในการใช้งานอินเทอร์เน็ตของคนไทย ณ เดือนมกราคม พ.ศ. 2563 พบว่าประชาชนไทยมีการเข้าใช้งานเว็บไซต์ Google เป็นอันดับหนึ่งและรองลงมาคือ Facebook โดยเมื่ออ้างอิงตามสถิติที่ถูกจัดเก็บโดยบริษัท Hootsuite ซึ่งเป็นบริษัทรวบรวมข้อมูลเกี่ยวกับการใช้อินเทอร์เน็ตและสื่อทางโซเชียลมีเดียต่างๆ พบว่าประเทศไทยมีจำนวนบัญชีสมาชิกเฟซบุ๊ก (Facebook) มากกว่า 50 ล้านบัญชี โดยนับเป็นอันดับที่ 8 ของโลก ซึ่งแสดงให้เห็นว่าประชาชนไทยมีการใช้งานโซเชียลมีเดียเป็นอันดับต้นๆของโลก

นอกจากการใช้งานอินเทอร์เน็ตเพื่อเข้าเว็บไซต์ทั่วไปหรือการเข้าใช้งานโซเชียลมีเดีย ประชากรไทยยังมีการใช้อินเทอร์เน็ตสำหรับการช้อปปิ้งออนไลน์เป็นอันดับต้นๆอีกด้วย ซึ่งสิ่งนี้ทำให้เกิดการผลักดันให้ธุรกิจการพาณิชย์อิเล็กทรอนิกส์ในประเทศไทยมีการเติบโตอย่างต่อเนื่อง โดยใน พ.ศ. 2563 สมาคมผู้ประกอบการพาณิชย์อิเล็กทรอนิกส์ไทย (Thai e-Commerce) ประเมินว่ามูลค่าตลาดการพาณิชย์อิเล็กทรอนิกส์ใน พ.ศ. 2563 อาจมีมูลค่าสูงเกิน 220,000 ล้านบาท หรือเป็นการเติบโตร้อยละ 35 เทียบกับ พ.ศ. 2562 ซึ่งมีมูลค่า 163,300 ล้านบาท

นอกจากนี้ สำนักงานพัฒนาธุรกรรมทางอิเล็กทรอนิกส์ กระทรวงดิจิทัลเพื่อเศรษฐกิจและสังคม ยังมีการเปิดเผยผลการสำรวจมูลค่าธุรกิจการพาณิชย์อิเล็กทรอนิกส์ หรือ E-commerce ของประเทศไทย ใน พ.ศ. 2562 ว่า มูลค่าธุรกิจการพาณิชย์อิเล็กทรอนิกส์ไทยในรอบหลายปีที่ผ่านมาเพิ่มขึ้นอย่างต่อเนื่อง โดยเฉพาะช่วงวิกฤตการณ์โควิด-19 ที่วิถีความปรกติใหม่ (New Normal) หรือแม้แต่การเว้นระยะห่างทางสังคม (Social Distancing) ได้เปลี่ยนแปลงวิถีชีวิตของบุคคลและที่ผลักดันให้บุคคลต้องพึ่ง

เทคโนโลยีมากกว่าเดิมเพื่อลดการพบปะกัน ประชาชนมีการซื้อสินค้าออนไลน์มากขึ้นเนื่องจากไม่ต้องการออกจากที่พัก ปัจจัยเหล่านี้เป็นผลทำให้ปริมาณการใช้อินเทอร์เน็ตเพื่อการพาณิชย์เพิ่มมากขึ้น โดยผู้เขียนเองก็เป็นหนึ่งในผู้ใช้บริการธุรกิจการพาณิชย์อิเล็กทรอนิกส์มากกว่าสิบปีและได้เห็นว่ามีการพัฒนาอย่างมากสำหรับเทคโนโลยีการซื้อขายผ่านระบบการพาณิชย์อิเล็กทรอนิกส์ โดยมี 3 ปัจจัยหลัก ที่สนับสนุนทำให้ธุรกิจการพาณิชย์อิเล็กทรอนิกส์เติบโตเพิ่มขึ้นทุกปีประกอบด้วย

1. ผู้ประกอบการธุรกิจการพาณิชย์อิเล็กทรอนิกส์เพิ่มจำนวนขึ้นอย่างต่อเนื่อง
2. การทุ่มเงินทำการตลาด ประชาสัมพันธ์ และโปรโมชั่นของผู้ประกอบการรายใหญ่และรายเล็ก และ
3. การพัฒนาของเทคโนโลยี 4G 5G เข้าถึงผู้ใช้งานได้ทั่วถึง

การขยายตัวอย่างมากของธุรกิจการพาณิชย์อิเล็กทรอนิกส์โดยเฉพาะการเพิ่มจำนวนอย่างต่อเนื่องของผู้ประกอบการ อาจกลายเป็นช่องทางให้มิจฉาชีพแฝงตัวเป็นผู้ประกอบการขายสินค้าออนไลน์เพื่อทำการหลอกลวงผู้ซื้อสินค้า หรือแม้กระทั่งมิจฉาชีพอาจมีการวางแผนฟอกเงินผ่านระบบธุรกิจการพาณิชย์อิเล็กทรอนิกส์ก็เป็นได้เนื่องจากในแต่ละวันธุรกิจการพาณิชย์อิเล็กทรอนิกส์จะมีเม็ดเงินไหลเข้าไหลออกจากผู้ซื้อผู้ขายนับหลายล้านบาท ซึ่งกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับธุรกิจการพาณิชย์อิเล็กทรอนิกส์ในปัจจุบันอาจไม่สามารถควบคุมดูแลได้ทันตามการขยายตัวของธุรกิจการพาณิชย์อิเล็กทรอนิกส์

ด้วยการที่ประชาชนชาวไทยมีการเข้าใช้ธุรกิจการพาณิชย์อิเล็กทรอนิกส์เป็นจำนวนมาก และธุรกิจการพาณิชย์อิเล็กทรอนิกส์มีการเติบโตที่รวดเร็วในปัจจุบันและมีมูลค่าที่สูงมากกว่า 220,000 ล้านบาท ซึ่งอาจเป็นช่องทางให้เกิดปัญหาการฟอกเงินจากเหล่ามิจฉาชีพ ผู้เขียนจึงเล็งเห็นความสำคัญอย่างมากของกฎหมายที่ควบคุมดูแลป้องกันและปราบปรามการฟอกเงินสำหรับธุรกิจการพาณิชย์อิเล็กทรอนิกส์ และทุกฝ่ายควรที่จะให้ความสำคัญกับกฎหมายที่เกี่ยวข้องหรือแม้แต่การกำหนดแนวทางที่เหมาะสมในการควบคุมดูแลป้องกันและปราบปรามการฟอกเงินกรณีที่เกี่ยวข้องกับธุรกิจการพาณิชย์อิเล็กทรอนิกส์เพื่อป้องกันไม่ให้เกิดการฟอกเงินเกิดขึ้นในธุรกิจการพาณิชย์อิเล็กทรอนิกส์ของประเทศไทย

เนื่องจากธุรกิจการพาณิชย์อิเล็กทรอนิกส์นั้นเป็นระบบที่มีขนาดและรูปแบบมากมายหลายแบบ มิว่าจะเป็นการขายผ่านแพลตฟอร์มอิเล็กทรอนิกส์ แพลตฟอร์มโซเชียลมีเดีย แอปพลิเคชันส่งข้อความ ฯลฯ เมื่อพิจารณาส่วนแบ่งตลาดของแพลตฟอร์มแต่ละประเภทจะพบว่าแพลตฟอร์มอิเล็กทรอนิกส์เป็นช่องทางการค้าที่มีส่วนแบ่งการตลาดมากที่สุด ข้อมูล พ.ศ. 2561 แพลตฟอร์มอิเล็กทรอนิกส์มีส่วนแบ่งการตลาดประเทศไทยอยู่ที่ร้อยละ 48 รองลงมาคือแพลตฟอร์มโซเชียลมีเดียที่ร้อยละ 37 ส่วน

แพลตฟอร์มและเว็บไซต์ส่วนตัวของร้านค้าอยู่ที่ร้อยละ 15¹ และข้อมูล พ.ศ. 2562 แพลตฟอร์มอิเล็กทรอนิกส์มีส่วนแบ่งการตลาดประเทศไทยอยู่ที่ร้อยละ 47 รองลงมาคือแพลตฟอร์มโซเชียลมีเดียที่ร้อยละ 38 ส่วนแพลตฟอร์มและเว็บไซต์ส่วนตัวของร้านค้าอยู่ที่ร้อยละ 15² ดังนั้นจึงเป็นที่ประจักษ์ว่าหากมีมาตรการควบคุมและป้องกันการฟอกเงินผ่านแพลตฟอร์มอิเล็กทรอนิกส์จะถือเสมือนว่าสามารถป้องกันความเสี่ยงต่อการใช้แพลตฟอร์มอิเล็กทรอนิกส์เป็นสื่อกลางในการกระทำความผิดฐานฟอกเงินได้เกือบกึ่งหนึ่งของธุรกรรมผ่านระบบการพาณิชย์อิเล็กทรอนิกส์

1.2 วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1.2.1 เพื่อให้ทราบถึงกฎหมายที่ควบคุมดูแลป้องกันและปราบปรามการฟอกเงินสำหรับการพาณิชย์อิเล็กทรอนิกส์ทั้งในไทยและต่างประเทศ

1.2.2 เพื่อให้วิเคราะห์ถึงปัญหาที่เกิดขึ้นในปัจจุบันเกี่ยวกับการใช้ช่องทางการพาณิชย์อิเล็กทรอนิกส์ในการฟอกเงิน

1.2.3 เพื่อเสนอแนะแนวทางที่เหมาะสมในการควบคุมดูแลป้องกันและปราบปรามการฟอกเงินกรณีที่เกี่ยวข้องกับการพาณิชย์อิเล็กทรอนิกส์โดยเฉพาะแพลตฟอร์มอิเล็กทรอนิกส์

1.3 สมมติฐานของการวิจัย

ความไม่เพียงพอในการกำกับดูแลธุรกิจการพาณิชย์อิเล็กทรอนิกส์โดยเฉพาะแพลตฟอร์มอิเล็กทรอนิกส์สามารถก่อให้เกิดความเสี่ยงต่อประเทศไทย หน่วยงานที่เกี่ยวข้อง และมุมมองจากองค์กรต่างประเทศว่าประเทศไทยยังมีโอกาสให้อาชญาการฟอกเงินใช้ช่องทางและเทคโนโลยีใหม่ๆ ในการฟอกเงิน จึงเห็นควรให้มีมาตรการเพิ่มเติมโดย การกำหนดภาระหน้าที่ให้แก่ผู้เกี่ยวข้องโดยตรงกับธุรกิจแพลตฟอร์มอิเล็กทรอนิกส์นอกเหนือจากสถาบันการเงิน และการขยายฐานการรับรายงานเกี่ยวกับ

¹ สำนักงานพัฒนาธุรกรรมทางอิเล็กทรอนิกส์, ETDA เผย ปี 62 คนไทยใช้อินเทอร์เน็ตเพิ่มขึ้นเฉลี่ย 10 ชั่วโมง 22 นาที Gen Y ครองแชมป์ 5 ปีซ้อน [ออนไลน์], 30 มีนาคม 2563. เข้าถึงเมื่อ 10 มีนาคม 2564, แหล่งที่มา: <https://www.etda.or.th/th/NEWS/ETDA-Revealed-Thailand-Internet-User-Behavior-2019.aspx>

² บุรณเมตต์ วิวัฒนานุกูล (สายนโยบายการเงิน ธนาคารแห่งประเทศไทย), ทำความรู้จักธุรกิจ B2C E-Commerce: รูปแบบธุรกิจ รูปแบบการชำระเงิน และวิธีการติดตามภาวะตลาด [ออนไลน์], มีนาคม 2564. เข้าถึงเมื่อ: 10 มีนาคม 2564, แหล่งที่มา: https://www.bot.or.th/Thai/Statistics/Articles/Doc_Lib_statisticsHorizon/StatHorizon_B2C_eCommerce.pdf

ธุรกรรมที่มีเหตุอันควรสงสัย เพื่อให้การป้องกันและปราบปรามการฟอกเงินมีความทันสมัย รัดกุม และมีประสิทธิภาพมากขึ้น

1.4 ขอบเขตการวิจัย

ศึกษาวิจัยเกี่ยวกับมาตรการในการกำกับดูแลธุรกิจการพาณิชย์อิเล็กทรอนิกส์โดยเฉพาะแพลตฟอร์มอิเล็กทรอนิกส์ในประเทศไทย และการบังคับใช้กฎหมายปัจจุบันในประเทศที่เกี่ยวข้อง โดยจะนำข้อมูลที่รวบรวมมาศึกษา วิเคราะห์เปรียบเทียบ และหาความเหมือนความแตกต่างของกฎหมายและหลักเกณฑ์การกำกับดูแลป้องกันและปราบปรามการฟอกเงินในปัจจุบันของประเทศไทยที่ยังไม่รองรับต่อธุรกิจการพาณิชย์อิเล็กทรอนิกส์และแพลตฟอร์มอิเล็กทรอนิกส์รวมทั้งศึกษาข้อดีและข้อเสียของมาตรการในการกำกับดูแลป้องกันและปราบปรามการฟอกเงินในต่างประเทศและนำมาใช้เป็นแนวความคิดเพื่อหามาตรการทางกฎหมายและใช้เป็นแนวทางการกำกับดูแลเพื่อป้องกันและปราบปรามการฟอกเงินผ่านแพลตฟอร์มอิเล็กทรอนิกส์ให้เหมาะสมไป

1.5 วิธีการศึกษาวิจัย

การศึกษานี้ใช้การวิจัยทางเอกสาร (Documentary Research) โดยการค้นคว้าจากหนังสือ สิ่งพิมพ์ ตำรา บทความ เอกสาร วารสารทางวิชาการที่เกี่ยวข้องทั้งของประเทศไทยและต่างประเทศ ตลอดจนข้อมูลจากเครือข่ายอินเทอร์เน็ต

1.6 ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

- 1 ได้ทราบกฎหมายที่ควบคุมดูแลป้องกันและปราบปรามการฟอกเงินสำหรับธุรกิจการพาณิชย์อิเล็กทรอนิกส์ทั้งในประเทศไทยและต่างประเทศ
- 2 ได้วิเคราะห์ปัญหาที่เกิดขึ้นในปัจจุบันเกี่ยวกับการใช้ช่องทางธุรกิจการพาณิชย์อิเล็กทรอนิกส์หรือแพลตฟอร์มอิเล็กทรอนิกส์ในการฟอกเงิน
- 3 ได้แนวทางที่เหมาะสมในการควบคุมดูแลป้องกันและปราบปรามการฟอกเงินกรณีที่เกี่ยวข้องกับแพลตฟอร์มอิเล็กทรอนิกส์โดยเฉพาะแพลตฟอร์มอิเล็กทรอนิกส์

บทที่ 2

ระบบการพาณิชย์อิเล็กทรอนิกส์ในประเทศไทย

พฤติกรรมกรรมการติดต่อสื่อสารของมนุษย์นั้นเริ่มจากการติดต่อสื่อสารเฉพาะหน้า และพัฒนาเป็นการสื่อสารทางระยะไกลโดยใช้คนหรือพาหนะเป็นสื่อของการติดต่อสื่อสาร การติดต่อสื่อสารของมนุษย์นั้นรวมถึงการทำการค้าหรือการพาณิชย์ ดังนั้น การพาณิชย์ก็เช่นเดียวกับการติดต่อสื่อสารที่เริ่มจากการค้าขายเฉพาะหน้า และพัฒนาเป็นการพาณิชย์ระยะไกลตามลำดับ

ณ ปัจจุบันที่เทคโนโลยีสารสนเทศและระบบต่างๆถูกพัฒนาเพื่ออำนวยความสะดวกในการติดต่อสื่อสารและทำการพาณิชย์ระยะไกล รวมถึงเป็นตัวแปรสำคัญที่ทำให้ประเทศไทยก้าวเข้าสู่สังคมสารสนเทศ (The Information Society) หรือที่ถูกขนานนามว่ายุคของสังคมแห่งข้อมูลข่าวสาร ซึ่งเป็นสังคมที่ใช้เทคโนโลยีสารสนเทศ (Information Technology) หรือที่ถูกลย่อว่า IT มาสู่การพัฒนาการวิทยาการของระบบคอมพิวเตอร์ รวมถึงการเชื่อมต่อระบบเครือข่ายคอมพิวเตอร์ (Computer Networks) หรือที่รู้จักกันอย่างแพร่หลายในนามว่า อินเทอร์เน็ต (Internet)

การพัฒนาและนำมาใช้ของอินเทอร์เน็ตอย่างแพร่หลายทั้งในประเทศไทยและต่างประเทศทั่วโลกถือว่าเป็นการสร้างโลกไร้พรมแดนจากความสะดวกรวดเร็วในการรับรู้ข้อมูลและติดต่อสื่อสารระยะไกลและระหว่างประเทศทั่วโลก เมื่อมีการพัฒนาการติดต่อสื่อสารโดยอาศัยอินเทอร์เน็ตที่เป็นจุดเชื่อมต่อระหว่างกันและกันแล้ว ทำให้การพัฒนาทางพาณิชย์เพื่อให้ผู้บริโภคและผู้ค้าสามารถเชื่อมต่อกันเป็นเรื่องที่เกิดขึ้นตามธรรมชาติ การทำธุรกรรมแบบใหม่ผ่านทางอิเล็กทรอนิกส์ หรือการค้าขายผ่านทางอินเทอร์เน็ตนั้นจึงได้มีนามเรียกว่า ธุรกิจการพาณิชย์อิเล็กทรอนิกส์

2.1 ความหมายและความสำคัญของระบบการพาณิชย์อิเล็กทรอนิกส์

ในส่วนนี้ผู้เขียนจะกล่าวถึงเนื้อหาทั่วไปเกี่ยวกับระบบการพาณิชย์อิเล็กทรอนิกส์ เพื่อให้ผู้อ่านเข้าใจถึงบริบทโดยกว้างเกี่ยวกับระบบการพาณิชย์อิเล็กทรอนิกส์ที่มีในปัจจุบัน มิว่าจะเป็นระบบการพาณิชย์อิเล็กทรอนิกส์ในประเทศไทยหรือต่างประเทศ ซึ่งระบบการพาณิชย์อิเล็กทรอนิกส์นั้นจะประกอบไปด้วยซอฟต์แวร์ (Software) ฮาร์ดแวร์ (Hardware) และบุคลากรในแผนกต่างๆที่เกี่ยวข้องกับการปฏิบัติงานและดูแลระบบ หลายรูปแบบดังที่จะกล่าวในเนื้อหาส่วนนี้

2.1.1 ความหมายของระบบการพาณิชย์อิเล็กทรอนิกส์

คำว่า “ระบบการพาณิชย์อิเล็กทรอนิกส์” หมายถึง ระบบการดำเนินธุรกิจการพาณิชย์ โดยใช้สื่ออิเล็กทรอนิกส์ เพื่อใช้ในการติดต่อสื่อสารและค้าขายสินค้าหรือบริการ ระหว่างธุรกิจธนาคาร และผู้บริโภค มีว่าจะเป็นการติดต่อสื่อสารกันผ่านทางฮาร์ดแวร์ใด โดยขอบเขตของระบบการพาณิชย์อิเล็กทรอนิกส์ในการศึกษานี้ครอบคลุมถึงการติดต่อสื่อสารหรือทำธุรกรรมผ่านทางโทรศัพท์เคลื่อนที่ หรือคอมพิวเตอร์เท่านั้น มิได้รวมถึงวิทยุสื่อสาร โทรสาร หรือช่องทางการติดต่ออื่นๆ นอกจากนี้ระบบการพาณิชย์อิเล็กทรอนิกส์ในการศึกษานี้ครอบคลุมเฉพาะการซื้อขายสินค้าหรือบริการและมิได้รวมถึงการโฆษณาต่างๆผ่านอิเล็กทรอนิกส์

ถึงแม้ว่าการขายสินค้าหรือให้บริการของผู้ค้าต่างๆนั้นจะรวมถึงการมีอยู่ของคลังสินค้าพาหนะเพื่อรับหรือจัดส่งสินค้า จะถือว่าเป็นส่วนหนึ่งของการประกอบธุรกิจการพาณิชย์อิเล็กทรอนิกส์ และเพื่อให้ระบบการพาณิชย์อิเล็กทรอนิกส์สามารถดำเนินการได้ตั้งแต่ต้นจนจบ

คำว่า “ผู้ค้า” หมายถึง ผู้ขายสินค้าหรือบริการบนระบบการพาณิชย์อิเล็กทรอนิกส์ มีว่าจะเป็นบุคคลธรรมดาหรือนิติบุคคลก็ตาม โดยผู้ค้าในการศึกษาเล่มนี้จะครอบคลุมแค่ ผู้ค้าหนึ่งประเภทคือผู้ค้าที่ขายสินค้าหรือให้บริการผ่านทางช่องทางระบบการพาณิชย์อิเล็กทรอนิกส์แก่ผู้บริโภค ผ่านช่องทางแพลตฟอร์มอิเล็กทรอนิกส์ หรือเป็นผู้ค้าธุรกิจค้าปลีก (Business-to-Customer) เท่านั้น

นอกจากผู้ค้าธุรกิจค้าปลีกแล้ว ยังมีผู้ค้าอีกหลายประเภทที่ใช้ระบบการพาณิชย์อิเล็กทรอนิกส์ในการประกอบกิจการ เช่น การค้าระหว่างผู้บริโภคกับผู้บริโภค (Customer-to-Customer) ซึ่งหมายถึงผู้บริโภคที่ได้มีธุรกิจขายสินค้าหรือบริการเป็นหลัก เพียงแต่ใช้ช่องทางของระบบการพาณิชย์อิเล็กทรอนิกส์ในการติดต่อกับผู้บริโภครายอื่นเพื่อซื้อหรือขายสินค้าหรือบริการเป็นการชั่วคราว

คำว่า “สินค้า” หมายถึงสินค้าสองประเภทเป็นหลัก ประเภทแรกคือสินค้าที่จับต้องได้ เช่น เสื้อผ้า เครื่องสำอาง เพอร์นิเจอร์ ฯลฯ โดยถ้าเป็นสินค้าที่จับต้องได้นั้น มักจะมีมีระบบการขนส่งเข้ามามีส่วนร่วมกับการขายสินค้านั้นๆ สินค้าประเภทที่สองคือสินค้าดิจิทัล หรือสินค้าที่จับต้องไม่ได้ เช่น โปรแกรมคอมพิวเตอร์ ซิตีซีของโปรแกรมคอมพิวเตอร์ ไฟล์เพลง ฯลฯ หากเป็นสินค้าดิจิทัลนั้น อาจมิได้มีการส่งมอบสินค้าผ่านพาหนะขนส่งทั่วไป แต่จะเป็นการมอบสินค้าดิจิทัลผ่านช่องทางระบบการพาณิชย์อิเล็กทรอนิกส์ หรือแล้วแต่ผู้ค้าจะตกลงไว้กับผู้บริโภค

คำว่า “บริการ” หมายถึงบริการสองประเภทเป็นหลัก ประเภทแรกคือบริการที่ผู้บริโภคติดต่อผู้ค้าผ่านทางระบบการพาณิชย์อิเล็กทรอนิกส์และได้รับการบริการในชีวิตจริง เช่น การจองบริการนวดผ่านทางระบบการพาณิชย์อิเล็กทรอนิกส์และมีผู้ให้บริการนวดเดินทางมาที่พำนักและให้บริการนวด ณ ที่พำนัก หรือผู้บริโภคเดินทางไปยังสถานบริการนวดแผนไทยเพื่อรับบริการนวด การจองตั๋วหนัง หรือตั๋วคอนเสิร์ตผ่านทางระบบการพาณิชย์อิเล็กทรอนิกส์ และผู้บริโภคได้ไปที่โรงหนังหรือสถานที่จัดคอนเสิร์ตเพื่อรับบริการนั้นๆ ดังนั้นการได้รับหรือการซื้อบริการประเภทนี้ จะมีการเคลื่อนย้ายของบุคคลผู้ให้หรือบุคคลผู้รับบริการ

การบริการอีกประเภทยังหมายถึงการได้รับบริการแบบไม่ต้องมีการเคลื่อนย้ายของบุคคลผู้ให้หรือบุคคลผู้รับบริการ หรือบริการที่มีการทำธุรกรรมผ่านระบบการพาณิชย์อิเล็กทรอนิกส์เท่านั้น เช่น การดูดวงออนไลน์ การเรียนออนไลน์ การซื้อคอร์สลดน้ำหนักออนไลน์ เป็นต้น

คำว่า “ช่องทางการขายสินค้าผ่านระบบการพาณิชย์อิเล็กทรอนิกส์³” สามารถแบ่งได้เป็นสองช่องทางหลัก ช่องทางแรกคือ ผ่านแพลตฟอร์มอิเล็กทรอนิกส์ (Electronic-Marketplace หรือ e-Marketplace) ซึ่งเป็นเสมือนตลาดที่ผู้ค้าผู้บริโภคใช้ซื้อขายสินค้ากัน และอีกช่องทางคือ การซื้อขายโดยตรงผ่านเว็บไซต์ผู้ค้า หรือช่องทางสื่อสังคมออนไลน์ (Social Media) ของผู้ค้า

แพลตฟอร์มอิเล็กทรอนิกส์และเว็บไซต์ของแบรนด์นั้นแตกต่างกันโดยที่เว็บไซต์ของแบรนด์นั้นคือเว็บไซต์ที่แต่ละแบรนด์ออกแบบและพัฒนาขึ้นมาเอง รวมถึงการดูแลระบบหน้าบ้านหลังบ้าน และระบบการจัดการสั่งซื้อเองทั้งหมดและมีได้เปิดให้ผู้ค้าอื่นมาขายสินค้าบนเว็บไซต์ของแบรนด์ตนเอง

สำหรับการศึกษาเล่มนี้ ผู้เขียนขอกล่าวถึงช่องทางการขายสินค้าและบริการผ่านแพลตฟอร์มอิเล็กทรอนิกส์เท่านั้น และมีรวมถึงช่องทางการซื้อขายโดยตรงผ่านเว็บไซต์ผู้ค้า โดยการพอกเงินผ่านแพลตฟอร์มอิเล็กทรอนิกส์นั้นต้องการมีตัวกลาง ผู้ซึ่งมิได้มีความเกี่ยวข้องกับผู้ค้าหรือผู้บริโภคมาเป็นผู้ให้บริการการรับชำระค่าสินค้าหรือบริการจากผู้บริโภคหรือการชำระค่าสินค้าหรือบริการแก่ผู้ค้า ตัวอย่างของผู้ประกอบการแพลตฟอร์มอิเล็กทรอนิกส์ในประเทศไทยที่มีชื่อเสียงและมีผู้ใช้บริการมากมีดังนี้ Lazada, Shopee, Zilingo, JD Central, Kaidee, WeLoveShopping, Tarad, LnwShop ฯลฯ

³ อ้างแล้วเชิงอรรถที่ 2

2.1.2 การเติบโตของธุรกิจการพาณิชย์อิเล็กทรอนิกส์

สำนักงานพัฒนาธุรกรรมทางอิเล็กทรอนิกส์ กระทรวงดิจิทัลเพื่อเศรษฐกิจและสังคม เผยผลการสำรวจมูลค่าพาณิชย์อิเล็กทรอนิกส์ในประเทศไทยไว้ดังนี้

ตาราง 1 มูลค่าธุรกิจการพาณิชย์อิเล็กทรอนิกส์ตั้งแต่ พ.ศ. 2557 ถึง พ.ศ. 2562

พ.ศ.	มูลค่าธุรกิจการพาณิชย์อิเล็กทรอนิกส์ ⁴ (หน่วย: พันล้านบาท)
2557	2.03
2558	2.24
2559	2.56
2560	2.76
2561	3.77
2562	4.03 ⁵

จากตาราง 1 ตั้งแต่ พ.ศ. 2557 ถึง พ.ศ. 2562 มีการเพิ่มขึ้นของมูลค่าธุรกิจการพาณิชย์อิเล็กทรอนิกส์ทุกปี ซึ่งแสดงถึงการเติบโตของธุรกิจการพาณิชย์อิเล็กทรอนิกส์ในประเทศไทยที่เป็นไปตามการเติบโตของธุรกิจการพาณิชย์อิเล็กทรอนิกส์ในประเทศอื่นๆเช่นเดียวกัน

การเติบโตของธุรกิจการพาณิชย์อิเล็กทรอนิกส์จะเกิดขึ้นมิได้หากมิมีการพัฒนาของอินเทอร์เน็ต สำนักงานพัฒนาธุรกรรมทางอิเล็กทรอนิกส์ กระทรวงดิจิทัลเพื่อเศรษฐกิจและสังคม เผยว่าทศวรรษที่ผ่านมาประชาชนไทยใช้อินเทอร์เน็ตเพิ่มขึ้นอย่างก้าวกระโดดกว่าร้อยละ 150

⁴ องค์กร: สำนักงานสถิติแห่งชาติ, มูลค่าธุรกิจพาณิชย์อิเล็กทรอนิกส์ (e-Commerce) [ออนไลน์], เข้าถึงเมื่อ 10 มีนาคม 2564, แหล่งที่มา: <https://data.go.th/dataset/e-commerce4060>

⁵ ETDA เผยมูลค่า e-Commerce ไทย ปี 62 คาดพุ่ง 4.02 ล้านล้านบาท, สำนักงานพัฒนาธุรกรรมทางอิเล็กทรอนิกส์ กระทรวงดิจิทัลเพื่อเศรษฐกิจและสังคม [ออนไลน์], เข้าถึงเมื่อ 10 มีนาคม 2564, แหล่งที่มา: <https://www.etda.or.th/th/ข่าวสารและกิจกรรม/ชาวประชาสมพนธ/ETDA/ETDA-เผยมลคา-e-Commerce-ไทย-ป-62-คาดพง-4-02-ลานลานบาท.aspx>

ส่งผลให้ปัจจุบันประเทศไทยมีผู้ใช้อินเทอร์เน็ต 47.5 ล้านคน หรือราวร้อยละ 70 ของจำนวนประชาชนทั้งหมด นอกจากนี้ จากการสำรวจประชาชนไทย 17,242 คนที่ร่วมมือตอบแบบสอบถาม พบว่า พ.ศ. 2562 ประชาชนไทยใช้อินเทอร์เน็ตเฉลี่ยวันละ 10 ชั่วโมง 22 นาที โดยมากกว่าร้อยละ 57 ของผู้เข้าร่วมการสำรวจใช้เวลาส่วนใหญ่ในการใช้อินเทอร์เน็ตไปกับการซื้อสินค้าและบริการผ่านแพลตฟอร์มอิเล็กทรอนิกส์ และมากกว่าร้อยละ 91 ไปกับการใช้โซเชียลมีเดีย ซึ่งรวมถึงการเข้าชมสินค้าหรือบริการในโซเชียลมีเดีย⁶

นอกจากปัจจัยเรื่องพฤติกรรมการใช้อินเทอร์เน็ตที่เพิ่มขึ้นแล้ว ยังมีปัจจัยด้านการหมุนเงินทำการตลาด การประชาสัมพันธ์ แคมเปญ โปรโมชัน หรือแม้แต่การตั้งราคาขายที่ต่ำกว่าราคาตลาดเป็นอย่างมาก โดยมีกำหนดเวลาในการซื้อและมีกำหนดปริมาณที่จำหน่ายต่อครั้ง เพื่อจูงใจผู้บริโภคให้ตัดสินใจให้เร็วเพื่อไม่ให้สินค้าที่คุ้มราคานั้นหลุดมือไป ผลสำรวจโดยสำนักงานพัฒนาธุรกรรมทางอิเล็กทรอนิกส์ยังแสดงให้เห็นอีกว่ามูลค่าธุรกิจการพาณิชย์อิเล็กทรอนิกส์แบบผู้ค้าธุรกิจค้าปลีก (Business-to-Customer) ในกลุ่มประเทศอาเซียน พ.ศ. 2561 ประเทศไทยมีมูลค่าผู้ค้าธุรกิจค้าปลีก สูงสุด 5 ปีซ้อน มูลค่ารวมกว่า 46.51 พันล้านเหรียญสหรัฐ เพิ่มขึ้นจาก พ.ศ. 2560 ถึงร้อยละ 99.61 ซึ่งแสดงให้เห็นทั้งด้านการลงทุนของแพลตฟอร์มที่เป็นสื่อกลางการติดต่อซื้อขายทางและการเข้าถึงแพลตฟอร์มเหล่านี้โดยประชาชนไทย โดยประมาณร้อยละ 47 มาจากการพาณิชย์ผ่านแพลตฟอร์มอิเล็กทรอนิกส์ หรือคิดเป็นจำนวนเงินเกือบ 22 พันล้านบาท

นอกจากนี้ยังมีปัจจัยอื่นๆทางสภาพแวดล้อมทางสังคมที่ทำให้ธุรกิจการพาณิชย์อิเล็กทรอนิกส์เติบโตเป็นอย่างมากใน พ.ศ. 2563 ที่ผ่านมา เนื่องด้วยวิกฤตการณ์โควิด-19 ทำให้เกิดชีวิตวิถีใหม่ (New Normal) ซึ่งเป็นสิ่งที่พลิกวิกฤตให้เป็นโอกาสสำหรับหลายธุรกิจ เช่น ธุรกิจการพาณิชย์ ธุรกิจการขนส่ง ธุรกิจการรักษาพยาบาล ฯลฯ จึงทำให้ธุรกิจการพาณิชย์อิเล็กทรอนิกส์ถูกผลักดันให้เติบโตอย่างรวดเร็วในปีที่ผ่านมา

2.1.3 การรับและจ่ายเงินผ่านระบบการพาณิชย์อิเล็กทรอนิกส์

หนึ่งในหลักสำคัญของการประกอบธุรกิจต่างคือการไหลเวียนของเงิน ซึ่งก็เช่นเดียวกับกับธุรกิจการพาณิชย์อิเล็กทรอนิกส์ที่มีการรับและจ่ายเงินผ่านระบบถือเป็นหนึ่งในหลักที่ผู้อ่านควรเข้าใจ มิว่าจะเป็นการซื้อขายโดยตรงระหว่างผู้บริโภคและผู้ค้า หรือเป็นการซื้อขายผ่านแพลตฟอร์มอิเล็กทรอนิกส์ จะมี 4 ช่องทางการชำระเงินหลักในประเทศไทยดังนี้

⁶ อ้างแล้วเชิงอรรถที่ 1

ช่องทางแรกคือการชำระเงินผ่านธนาคาร ตัวอย่างของการชำระเงินผ่านธนาคารคือ การโอนเงินผ่านธนาคาร การจ่ายเงินผ่านตู้กดเงิน (Automatic Teller Machine) การจ่ายเงินผ่านโมบายแบงก์กิ้ง การจ่ายเงินผ่านอินเทอร์เน็ตแบงก์กิ้ง ซึ่งตามสถิติที่ถูกสำรวจโดยสำนักงานพัฒนาธุรกรรมทางอิเล็กทรอนิกส์ใน พ.ศ. 2558 จะพบว่า การชำระเงินผ่านช่องทางธนาคารนี้จะเป็นการชำระเงินที่ได้รับความนิยมมากที่สุด สูงถึงร้อยละ 54.25 จากการชำระเงินผ่านช่องทางทั้งหมด⁷

ช่องทางที่สองคือการชำระเงินผ่านบัตรเครดิต หรือบัตรเดบิต ช่องทางนี้ได้รับความนิยมในประเทศไทยรองลงมาจากช่องทางชำระเงินผ่านธนาคาร เป็นร้อยละ 22.3 ตามผลสำรวจในช่องทางนี้ ร้านค้าต่างๆที่มีได้ใช้บริการผ่านแพลตฟอร์มอิเล็กทรอนิกส์ต้องทำการผูกประตูสู่การชำระเงิน (Payment Gateway) ไว้กับธนาคารต่างๆโดยตรง โดยผู้บริโภคมักจะชำระเงินผ่านบัตรเครดิต และบริษัทบัตรเครดิตหรือธนาคารนั้นๆจะเป็นผู้ชำระค่าสินค้าหรือบริการแทนผู้บริโภค และผู้บริโภคมักจะกลายเป็นลูกหนี้เงินของบริษัทบัตรเครดิตหรือธนาคารนั้นๆแทน

ถ้าหากเป็นร้านค้าที่ใช้บริการผ่านแพลตฟอร์มอิเล็กทรอนิกส์ ผู้ค้าก็ต้องผูกบริการกับบริษัทบัตรเครดิตหรือธนาคารนั้นๆโดยตรง แพลตฟอร์มอิเล็กทรอนิกส์นั้นจะเป็นผู้รับผิดชอบในการอำนวยความสะดวกให้กับผู้ค้าบนเว็บไซต์ตนเอง โดยแพลตฟอร์มอิเล็กทรอนิกส์มีหน้าที่ผูกบัญชีกับบริษัทบัตรเครดิตหรือธนาคารและผู้ค้าบนแพลตฟอร์มที่ต้องการใช้บริการนี้ก็ต้องผูกบัญชีกับบริษัทบัตรเครดิตหรือธนาคารอีกครั้ง ดังนั้นเจ้าหนี้เงินของผู้บริโภคคือบริษัทบัตรเครดิตหรือธนาคาร เจ้าหนี้เงินของแพลตฟอร์มอิเล็กทรอนิกส์คือผู้ค้าบนแพลตฟอร์ม และเจ้าหนี้เงินของบริษัทบัตรเครดิตหรือธนาคารมีหน้าที่ชำระหนี้คือแพลตฟอร์มอิเล็กทรอนิกส์

ช่องทางที่สามคือกระเป๋าเงินดิจิทัล (Mobile Payment) คิดเป็นร้อยละ 14.53 จากช่องทางชำระเงินทั้งหมด โดยเสมือนผู้บริโภคมียุติกระเป๋าเงินดิจิทัล และสามารถใช้จ่ายกระเป๋าเงินดิจิทัลนี้ใช้จ่ายชำระค่าสินค้าหรือบริการต่างๆ โดยผู้บริโภคมักจะเลือกที่จะสแกนคิวอาร์โค้ด (QR Code) จ่าย และผู้ค้าสามารถใช้กระเป๋าเงินดิจิทัลของตนเองนั้นสร้างคิวอาร์โค้ดเพื่อรับการชำระเงินได้เช่นกัน

⁷ Takra Online, 4 อันดับ ช่องทางการชำระเงินออนไลน์ ที่ E-COMMERCE เลือกใช้ [ออนไลน์], 19 พฤศจิกายน 2558. เข้าถึงเมื่อ: 11 มีนาคม 2564, แหล่งที่มา: https://www.takraonline.com/blog/ช่องทางการชำระเงินออนไลน์_ที่_e_commerce_เลือกใช้-blog.aspx

ช่องทางสุดท้ายที่ประชาชนไทยนิยมใช้ในการชำระค่าสินค้าผ่านธุรกิจการพาณิชย์อิเล็กทรอนิกส์คือช่องทาง Financial Electronic Data Interchange (FEDI) โดยช่องทางนี้มีความนิยมน้อยที่สุด และมีการใช้เป็นร้อยละ 8.83 จากช่องทางการชำระเงินทั้งหมดในประเทศไทย การชำระเงินด้วยวิธี FEDI มักจะเป็นการชำระเงินที่มีมูลค่ามากและเป็นการชำระเงินระหว่างธุรกิจกับธุรกิจด้วยกันมากกว่าจะเป็นการชำระเงินจากผู้บริโภครายย่อยให้แก่ธุรกิจ โดยวิธีการชำระเงินรูปแบบนี้จะเป็นการเชื่อมต่อผ่านเครือข่าย Value Added Network (VAN) โดยผู้ให้บริการเชื่อมต่อระบบชำระเงินด้วยระบบ Public Key Infrastructure (PKI) จึงมีความปลอดภัยสูงกว่าอินเทอร์เน็ต ซึ่งเหมาะสำหรับการชำระค่าสินค้าหรือบริการในระดับองค์กรหรือธุรกิจในระดับที่ใหญ่กว่าผู้บริโภครายย่อยเนื่องจากต้องมีการลงทุนในการจัดตั้งบัญชีในการชำระผ่านช่องทางนี้

2.3 กฎหมายที่บังคับใช้กับระบบการพาณิชย์อิเล็กทรอนิกส์

การพาณิชย์นั้นได้เกิดขึ้นและอยู่คู่ประเทศไทยมานานกว่าพันปี และการพาณิชย์อิเล็กทรอนิกส์คือแขนงหนึ่ง หรือการพัฒนาการของการพาณิชย์เดิม แต่เนื่องจากการพัฒนาการของการพาณิชย์อิเล็กทรอนิกส์นั้นได้เติบโตอย่างรวดเร็วโดยแรงผลักดันจากการพัฒนาการของอินเทอร์เน็ต การค้าและคู่ค้าระหว่างประเทศ และการแข่งขันทางการค้าในเวทีระดับโลก ทำให้กฎหมายที่ใช้กับการพาณิชย์อาจจะมีได้ครอบคลุมทุกด้านของการพาณิชย์อิเล็กทรอนิกส์ จึงมีการพัฒนาการของกฎหมายเพื่อให้ครอบคลุมและเหมาะสมกับการพัฒนาของการพาณิชย์ เพื่อป้องกันผู้บริโภค ป้องกันการฉ้อโกงจากการทำธุรกรรมผ่านระบบการพาณิชย์อิเล็กทรอนิกส์ รวมถึงการกำหนดโทษสำหรับการกระทำผิดผ่านระบบการพาณิชย์อิเล็กทรอนิกส์

เนื่องจากการพาณิชย์อิเล็กทรอนิกส์ หรือธุรกรรมผ่านระบบการพาณิชย์อิเล็กทรอนิกส์นั้นได้เติบโตและพัฒนาอย่างรวดเร็ว ดังนั้นจึงมีได้มีกฎหมายฉบับเดียวที่ครอบคลุมทุกๆด้านที่เกี่ยวข้องกับการพาณิชย์อิเล็กทรอนิกส์ หรือมีได้มีกฎหมายเฉพาะฉบับเดียวที่สามารถบัญญัติทุกด้านของการพาณิชย์อิเล็กทรอนิกส์ ดังนั้นต้องนำประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ ประมวลกฎหมายอาญา และพระราชบัญญัติอื่นที่มีลักษณะใกล้เคียง มากำหนดใช้กับการพาณิชย์อิเล็กทรอนิกส์ ตัวอย่างเช่น พระราชบัญญัติว่าด้วยธุรกรรมทางอิเล็กทรอนิกส์ พ.ศ. 2544 พระราชบัญญัติว่าด้วยการกระทำความผิดเกี่ยวกับคอมพิวเตอร์ พ.ศ. 2550 พระราชบัญญัติขายตรงและตลาดแบบตรง พ.ศ. 2545 พระราชบัญญัติคุ้มครองผู้บริโภค พ.ศ. 2522 พระราชบัญญัติว่าด้วยราคาสินค้าและบริการ พ.ศ. 2542 เป็นต้น

2.3.1 พระราชบัญญัติว่าด้วยธุรกรรมทางอิเล็กทรอนิกส์ พ.ศ. 2544

ธุรกิจการพาณิชย์อิเล็กทรอนิกส์นั้นเกี่ยวข้องกับธุรกรรมผ่านทางอินเทอร์เน็ตหรือสื่ออิเล็กทรอนิกส์ ระบบออนไลน์ หรือเครือข่ายการเชื่อมต่อทางมือถือเป็นหลัก ซึ่งถือว่าเป็นธุรกรรมทางอิเล็กทรอนิกส์ทั้งสิ้น จึงอยู่ภายในกรอบของพระราชบัญญัติฉบับนี้ เนื่องจากพระราชบัญญัติฉบับนี้กำหนดขอบเขตไว้ให้ใช้ได้เป็นการทั่วไป กล่าวคือให้ใช้บังคับแก่ธุรกรรมในทางแพ่งและพาณิชย์ที่ดำเนินการโดยใช้ข้อมูลอิเล็กทรอนิกส์ เว้นแต่ธุรกรรมที่มีพระราชกฤษฎีกาดำหนดมิให้นำพระราชบัญญัตินี้ทั้งหมดหรือแต่บางส่วนมาใช้บังคับ⁸

1. คำนิยามที่สำคัญที่ถูกระบุไว้ในมาตรา 4

ธุรกรรม หมายความว่า การกระทำใดๆ ที่เกี่ยวกับกิจกรรมในทางแพ่งและพาณิชย์

อิเล็กทรอนิกส์ หมายความว่า การประยุกต์ใช้วิธีการทางอิเล็กทรอนิกส์ พลังไฟฟ้า คลื่นแม่เหล็กไฟฟ้า หรือวิธีอื่นใดในลักษณะคล้ายกัน และให้หมายความรวมถึงการประยุกต์ใช้วิธีการทางแสง วิธีการทางแม่เหล็ก หรืออุปกรณ์ที่เกี่ยวข้องกับการประยุกต์ใช้วิธีต่างๆ เช่นว่านั้น

ธุรกรรมทางอิเล็กทรอนิกส์ หมายความว่า ธุรกรรมที่กระทำขึ้นโดยใช้วิธีการทางอิเล็กทรอนิกส์ทั้งหมดหรือแต่บางส่วน

2. การรับรองการมีผลผูกพันของธุรกรรมทางอิเล็กทรอนิกส์ในมาตรา 7 คือหนึ่งในหลักการสำคัญของพระราชบัญญัติฉบับนี้ ดังนั้น ข้อความต่างๆที่อยู่ในรูปแบบอิเล็กทรอนิกส์จึงมีผลผูกพัน และมีผลทางกฎหมายเสมือนธุรกรรมกระดาษ โดยมาตรา 7 แห่งพระราชบัญญัตินี้ถือ

⁸ ชัยวัฒน์ วงศ์วัฒน์สานต์, ทวีศักดิ์ กอนนันทกุล, สุรางคณา แก้วจำนงค์ สำนักงานเลขาธิการคณะกรรมการเทคโนโลยีสารสนเทศแห่งชาติ ศูนย์เทคโนโลยีอิเล็กทรอนิกส์และคอมพิวเตอร์แห่งชาติ สำนักงานพัฒนาวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีแห่งชาติ, คำอธิบายพระราชบัญญัติว่าด้วยธุรกรรมทางอิเล็กทรอนิกส์ พ.ศ. 2544 (กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์บริษัท จีระชัยการพิมพ์ จำกัด, 2545), หน้า14.

ได้ว่าเป็นหนึ่งในมาตราที่สำคัญที่สุดของพระราชบัญญัตินี้เนื่องจากการกำหนดหลักพื้นฐานมิให้มีการเลือกปฏิบัติระหว่างสิ่งที่จัดทำในรูปแบบกระดาษ มิว่าจะเป็น หนังสือ เอกสาร ต้นฉบับ กับสิ่งที่จัดทำขึ้นในรูปของข้อมูลอิเล็กทรอนิกส์ หรือเรียกได้ว่าเป็นการวางหลักความเท่าเทียมกัน กล่าวคือ การติดต่อสื่อสารหรือการก่อกวนที่สัมพันธ์มิว่าจะเป็น การผ่านสื่อที่อยู่ในรูปแบบกระดาษ หรือการทำธุรกรรมผ่านสื่ออิเล็กทรอนิกส์จะต้องให้ผลทางกฎหมายที่เท่าเทียมกัน

มาตรา 7 นี้ถือกำหนดเป็นหลักพื้นฐานของการรับรองผลหรือสถานะทางกฎหมายของ ข้อมูลอิเล็กทรอนิกส์ และมีเพื่อมิให้มีการปฏิเสธผลทางกฎหมายเท่านั้น มิได้เกี่ยวข้องถึงการ รับรองความถูกต้องสมบูรณ์ของข้อความที่มีอยู่ในรูปของข้อมูลอิเล็กทรอนิกส์นั้นแต่อย่างใด

3. การทำหลักฐานในรูปแบบข้อมูลอิเล็กทรอนิกส์ ถึงแม้ว่าจะมีบทบัญญัติในมาตรา 7 ว่าด้วยการรับรองสถานะของข้อมูลอิเล็กทรอนิกส์ไว้อยู่แล้วก็ตาม แต่หากมีความจำเป็นจำต้อง จัดทำเป็นหนังสือ หรือเป็นหลักฐาน ตัวอย่างเช่น มาตรา 653 แห่งประมวลแพ่งและพาณิชย์ ซึ่ง กำหนดว่าหากมีการกู้ยืมเงินกว่า 2,000 บาทขึ้นไป ถ้ามิได้มีหลักฐานแห่งการกู้ยืมเงินเป็นหนังสือ ก็ไม่สามารถนำไปฟ้องร้องบังคับคดีได้ ดังนั้นจึงต้องอ้างอิงมาตรา 8 แห่งพระราชบัญญัตินี้ ซึ่ง กล่าวถึงการทำหลักฐานในรูปแบบของข้อมูลอิเล็กทรอนิกส์

การทำหลักฐานในรูปแบบข้อมูลอิเล็กทรอนิกส์นั้นต้องอยู่ภายใต้เงื่อนไขของมาตรา 8 เช่นเดียวกัน โดยข้อมูลอิเล็กทรอนิกส์นั้นจะต้องสามารถเข้าถึงและนำกลับมาใช้ได้โดย ความหมายไม่เปลี่ยนแปลง โดยความหมายของคำว่า “สามารถเข้าถึงได้” หมายความว่า ข้อมูลอิเล็กทรอนิกส์ที่สามารถอ่านออกและอธิบายได้โดยการใช้โปรแกรมหรือซอฟต์แวร์ ส่วนคำ ว่า “นำกลับมาใช้ได้” มิได้ครอบคลุมถึงแค่มนุษย์ที่จะนำกลับมาใช้ได้เท่านั้น ยังหมายความ รวมถึงการใช้โดยการประมวลผลด้วยเครื่องคอมพิวเตอร์ด้วย⁹ และ “โดยความหมายไม่ เปลี่ยนแปลง” หมายความว่าข้อมูลอิเล็กทรอนิกส์ที่ใช้เป็นหลักฐาน ณ วันที่ทำนิติกรรมเป็นเช่น ไร ควรจักอยู่ในสภาพนั้นอย่างถาวร และไม่มีการเปลี่ยนแปลงมิว่าจะมีการพัฒนาการของ

⁹ ชัยวัฒน์ วงศ์วัฒนศานต์, ทวีศักดิ์ กอนนันทกุล, สุรางคณา แก้วจ่านงค์ สำนักงานเลขาธิการคณะกรรมการ เทคโนโลยีสารสนเทศแห่งชาติ ศูนย์เทคโนโลยีอิเล็กทรอนิกส์และคอมพิวเตอร์แห่งชาติ สำนักงานพัฒนาวิทยาศาสตร์ และเทคโนโลยีแห่งชาติ, คำอธิบายพระราชบัญญัติว่าด้วยธุรกรรมทางอิเล็กทรอนิกส์ พ.ศ. 2544 (กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์ บริษัท จีระชัยการพิมพ์ จำกัด, 2545), หน้า64-65.

เทคโนโลยีไปอย่างไร เมื่อมีการอ่านหรือใช้ข้อมูลอิเล็กทรอนิกส์นั้น จะได้ข้อความเดิมที่ใช้เป็นหลักฐาน ณ วันที่ทำนิติกรรม

4. การลงลายมือชื่อในรูปแบบข้อมูลอิเล็กทรอนิกส์ถูกบัญญัติขึ้นในมาตรา 9 แห่งพระราชบัญญัตินี้ โดยมีหลักการบนพื้นฐานของความเท่าเทียมกันระหว่างการลงลายมือชื่อบนกระดาษ และการลงลายมือชื่อในรูปแบบข้อมูลอิเล็กทรอนิกส์¹⁰ เนื่องจาก ณ ปัจจุบันมีเทคโนโลยีหลายประเภทที่สามารถอำนวยความสะดวกแก่ผู้ใช้ให้ผู้ใช้สามารถลงลายมือในรูปแบบข้อมูลอิเล็กทรอนิกส์แบบง่าย หรือแบบที่ต้องใช้เทคโนโลยีขั้นสูงที่ซับซ้อนเพื่อสร้างลายมือชื่อก็ได้ ดังนั้นบทบัญญัติมาตรา 9 นี้จึงมีได้ระบุไว้ว่าจะต้องเป็นเทคโนโลยีประเภทไหนหรือการลงลายมือชื่อแบบใด และเปิดกว้างเพื่อรองรับการลงลายมือชื่อในรูปแบบข้อมูลอิเล็กทรอนิกส์ทุกรูปแบบ ทั้งนี้บทบัญญัติได้วางหลักการไว้ดังนี้

“ในกรณีที่บุคคลพึงลงลายมือชื่อในหนังสือ ให้ถือว่าข้อมูลอิเล็กทรอนิกส์นั้นมีการลงลายมือชื่อแล้ว ถ้า

- (1) ใช้วิธีการที่สามารถระบุตัวเจ้าของลายมือชื่อ และสามารถแสดงได้ว่าเจ้าของลายมือชื่อรับรองข้อความในข้อมูลอิเล็กทรอนิกส์นั้นว่าเป็นของตน และ
- (2) วิธีการดังกล่าวเป็นวิธีการที่เชื่อถือได้โดยเหมาะสมกับวัตถุประสงค์ของการสร้างหรือส่งข้อมูลอิเล็กทรอนิกส์ โดยคำนึงถึงพฤติการณ์แวดล้อมหรือข้อตกลงของคู่กรณี”

5. การเก็บรักษาเอกสารหรือข้อความ พระราชบัญญัติฉบับนี้กำหนดให้สามารถเก็บรักษาเอกสารหรือข้อความในรูปแบบของข้อมูลอิเล็กทรอนิกส์ได้ ตามที่บัญญัติไว้ในมาตรา 12 โดยมีการกำหนดเงื่อนไขในทำนองเดียวกัน คือต้องสามารถเข้าถึงข้อมูลอิเล็กทรอนิกส์นั้น และนำกลับมาใช้ได้โดยความหมายไม่เปลี่ยนแปลง และเนื่องจากธุรกิจการพาณิชย์อิเล็กทรอนิกส์นั้นเป็นธุรกิจที่มีธุรกรรมต่อวันเป็นจำนวนมาก จึงสามารถใช้ข้อบัญญัตินี้เพื่อเป็นประโยชน์แก่ตนได้มาก

นอกจากนี้ยังเป็นการเอื้อประโยชน์ต่อการเก็บรักษาเอกสารสำคัญที่จำเป็นต้องเก็บรักษาเป็นระยะเวลาหลายปี เช่น ประมวลรัษฎากร มาตรา 87/3 กำหนดให้สถาประกอบการ

¹⁰ อ้างแล้วเชิงอรรถที่ 9

จัดเก็บเอกสารเกี่ยวกับใบกำกับภาษีและเอกสารที่เกี่ยวข้องไว้เป็นเวลาไม่น้อยกว่า 5 ปี หรือการกำหนดให้กระทรวงการคลังเก็บรักษาเอกสารที่เกี่ยวข้องเกี่ยวกับบัญชีและอื่นๆที่เกี่ยวข้องกับสถาบันการเงินที่ยกเลิกเป็นเวลา 10 ปี ดังนั้นกิจการสามารถพัฒนาองค์กรและเลือกที่จะจัดเก็บเอกสารสำคัญต่างๆในรูปแบบข้อมูลอิเล็กทรอนิกส์ได้

2.3.2 พระราชบัญญัติว่าด้วยการกระทำความผิดเกี่ยวกับคอมพิวเตอร์ พ.ศ. 2550

อาชญากรรมนั้นถือเป็นเรื่องที่หลีกเลี่ยงไม่ได้มีว่าจะเป็นการก่ออาชญากรรมในรูปแบบใดโดยผู้ใดและกระทำที่ใด ต่อผู้ใด หรือกระทำผ่านช่องทางใด ดังนั้นพระราชบัญญัติว่าด้วยการกระทำความผิดเกี่ยวกับคอมพิวเตอร์ พ.ศ. 2550 นั้นจึงถูกบัญญัติขึ้นเพื่อใช้ในการควบคุมดูแลกำหนดความผิดและบทลงโทษเกี่ยวกับการกระทำความผิดเกี่ยวกับคอมพิวเตอร์ ทั้งในส่วนของผู้ใช้งาน ผู้ให้บริการ และพนักงานเจ้าหน้าที่ที่เกี่ยวข้อง

เนื่องจากธุรกิจการพาณิชย์อิเล็กทรอนิกส์นั้นจะต้องใช้คอมพิวเตอร์และอินเทอร์เน็ตเป็นส่วนสำคัญในการปฏิบัติการ ดังนั้นพระราชบัญญัติฉบับนี้จึงถือว่าเป็นส่วนหนึ่งในการกำกับดูแลธุรกิจการพาณิชย์อิเล็กทรอนิกส์ พระราชบัญญัติฉบับนี้ ยังได้รับการปรับปรุงแก้ไขใน พ.ศ. 2560 โดยมีการแก้ไขเพิ่มเติมอัตราโทษปรับหรือจำคุก มีการปรับปรุงเรื่องหมิ่นประมาท มีการตั้งคณะกรรมการกรรมการกลั่นกรองที่มาจากภาคประชาชนเข้ามาตรวจสอบ และกำหนดอำนาจหน้าที่ของเจ้าหน้าที่ให้เหมาะสมมากขึ้น

2.3.3 พระราชบัญญัติขายตรงและตลาดแบบตรง พ.ศ. 2545

ตามธรรมชาติของธุรกิจการพาณิชย์อิเล็กทรอนิกส์นั้น จะมีการขายสินค้าและบริการผ่านระบบอินเทอร์เน็ต หรือสามารถเรียกได้ว่า เป็นการขายสินค้าออนไลน์ ตามคำนิยามของพระราชบัญญัติขายตรงและตลาดแบบตรง พ.ศ. 2545 มาตรา 3 แก้ไขเพิ่มเติมโดยพระราชบัญญัติขายตรงและตลาดแบบตรง (ฉบับที่ 3) พ.ศ. 2560 ให้ถือว่าการซื้อขายผ่านธุรกิจการพาณิชย์อิเล็กทรอนิกส์เป็นการค้าแบบ“ตลาดแบบตรง”

การซื้อขายออนไลน์นั้นเข้าคำนิยามตามมาตรา 3 ว่า การทำตลาดสินค้าหรือบริการในลักษณะของการสื่อสารข้อมูลเพื่อเสนอขายสินค้าหรือบริการโดยตรงต่อผู้บริโภคซึ่งอยู่ห่างโดยระยะทางและมุ่งหวังให้ผู้บริโภคแต่ละรายตอบกลับเพื่อซื้อสินค้าหรือบริการจากผู้ประกอบธุรกิจ

ตลาดแบบตรงนั้น ส่วนการซื้อขายสินค้าหรือบริการโดยวิธีการพาณิชย์อิเล็กทรอนิกส์ที่ไม่ถือว่าเป็นตลาดแบบตรง ให้เป็นไปตามหลักเกณฑ์และเงื่อนไขที่กำหนดในกฎกระทรวง

ส่วนที่ 2 ของพระราชบัญญัติฉบับนี้ได้บัญญัติถึงการประกอบธุรกิจตลาดแบบตรงใน มาตรา 27 ว่า ห้ามมิให้ผู้ใดประกอบธุรกิจตลาดแบบตรงเว้นแต่จะได้จดทะเบียนการประกอบ ธุรกิจตลาดแบบตรงตามพระราชบัญญัตินี้ ดังนั้นกิจการภายใต้ระบบธุรกิจการพาณิชย์ อิเล็กทรอนิกส์ต้องจดทะเบียนก่อนที่จะเริ่มการค้า หากมีการเริ่มประกอบโดยยังมิได้จดทะเบียนจะถือว่าเป็นการละเมิดข้อกำหนดนี้ และโทษตามมาตรา 51/1 คือ ระวังโทษจำคุกไม่เกินหนึ่งปี หรือปรับไม่เกิน 100,000 บาท หรือทั้งจำและปรับ และปรับอีกวันละไม่เกิน 10,000 บาท ตลอดเวลาที่ยังฝ่าฝืนอยู่

พระราชบัญญัติฉบับนี้มีประโยชน์ต่อทั้งภาครัฐและผู้บริโภค เพราะจะทำให้ภาครัฐมี ข้อมูลกิจการธุรกิจการพาณิชย์อิเล็กทรอนิกส์ ในการสร้างระเบียบวินัยในการพาณิชย์ เพิ่ม ความสามารถในการตรวจสอบหรือติดตามผู้ประกอบการ รวมถึงมีประโยชน์ต่อผู้บริโภคในการ ติดตามหรือร้องเรียนเมื่อมีการละเมิดสิทธิ์จากการซื้อสินค้าหรือบริการ

2.3.4 พระราชบัญญัติคุ้มครองผู้บริโภค พ.ศ. 2522

นอกจากการเติบโตของธุรกิจการพาณิชย์อิเล็กทรอนิกส์ ปัญหาต่างๆที่เกิดขึ้นกับ ผู้บริโภคก็ได้เกิดขึ้นตามเช่นเดียวกัน ผลการสำรวจโดยนิตยสารออนไลน์ฉลาดซื้อและบ้านสมเด็จ จัโปล์พบว่าร้อยละ 32.4 ของประชากรกรุงเทพมหานครเคยถูกหลอกลวงจากการซื้อสินค้าผ่าน ระบบการพาณิชย์อิเล็กทรอนิกส์¹¹ ตัวอย่างปัญหาที่เกิดขึ้นแก่ผู้บริโภคมีทั้ง การฉ้อโกง การ หลอกลวง ซื้อสินค้าแต่มิได้รับสินค้า ร้านค้าไม่มีตัวตนอยู่จริง ไม่ได้เงินคืนเมื่อทำเรื่องร้องขอ หรือต้องผ่านกระบวนการมากมายกว่าจะได้เงินค่าชำระสินค้าคืนเนื่องจากสินค้าชำรุดบกพร่อง สินค้าไม่ได้มาตรฐาน มิสามารถติดต่อผู้ขายได้ โฆษณาเกินจริง หรือแม้แต่โฆษณาเป็นเท็จ ดังนั้น ควรมีกฎหมายและหน่วยงานเพื่อคุ้มครองผู้บริโภคเพื่อเสริมสร้างความมั่นใจในธุรกิจการพาณิชย์ อิเล็กทรอนิกส์ไทย และสร้างความสงบเรียบร้อยในการทำธุรกรรมต่างๆ

¹¹ กองบรรณาธิการ ฉลาดซื้อ นิตยสารออนไลน์, ฉบับที่ 206 ตลาดออนไลน์และมาตรการคุ้มครองผู้บริโภค [ออนไลน์], เข้าถึงเมื่อ: 15 มีนาคม 2564, แหล่งที่มา: <https://www.chaladsue.com/article/2828>

พระราชบัญญัติคุ้มครองผู้บริโภคได้เพิ่มการคุ้มครองผู้บริโภคโดยบัญญัติสิทธิของผู้บริโภคที่จะได้รับความคุ้มครองทางกฎหมายไว้ 5 สิทธิตามมาตรา 57 ของพระราชบัญญัติฉบับนี้ไว้ดังนี้

1. สิทธิที่จะได้รับข่าวสารรวมทั้งคำพรรณนาคุณภาพที่ถูกต้องและเพียงพอเกี่ยวกับสินค้าหรือบริการ
2. สิทธิที่จะมีอิสระในการเลือกหาสินค้าหรือบริการ
3. สิทธิที่จะได้รับความปลอดภัยจากการใช้สินค้าหรือบริการ
4. สิทธิที่จะได้รับความเป็นธรรมในการทำสัญญา
5. สิทธิที่จะได้รับการพิจารณาและชดเชยความเสียหาย

หากผู้บริโภคของธุรกิจการพาณิชย์อิเล็กทรอนิกส์ได้รับความคุ้มครองภายใต้พระราชบัญญัติฉบับนี้ กิจกรรมที่ค้าขายผ่านธุรกิจการพาณิชย์อิเล็กทรอนิกส์ย่อมมีภาระหน้าที่ในการให้ข้อมูลข่าวสารและคำพรรณนาที่ถูกต้องและเพียงพอเกี่ยวกับสินค้าหรือบริการ และไม่ละส่วนสำคัญใดๆเกี่ยวกับสินค้าหรือบริการที่จะทำให้ผู้บริโภคเกิดความเข้าใจผิดเกี่ยวกับสินค้าหรือบริการ โดยที่ผู้บริโภคสามารถเลือกซื้อสินค้าหรือบริการด้วยความสมัครใจของตนเองโดยมิได้มีการชักจูงจากกิจการให้เข้าซื้อสินค้าหรือบริการ นอกจากนี้สินค้าและบริการที่นำมาค้าขายในธุรกิจการพาณิชย์อิเล็กทรอนิกส์ยังต้องมีความปลอดภัย มีสภาพและคุณภาพได้มาตรฐานและจะไม่เป็นอันตรายต่อร่างกายหรือทรัพย์สินของผู้บริโภค ผู้ค้ายังต้องมั่นใจว่าธุรกิจของตนเองนั้นมิได้เอาไรต์เอาเปรียบผู้บริโภคแต่อย่างใด และท้ายสุดแล้วถึงแม้ว่าผู้บริโภคจะซื้อสินค้าหรือบริการผ่านธุรกิจการพาณิชย์อิเล็กทรอนิกส์ ผู้บริโภคยังมีสิทธิที่จะเรียกร้องค่าชดเชยความเสียหายจากการถูกธุรกิจละเมิดสิทธิต่างๆที่พระราชบัญญัติคุ้มครองผู้บริโภคได้กำหนดไว้

นอกจากการบัญญัติกฎหมายจากภาครัฐแล้ว ยังควรมีช่องทางติดต่อสำหรับผู้บริโภคที่เข้าถึงง่ายโดยประชาชน และเป็นมิตรแก่ผู้ใช้ เช่นสามารถร้องเรียนต่อภาครัฐให้ช่วยติดตามหรือช่วยเหลือเมื่อประสบปัญหาจากการซื้อขายผ่านธุรกิจการพาณิชย์อิเล็กทรอนิกส์ ตัวอย่างช่องทางในสาธารณรัฐประชาชนจีนที่ผู้บริโภคสามารถร้องเรียนผ่านระบบออนไลน์ได้ และจะมีการแจ้งเลขร้องเรียนเพื่อให้ผู้บริโภคสามารถติดตามสถานการณ์ร้องเรียนผ่านทางระบบออนไลน์ได้เช่นกัน ซึ่งถือว่าเป็นนวัตกรรมที่นอกจากจะประหยัดค่าใช้จ่ายแล้ว ยังเป็นช่องทางที่สะดวกสำหรับประชาชนเป็นอย่างมาก เพราะมีจำเป็นต้องรายงานเฉพาะในเวลาทำการราชการ มี

จำเป็นต้องไปรายงานตนต่อหน้าสถานที่ทำการราชการ และยังสามารถร้องเรียนได้ทุกเวลาตามความสะดวกของผู้บริโภค

ภาครัฐยังสามารถร่วมมือกับภาคเอกชนในการสร้างฐานข้อมูลที่รวบรวมร้านค้า ชื่อผู้ให้บริการ หรือข้อมูลที่สามารถระบุตัวตนต่างๆ ในช่องทางที่เข้าถึงได้ง่ายต่อประชาชนเพื่อให้ประชาชนทราบถึงร้านค้า หรือผู้ให้บริการต่างๆ ที่เข้าข่ายการทำธุรกรรมที่ไม่สุจริต ไม่เป็นไปตามจริยธรรม หรือแม้แต่การฉ้อโกง เพื่อให้ประชาชนสามารถตรวจสอบได้ก่อนทำธุรกรรมกับร้านค้า นั้นๆ และเพื่อเสริมสร้างความมั่นใจ ความปลอดภัย และความสงบในการซื้อขายผ่านระบบธุรกิจ การพาณิชย์อิเล็กทรอนิกส์

2.3.5 พระราชบัญญัติว่าด้วยราคาสินค้าและบริการ พ.ศ. 2542

ถึงแม้ว่าการค้าขายผ่านธุรกิจการพาณิชย์อิเล็กทรอนิกส์จะเป็นช่องทางการค้าขายแบบใหม่ที่เพิ่งมีขึ้นมาไม่นาน แต่ราคาสินค้าและบริการที่นำเสนอต่อผู้บริโภคนั้นก็ต้องปฏิบัติตามพระราชบัญญัติว่าด้วยราคาสินค้าและบริการ พ.ศ. 2542 เช่นเดียวกัน โดยพระราชบัญญัติฉบับนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อคุ้มครองผู้บริโภคในด้านราคา เพื่อให้มีการควบคุมราคาสินค้าให้เหมาะสม กำหนดหลักเกณฑ์การแสดงราคาสินค้าและบริการเพื่อให้ผู้บริโภคมีข้อมูลเพียงพอเพื่อเปรียบเทียบก่อนตัดสินใจเลือกซื้อสินค้าหรือบริการ ไม่มีการผูกขาดสินค้าจากการกำหนดราคาสินค้า ป้องกันการค้ากำไรเกินควรหรือมีการกำหนดไม่ให้ตั้งราคาสินค้าสูงหรือต่ำเกินควร และป้องกันมิให้มีการกักตุนสินค้า

พระราชบัญญัตินี้นอกจากจะกำหนดกฎเกณฑ์ต่างๆ ที่เกี่ยวข้องกับการควบคุมราคาของสินค้าหรือบริการ ยังมีการกำหนดโทษหากมีการละเมิดข้อกำหนดต่างๆ เช่น มาตรา 37 และ มาตรา 39 ยังกำหนดบทลงโทษที่เกี่ยวข้องกับการฝ่าฝืนมาตรการควบคุม เช่น การขายสินค้าควบคุมเกินราคาที่กำหนด การขนย้ายสินค้าเข้าหรือออกจากพื้นที่ที่กำหนดโดยมิได้รับอนุญาต หรือขายสินค้าราคาสูงกว่าราคาที่แจ้งไว้โดยมิได้รับอนุญาต มีบทกำหนดโทษจำคุกไม่เกิน 5 ปี หรือปรับไม่เกิน 100,000 บาท หรือทั้งจำทั้งปรับ มาตรา 41 บัญญัติว่าการค้ากำไรเกินควร การกักตุนสินค้าหรือบริการควบคุม มีบทกำหนดโทษจำคุกไม่เกิน 7 ปี หรือ ปรับไม่เกิน 140,000 บาท เป็นต้น ซึ่งสามารถสังเกตได้ว่าบทลงโทษตามพระราชบัญญัตินี้เป็นบทลงโทษทางอาญาที่รุนแรง ผู้ประกอบกิจการควรให้ความสำคัญเป็นอย่างยิ่งเพื่อมิให้ละเมิดข้อกำหนดใดๆ ในพระราชบัญญัตินี้

พระราชบัญญัตินี้ยังมีประกาศที่สำคัญที่เกี่ยวข้องแนบท้าย ซึ่งคือ ประกาศ คณะกรรมการกลางว่าด้วยราคาสินค้าและบริการ โดยพระราชบัญญัติว่าด้วยราคาสินค้าและบริการ พ.ศ. 2542 มาตรา 9 (5) ให้อำนาจคณะกรรมการกลางว่าด้วยราคาสินค้าและบริการ กำหนดหลักเกณฑ์ วิธีการ และเงื่อนไขในการแสดงราคาสินค้าตามมาตรา 28 เพื่อให้ผู้บริโภคมี ข้อมูลที่เพียงพอตัดสินใจซื้อสินค้าหรือบริการ มาตรา 28 วรรค 2 ของพระราชบัญญัติ เดียวกันนี้ยังให้นำความในมาตรา 25 วรรค 2 และ 3 มาใช้บังคับโดยอนุโลม โดยที่มาตรา 25 วรรค 2 วางหลักว่า ให้คณะกรรมการพิจารณาบทวนการใช้อำนาจในการกำหนดหลักเกณฑ์ วิธีการ และเงื่อนไข อย่างน้อยปีละหนึ่งครั้งเพื่อให้สอดคล้องกับสถานะเศรษฐกิจ

คณะกรรมการกลางว่าด้วยราคาสินค้าและบริการได้มีประกาศฉบับที่ 102 พ.ศ. 2562 เรื่องการแสดงราคาและรายละเอียดเกี่ยวกับการจำหน่ายสินค้าและบริการผ่านระบบพาณิชย์ อิเล็กทรอนิกส์หรือออนไลน์ เพื่อให้ผู้ประกอบการหรือผู้ค้าธุรกิจการพาณิชย์อิเล็กทรอนิกส์แสดง ราคาจำหน่าย ราคาบริการ รวมถึงรายละเอียดต่างๆของสินค้าหรือบริการ ให้ปรากฏในลักษณะ ที่ชัดเจน ครบถ้วน เปิดเผย และสามารถอ่านได้โดยง่าย นอกจากนี้ราคาที่ต้องแสดง ถึงราคาต่อหน่วยและข้อความจะต้องมีภาษาไทยประกอบ ในกรณีที่มีการเรียกเก็บค่าใช้จ่าย อื่นๆนอกเหนือจากราคาที่ตั้งแสดงไว้ ผู้ค้าต้องแสดงราคาที่เกี่ยวข้องดังกล่าวให้ชัดเจนครบถ้วน และเปิดเผยเช่นเดียวกัน

นอกจากนี้คณะกรรมการกลางว่าด้วยราคาสินค้าและบริการยังมีภาระหน้าที่ในการ พิจารณาบทวนหลักเกณฑ์ ข้อกำหนดที่คณะกรรมการได้บัญญัติและประกาศ เรื่องการแสดง ราคาและรายละเอียดเกี่ยวกับการจำหน่ายสินค้าและบริการผ่านระบบพาณิชย์อิเล็กทรอนิกส์ หรือออนไลน์ล่าสุดของคณะกรรมการในฉบับที่ 70 พ.ศ. 2563 เรื่อง การแสดงราคาและ รายละเอียดเกี่ยวกับการจำหน่ายสินค้าและบริการผ่านระบบพาณิชย์อิเล็กทรอนิกส์หรือออนไลน์ ยังคงเห็นควรคงมาตรการแสดงราคาและรายละเอียดตาม ประกาศฉบับที่ 102 พ.ศ. 2562 ต่อไป

ดังนั้นผู้ประกอบการ ผู้ค้า หรือผู้ให้บริการซื้อขายสินค้าผ่านระบบธุรกิจการพาณิชย์ อิเล็กทรอนิกส์มีหน้าที่ติดตามประกาศเรื่องการแสดงราคาและรายละเอียดเกี่ยวกับการจำหน่าย สินค้าและบริการผ่านระบบพาณิชย์อิเล็กทรอนิกส์หรือออนไลน์เพื่อปฏิบัติตามข้อกำหนดของ ประกาศและพระราชบัญญัติที่เกี่ยวข้อง

การพัฒนาอย่างมีนัยสำคัญในหลายปีที่ผ่านมาของเทคโนโลยีและอินเทอร์เน็ตได้ก่อให้เกิดการพาณิชย์รูปแบบใหม่คือการพาณิชย์อิเล็กทรอนิกส์ การพาณิชย์อิเล็กทรอนิกส์นั้นได้สร้างความสะดวกสบายแก่ทั้งผู้ค้าและผู้บริโภคเนื่องจากมีมีเรื่องเวลาหรือสถานที่มาเป็นปัจจัยในการค้า การพาณิชย์อิเล็กทรอนิกส์นั้นยังมีความสำคัญต่อการขับเคลื่อนเศรษฐกิจไทยเป็นอย่างมากเนื่องจากมีมูลค่าการค้าขายหลายพันล้านบาทต่อปี และยังมีหลักฐานและการวิเคราะห์จากหลายแหล่งว่าการมูลค่าทางการค้านั้นจะเพิ่มขึ้นอีกหลายเท่าในอนาคต กึ่งหนึ่งของมูลค่าทางการค้าของการพาณิชย์อิเล็กทรอนิกส์นั้นมาจากแพลตฟอร์มอิเล็กทรอนิกส์ โดยแพลตฟอร์มอิเล็กทรอนิกส์นั้นเป็นการทำธุรกรรมผ่านอินเทอร์เน็ตดังนั้นจึงต้องมีตัวกลางในการรับและจ่ายเงินระหว่างผู้ค้าและผู้บริโภค

ธุรกิจการพาณิชย์อิเล็กทรอนิกส์และแพลตฟอร์มอิเล็กทรอนิกส์นั้นถือว่าเป็นธุรกิจแบบใหม่ที่เพิ่งสร้างมูลค่าทางการค้าให้ประเทศไทยอย่างมากในไม่กี่ปีที่ผ่านมาดังนั้นจึงยังมีกฎหมายที่บัญญัติเป็นการเฉพาะสำหรับธุรกิจนี้ แต่ยังมีกฎหมายอื่นๆที่ใช้บังคับกับการพาณิชย์อิเล็กทรอนิกส์เป็นการทั่วไป ตัวอย่างเช่นพระราชบัญญัติว่าด้วยธุรกรรมทางอิเล็กทรอนิกส์ พ.ศ. 2544 พระราชบัญญัติว่าด้วยการกระทำความผิดเกี่ยวกับคอมพิวเตอร์ พ.ศ. 2550 พระราชบัญญัติขายตรงและตลาดแบบตรง พ.ศ. 2545 พระราชบัญญัติคุ้มครองผู้บริโภค พ.ศ. 2522 พระราชบัญญัติว่าด้วยราคาสินค้าและบริการ พ.ศ. 2542 เป็นต้น

บทที่ 3

กฎหมายว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน

ในปัจจุบันปัญหาอาชญากรรมการฟอกเงินถือเป็นความผิดทางอาญาที่ร้ายแรงในหลายประเทศทั่วโลกเนื่องจากการฟอกเงินนั้นจะเกิดขึ้นได้เมื่อมีการกระทำอาชญากรรมร้ายแรงในรูปแบบอื่นขึ้นก่อน อาชญากรรมการฟอกเงินนั้นยังสามารถกระทำได้โดยบุคคลหรือกลุ่มบุคคลที่รวมตัวกันเพื่อกระทำความผิด ตัวอย่างของอาชญากรรมรุนแรงที่สามารถเกี่ยวข้องกับการฟอกเงินนั้นมีทั้งความผิดเกี่ยวกับเพศ การค้าประเวณี ความผิดเกี่ยวกับยาเสพติด ความผิดเกี่ยวกับการฉ้อโกงประชาชน ความผิดเกี่ยวกับการก่อการร้าย อาชญากรรมการฟอกเงินยังสามารถมีลักษณะเป็นการกระทำข้ามพรมแดนประเทศและเกี่ยวข้องกับหลายบุคคลหรือกลุ่มบุคคล รวมถึงนักฟอกเงินยังทำการซ่อนเร้น การเปลี่ยนสภาพจากเงินที่ได้มาโดยการกระทำผ่านธุรกรรมผิดกฎหมายให้เป็นเงินสะอาดเสมือนได้มาจากการกระทำโดยสุจริต จึงทำให้การตรวจสอบ ติดตาม และปราบปรามยากกว่าอาชญากรรมประเภทอื่น

จากการพัฒนาและเติบโตอย่างก้าวกระโดดของอินเทอร์เน็ตและการใช้บริการผ่านธุรกิจการพาณิชย์อิเล็กทรอนิกส์ต่างๆ ทำให้รูปแบบของการฟอกเงินได้พัฒนาไปเช่นเดียวกัน การฟอกเงินสามารถเกิดขึ้นผ่านทุกธุรกิจ โดยตัวอย่างของการฟอกเงินผ่านการพาณิชย์อิเล็กทรอนิกส์นั้นมีตัวอย่างดังต่อไปนี้ การประมูลออนไลน์ การพนันออนไลน์ การลงทุนกับการเติมเงินเข้าระบบเกมและนำของในเกมนั้นมาขายเป็นเงินจริงอีกที การลงทุนในคริปโทเคอร์เรนซี (Cryptocurrency) หรือ เงินตราเข้ารหัสลับ ฯลฯ

รัฐบาลและหน่วยงานทั่วโลกได้ให้ความสำคัญในการป้องกันและปราบปรามอาชญากรรมที่เกี่ยวข้องกับการฟอกเงิน โดยมีการออกกฎหมายที่เกี่ยวข้องสำหรับสถาบันการเงินเพื่อให้สถาบันการเงินตรวจสอบที่มาของแหล่งเงิน ตรวจสอบว่าธนาคารนั้นทำธุรกรรมกับบุคคลหรือนิติบุคคลใด ตรวจสอบธุรกรรมว่าเป็นธุรกรรมที่มีเหตุอันควรสงสัยหรือไม่ และตรวจสอบว่าบุคคลหรือนิติบุคคลนั้นอยู่ในรายชื่อผู้มีความเสี่ยง (Sanction List) หรือไม่

สภาพปัญหาอาชญากรรม อิทธิพลต่างๆที่มีผลต่อธุรกิจ การเมือง สังคม และความต้องการความโปร่งใสของประเทศเพื่อเข้าสู่เวทีโลกและมีมาตรฐานที่ถูกยอมรับโดยองค์กรควบคุมดูแลและพัฒนามาตรฐานสากลนั้น เป็นเรื่องที่ประเทศไทยรับรู้และพยายามพัฒนาหลายๆด้านในประเทศเพื่อให้บรรลุมาตลอดหลายปีที่ผ่านมา ปัญหาเหล่านี้เป็นสิ่งที่ต้องแก้ไขหรือพัฒนาเพื่อให้ความเป็นธรรมแก่ทุกฝ่ายในสังคม รวมถึงสร้างภาพลักษณ์ที่ดีของประเทศเพื่อให้ประเทศไทยสามารถเข้าร่วมกับประเทศอื่นๆในการ

ค้าขาย ลงทุน หรือพัฒนาประเทศให้ทันกับเวทีโลก หนึ่งในสิ่งที่จะช่วยแก้ไขปัญหอาชญากรรม หรือ อิทธิพลต่างๆที่มีผลต่อธุรกิจ การเมือง และสังคมไทยคือการพัฒนากฎหมายป้องกันและปราบปรามการ ฟอกเงินให้ครอบคลุมทุกธุรกิจ ทุกบุคคล และทุกธุรกรรมที่มีความเสี่ยง

3.1 ความเบื้องต้นเกี่ยวกับการฟอกเงิน

อาชญากรรมการฟอกเงินนั้นถือว่าเป็นหนึ่งในอาชญากรรมที่เกี่ยวข้องกับทรัพย์สินราคาสูงและ บุคคลที่ได้ก่ออาชญากรรมที่ความผิดร้ายแรงและเป็นภัยต่อสังคม นอกจากนี้อาชญากรรมการฟอกเงินนั้น ยังถือว่าเป็นอาชญากรรมข้ามชาติที่หลายหน่วยงานและทุกประเทศร่วมมือกันป้องกันและปราบปราม ใน ส่วนนี้ผู้เขียนจะอธิบายถึงความหมายและวัตถุประสงค์ของการฟอกเงิน ความเป็นมาของการฟอกเงิน ความเป็นมาของกฎหมายป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน วิธีการฟอกเงิน และกระบวนการฟอกเงิน เพื่อให้ผู้อ่านได้เข้าใจเกี่ยวกับการฟอกเงินมากขึ้น

3.1.1 ความหมายและวัตถุประสงค์ของการฟอกเงิน

การฟอกเงิน หรือ Money Laundering คือการกระทำความผิดหรืออาชญากรรมใน รูปแบบต่างๆ โดยนำทรัพย์สินที่ได้มาจากการกระทำความผิดผ่านกระบวนการต่างๆเพื่อซ่อน หรืออำพรางที่มาที่ผิดกฎหมายโดยมีจุดมุ่งหมายเพื่อช่วยให้ทรัพย์สินที่ได้มานั้นได้ถูกแปลงเป็น ทรัพย์สินที่ได้มาโดยธุรกรรมสุจริต เนื่องจากผู้กระทำความผิดมิต้องการให้ผู้อื่นทราบว่าตนนั้นได้ ทรัพย์สินมาจากที่ใด หรือด้วยการกระทำใด และกระทำเพื่อปิดบังการกระทำผิดของตน โดยเงิน สะอาดที่ได้ผ่านการฟอกแล้วยังสามารถนำไปใช้กับธุรกรรมทั่วไปและยังสามารถนำไปต่อ ยอดอาชญากรรมที่ตนก่อไว้ได้อีกด้วย

กองกำกับและตรวจสอบสำนักงานป้องกันและปราบปรามการฟอกเงินได้ระบุ วัตถุประสงค์ของการฟอกเงินไว้ว่ามี 5 เหตุผลหลัก¹² ดังต่อไปนี้

1. เพื่อปกปิดแหล่งที่มาของเงิน
2. เพื่อซุกซ่อนทรัพย์สิน

¹² กองกำกับและตรวจสอบสำนักงานป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน, การปฏิบัติตามกฎหมายว่าด้วยการ ป้องกันและปราบปรามการฟอกเงินและกฎหมายว่าด้วยการสนับสนุนทางการเงินแก่การก่อการร้าย [ออนไลน์], เข้าถึง เมื่อ: 1 เมษายน 2564, แหล่งที่มา: <https://www.bot.or.th/Thai/FinancialMarkets/ForeignExchangeRegulations/ForeignMeansOfPaymentBusinesses/DocLib2/AML.pdf>

3. เพื่อปกปิดความเป็นเจ้าของที่แท้จริง
4. เพื่อปกปิดแหล่งที่มาที่ผิดกฎหมาย
5. เพื่อให้ดูเหมือนว่าเป็นเงินหรือทรัพย์สินที่ถูกต้องตามกฎหมาย

จากวัตถุประสงค์ที่กองกำกับและตรวจสอบสำนักงานป้องกันและปราบปรามการฟอกเงินได้ระบุไว้ข้างต้นจะพบว่าเป็นการซุกซ่อนหรือปกปิดแหล่งที่มาของเงินหรือทรัพย์สินที่มีชอบด้วยกฎหมาย ดังนั้นแหล่งที่มาของทรัพย์สินที่มีชอบด้วยกฎหมายหรือความผิดมูลฐานจากการได้มาของแหล่งเงินที่สามารถนำไปสู่การฟอกเงินที่ได้ถูกบัญญัติไว้ในมาตรา 3 แห่งพระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการฟอกเงินมีดังต่อไปนี้

1. ความผิดเกี่ยวกับยาเสพติด
2. ความผิดเกี่ยวกับการค้ามนุษย์ เพศ หรือการค้าประเวณี
3. ความผิดเกี่ยวกับการฉ้อโกงประชาชน
4. ความผิดเกี่ยวกับการยกยอกหรือฉ้อโกงซึ่งกระทำโดยกรรมการ ผู้จัดการ หรือบุคคลผู้มีประโยชน์เกี่ยวข้องในการดำเนินงานของสถาบันการเงินนั้น
5. ความผิดต่อตำแหน่งหน้าที่ราชการ
6. ความผิดเกี่ยวกับการกรรโชก หรือรีดเอาทรัพย์สิน
7. ความผิดเกี่ยวกับการลักลอบหนีศุลกากร
8. ความผิดเกี่ยวกับการก่อการร้าย
9. ความผิดเกี่ยวกับการพนัน
10. ความผิดเกี่ยวกับการเป็นสมาชิกอั้งยี่
11. ความผิดเกี่ยวกับการรับของโจรอันมีลักษณะเป็นการค้า
12. ความผิดเกี่ยวกับการปลอมหรือแปลงเงินตราอันมีลักษณะเป็นการค้า
13. ความผิดเกี่ยวกับการปลอมหรือละเมิดทรัพย์สินทางปัญญาของสินค้า
14. ความผิดเกี่ยวกับการปลอมเอกสารสิทธิ บัตรอิเล็กทรอนิกส์ หรือหนังสือเดินทาง
15. ความผิดเกี่ยวกับการลักทรัพย์
16. ความผิดเกี่ยวกับการประทุษร้ายต่อชีวิตหรือร่างกาย
17. ความผิดเกี่ยวกับการหน่วงเหนี่ยวหรือกักขังผู้อื่น

18. ความผิดเกี่ยวกับการลักทรัพย์ กรรโชก รีดเอาทรัพย์ ชิงทรัพย์ ปล้นทรัพย์ ฉ้อโกง หรือ ยักยอก
19. ความผิดเกี่ยวกับการโจรสลัด
20. ความผิดเกี่ยวกับการกระทำอันไม่เป็นธรรมเกี่ยวกับการซื้อขายหลักทรัพย์ หรือสัญญาซื้อขายล่วงหน้า
21. ความผิดเกี่ยวกับอาวุธปืน เครื่องกระสุนปืน ระเบิด หรืออาวุธเพื่อนำไปใช้ในการก่อการร้าย การรบ หรือการสงคราม

ความผิดมูลฐานที่ 1 ถึง 7 ที่กล่าวมาข้างต้นนั้นได้ถูกระบุในมาตรา 3 แห่งพระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน พ.ศ. 2542 ว่าเป็นความผิดที่ถือว่าร้ายแรงและเป็นภัยต่อสังคมอย่างยิ่ง¹³ โดยความผิดมูลฐานทั้ง 7 ประการนั้น มีบทลงโทษในความผิดของการกระทำอยู่แล้วตามกฎหมายอื่นที่บัญญัติไว้ หากผู้กระทำความผิดนั้นได้กระทำความผิดตามมูลฐาน 7 ประการที่กล่าวมาก็จะถือว่าเป็นการกระทำที่มีขอบด้วยกฎหมายและมีบทลงโทษ แต่ถ้าผู้กระทำความผิดนั้นเก็บเงินหรือทรัพย์สินเอาไว้เฉยๆและมีได้เอาเงินหรือทรัพย์สินที่ได้มาจากการกระทำความผิดมาฟอกจากเงินสกปรกให้เป็นเงินสะอาด ก็จะมีมีความผิดฐานฟอกเงิน

ต่อมาใน พ.ศ. 2546 พ.ศ. 2556 พ.ศ. 2556 และพ.ศ. 2558 ได้มีการบัญญัติการแก้ไขเพิ่มเติมนิยามของคำว่า “ความผิดมูลฐาน” เนื่องจากบทบัญญัติที่ได้บัญญัติใน พ.ศ. 2542 นั้นมีบทบัญญัติบางประการที่ไม่เหมาะสมหรือไม่เพียงพอต่อการป้องกันและปราบปรามการฟอกเงินในปัจจุบัน จึงควรมีการปรับปรุงบทบัญญัติเพื่อให้การบังคับใช้กฎหมายเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพและสอดคล้องกับมาตรฐานสากลให้มากขึ้น

นอกจากความผิดมูลฐานที่ได้บัญญัติไว้ในหลักกฎหมายแล้ว ยังมีความผิดมูลฐานอื่นๆที่สามารถพบเห็นได้ในคดีการฟอกเงินต่างๆที่เกิดขึ้น ยกตัวอย่างเช่น ความผิดเกี่ยวกับการคอร์รัปชัน ความผิดเกี่ยวกับการโกงการเลือกตั้ง ความผิดเกี่ยวกับองค์การอาชญากรรมข้ามชาติ ความผิดเกี่ยวกับการหลบเลี่ยงภาษี ฯลฯ

¹³ วิชัย ตันตกุลานันท์, คำอธิบายกฎหมายป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน, (กรุงเทพฯ: ห้างหุ้นส่วนสำนักพิมพ์อักษร, 2543), หน้า 12-17.

3.1.2 ความเป็นมาของกฎหมายป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน

อาชญากรรมตามความผิดมูลฐาน ผลกระทบต่างๆ และการกีดกันจากมาตรฐานสากลโลก ได้เพิ่มความสำคัญให้แก่ประเทศไทยในการบัญญัติกฎหมายเพื่อป้องกันและปราบปรามการฟอกเงินขึ้น โดยกฎหมายป้องกันและปราบปรามการฟอกเงินได้ถือกำเนิดขึ้นในพ.ศ. 2542 จากเหตุผลหลัก 5 ประการดังนี้

1. ณ เวลานั้น ประเทศไทยยังไม่มีกฎหมายป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน
2. ประเทศไทยยังไม่มีกฎหมายหรือข้อบังคับใดซึ่งกำหนดให้สถาบันการเงินมีหน้าที่ให้ความร่วมมือในการรายงานข้อมูลที่เป็นประโยชน์ต่อการติดตามเรื่องการฟอกเงินเป็นเฉพาะ¹⁴
3. ณ เวลานั้น เศรษฐกิจของประเทศไทยเป็นเศรษฐกิจแบบสากล โดยมีการส่งออกเป็น 1 ใน 3 ของสินค้าทั้งหมดที่ผลิตได้ การพัฒนาต่างๆภายในประเทศเพื่อให้อุตสาหกรรมเป็นประเทศพัฒนาแล้ว นั้นรวมถึงการสร้างมาตรฐานสำหรับการค้าระหว่างประเทศเพื่อให้ได้เป็นที่ยอมรับในระดับเวทีโลก ณ เวลานั้น และจนถึง ณ ปัจจุบัน การฟอกเงินเป็นปัญหาสากลที่ทุกประเทศร่วมมือกันช่วยป้องกันและปราบปราม โดยใน พ.ศ. 2542 หลายประเทศในเอเชียได้ให้ความร่วมมือและบัญญัติกฎหมายป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน เช่น ประเทศฮ่องกง ประเทศสิงคโปร์ ประเทศญี่ปุ่น ประเทศออสเตรเลีย เป็นต้น การให้ความร่วมมือและเข้าร่วมในการบัญญัติกฎหมายป้องกันและปราบปรามการฟอกเงินนั้นเป็นประโยชน์ทั้งในระยะสั้น เพื่อแสดงให้เห็นว่าประเทศไทยไม่สนับสนุนหรือช่วยเหลือการฟอกเงิน และยังเป็นประโยชน์ในระยะยาวที่จะทำให้ประเทศไทยเป็นที่เคารพและยอมรับในเวทีโลก
4. การให้ความสำคัญต่อการพัฒนาระบบการเงินของประเทศไทยเพื่อยกระดับความสามารถทางการเงินของประเทศไทยให้ขึ้นสู่ระดับสากลนั้นรวมถึงการบัญญัติกฎหมายต่างๆที่ใช้ในการควบคุม ดูแล และพัฒนาระบบทางการเงินของประเทศไทย ตัวอย่างเช่น นโยบายด้าน

¹⁴ สุรพล ไตรเวทย์, คำอธิบายกฎหมายฟอกเงิน ปัญหา ข้อเท็จจริง คำอธิบาย พระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน พ.ศ. ๒๕๔๒ และ พระราชกำหนดแก้ไขเพิ่มเติมพระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน พ.ศ. ๒๕๔๒ พ.ศ. ๒๕๔๖, (กรุงเทพฯ: บริษัท สำนักพิมพ์วิญญูชน จำกัด, 2548), หน้า 17-19.

ดอกเบี้ย นโยบายด้านการลงทุนโดยชาวต่างชาติ นโยบายด้านการเปิดตลาดการค้าเสรี เป็นต้น และเพื่อให้นโยบายทางการเงินครอบคลุมมากกว่าเดิม การบัญญัติกฎหมายป้องกันและปราบปรามการฟอกเงินจึงเป็นสิ่งจำเป็น

5. การนำกฎหมายป้องกันและปราบปรามการฟอกเงินมาใช้จะสามารถทำให้การตรวจสอบถึงแหล่งที่มาที่ไปของแหล่งเงินทุน หรือเงินสดนั้นสามารถตรวจสอบได้ง่ายขึ้น รวมถึงการสืบค้นข้อมูลไปยังการกระทำความผิดประเภทต่างๆ เพื่อให้ได้มาซึ่งเงินสกปรก ตัวอย่างของเงินประเภทต่างๆที่ได้รับมาจากการกระทำความผิดและต้องการที่จะฟอกเงินนั้นให้เป็นเงินสด มีทั้งเงินที่ได้มาจากการคอร์รัปชัน การฉ้อโกงเศรษฐกิจ การค้ายาเสพติด การค้ามนุษย์ การเมือง การก่อการร้าย หรืออาชญากรรมในรูปแบบอื่นๆ การเพิ่มความสามารถในการสืบค้นถึงแหล่งที่มาที่ผิดกฎหมายต่างๆเหล่านี้นอกจากจะสามารถสร้างความเชื่อมั่นในระบบการเงินของประเทศไทยและคู่ค้าต่างประเทศ ยังถือว่าเป็นการจัดระเบียบทางการเงินในประเทศเพื่อให้มั่นใจว่าเงินที่ไหลเข้าระบบสถาบันการเงินในประเทศไทยนั้นเป็นเงินสดและมีที่มาที่ชอบด้วยกฎหมาย

โดยสรุปแล้วการบัญญัติกฎหมายป้องกันและปราบปรามการฟอกเงินนั้นสามารถสร้างความเชื่อมั่นในเงินที่ไหลเวียนในประเทศแก่ประชาชน สร้างความเชื่อมั่นกับคู่ค้าต่างประเทศ สร้างการค้าระหว่างประเทศให้มีมาตรฐานสูงขึ้น มีระบบการเงินที่น่าเชื่อถือตามบรรทัดฐานสากล ซึ่งเป็นประโยชน์ต่อประเทศไทยในระยะยาวเป็นอย่างมาก เพราะประเทศไทยนั้นยังต้องทำการค้าระหว่างประเทศกับประเทศอื่นๆในโลก และยังถือว่าเป็นการพัฒนาประเทศไปในทางที่ดีขึ้นอีกด้วย

ณ วันที่ 30 พฤษภาคม พ.ศ. 2537 คณะอนุกรรมการร่างกฎหมายฟอกเงิน ซึ่งถูกแต่งตั้งโดยรัฐบาลได้มีการร่างกฎหมาย และเสร็จเรียบร้อยเมื่อเดือน กุมภาพันธ์ พ.ศ. 2538 โดยคณะอนุกรรมการนี้ได้กำหนดความผิดมูลฐานซึ่งเป็นความผิดที่ก่อให้เกิดรายได้และนำมาฟอกเงินเฉพาะความผิดที่เป็นอาชญากรรมร้ายแรงก่อน คือยาเสพติด ทั้งนี้คณะอนุกรรมการมีความเห็นตรงกันว่าควรขยายขอบเขตของความผิดมูลฐานให้ครอบคลุมถึงอาชญากรรมประเภทอื่นๆด้วย¹⁵

¹⁵ สุรพล ไตรเวทย์, เรื่องเดียวกัน, หน้า 20-21.

คณะรัฐมนตรีได้มีมติเห็นชอบกับร่างกฎหมาย และเห็นสมควรกำหนดความผิดมูลฐานเพิ่มขึ้นในชั้นแรกคือ ความผิดฐานค้าสตรีและเด็ก และความผิดฐานฉ้อโกงประชาชน จากนั้นคณะรัฐมนตรีได้ส่งร่างให้คณะกรรมการกฤษฎีกาพิจารณา โดยเริ่มพิจารณาเมื่อ 2 ธันวาคม พ.ศ. 2539 และแล้วเสร็จในวันที่ 30 มกราคม พ.ศ. 2540

ที่ประชุมสภาผู้แทนราษฎรชุดที่ 20 ครั้งที่ 11 ได้ลงมติรับหลักการของการร่างพระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน เมื่อวันที่ 6 สิงหาคม พ.ศ. 2540 รัฐสภาได้ให้ความเห็นชอบเพื่อประกาศใช้กฎหมาย เมื่อวันที่ 19 มีนาคม พ.ศ. 2542 และได้มีการประกาศในราชกิจจานุเบกษาเมื่อวันที่ 21 เมษายน 2542

จากข้อมูลเบื้องต้นที่ได้กล่าวไปนั้นจะพบว่านอกจากจะมีแรงผลักดันทั้งภายในประเทศ ยังมีแรงผลักดันจากภายนอกประเทศเพื่อยกระดับความมั่นคงของประเทศให้สูงขึ้นเพื่อเทียบเท่ามาตรฐานสากลในการบัญญัติพระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน นอกจากนี้พระราชบัญญัติฉบับนี้ยังมีกฎกระทรวงประกอบซึ่งได้รับการปรับปรุงอยู่บ่อยครั้งเพื่อให้ทันกับสถานการณ์บ้านเมือง ดังนั้นส่วนต่อไปของการศึกษานี้คือการเข้าใจวิธีการฟอกเงินเพื่อให้ทราบถึงว่าการฟอกเงินนั้นถือเป็นความเสี่ยงต่อสถาบันการเงินและความมั่นคงของประเทศอย่างไร

3.1.3 วิธีการฟอกเงิน

การปกปิด ซุกซ่อน หรือ อำพรางทรัพย์สินนั้นสามารถทำได้หลายวิธี ตั้งแต่วิธีสมัยโบราณ เช่นการเอาไปซ่อนในฝาบ้ำน เอาไปซ่อนในโอ่ง หรือแม้แต่เก็บไว้ในกล่องและนำไปซุกดินฝัง การปกปิด ซุกซ่อน หรืออำพรางทรัพย์สินนั้นได้พัฒนาตามกาลเวลาเช่นเดียวกัน ในปัจจุบันที่มีเทคโนโลยีและการพัฒนาของระบบการเงินต่างๆสามารถสร้างโอกาสให้อาชญากรฟอกเงินในรูปแบบใหม่ๆได้เช่นกัน ผู้เขียนขอยกตัวอย่างรูปแบบต่างๆดังต่อไปนี้

การจับจ่ายซื้อทรัพย์สินชิ้นใหญ่ ราคาสูง เช่น การซื้อรถหรูหรือซูเปอร์คาร์ การซื้อคอนโดมิเนียมหรู การซื้อบ้านหรือที่ดิน การซื้อเรือยอร์ชท่องเที่ยว สิ่งของสะสมโบราณหรือสิ่งของสะสมลิมิตเต็ดเอดิชั่นที่มีเพียงไม่กี่ชิ้นบนโลก การบริจาคแก่องค์กรต่างๆ การซื้อภาพหรือประติมากรรมสะสม ฯลฯ

การนำเงินสดติดตัวไปประเทศอื่นเพื่อซื้อของแบรนด์เนมต่างๆ การไปเล่นการพนันในต่างประเทศหรือแม้แต่ท่องเที่ยวด้วยการพักที่โรงแรมราคาแพง แต่รูปแบบนี้สามารถใช้แค่เฉพาะประเทศที่ไม่เข้มงวดกับการตรวจสอบจำนวนเงินสดที่นำเข้าประเทศเท่านั้น

การจัดตั้งบริษัทในต่างประเทศเพื่อบังหน้าธุรกรรมที่แท้จริง และให้บริษัทตนในประเทศไทยทำการกู้ยืม ซื้อสินค้าหรือบริการในราคาที่แพงกว่าที่สามารถจัดหาได้ในประเทศทั่วไป¹⁶ เพื่อให้ได้ใช้เงินที่ได้โดยผิดกฎหมายนำไปใช้อย่างถูกกฎหมายในการชำระค่าสินค้า หรือชำระการกู้ยืม

การฝากเงินเข้าในบัญชีเงินฝากในปริมาณที่มากขึ้นกว่าปกติจากประวัติการฝากเงินของเจ้าของบัญชีหรือบุคคลอื่น หรือมีการฝากที่บ่อยขึ้นกว่าพฤติกรรมการฝากเงินที่ผ่านมาหรือผิดพฤติกรรมปกติของธุรกรรมบัญชีนั้นๆ นอกจากนี้อาจจะมีการโอนเงินออกจากบัญชีไปให้บุคคลอื่นไม่ว่าจะมีหรือไม่มีเกี่ยวข้องกับเจ้าของบัญชีเพื่อใช้บัญชีนี้เป็นทางผ่านในการกระทำการพอกเงิน

ทำการเปิดบัญชีธนาคารโดยมิได้ใช้ชื่อบุคคลธรรมดาหรือนิติบุคคลที่แท้จริง การนำข้อมูลของผู้อื่นมาเปิดบัญชีแทนตนเอง หรือการจ้างวานผู้อื่นให้เปิดบัญชีให้ตนเองเพื่อตนเองสามารถนำบัญชีนั้นไปใช้ตามประสงค์ที่มีได้กล่าวแจ้งไว้กับเจ้าของบัญชีที่แท้จริง

กู้เงินเพื่อจะลงทุนในกิจการที่ชอบด้วยกฎหมาย โดยผู้กระทำความผิดอาจจะเลือกใช้เงินที่ได้มาด้วยวิธีการมิชอบด้วยกฎหมายเป็นเงินค้ำประกันหรือจ่ายเงินดาวน์ด้วยเงินกู้ที่ได้มาจากการกระทำที่ชอบด้วยกฎหมายและผ่อนจ่ายเงินกู้กับธนาคารด้วยเงินได้มิชอบด้วยกฎหมาย หรืออาจจะเลือกวิธีผสมปนประหว่างเงินสกปรกและเงินสะอาดเพื่อให้ยากต่อการตรวจจับและตรวจสอบ

ทำการลงทุนกับกิจการที่ชอบด้วยกฎหมายที่มีผลประกอบการขาดทุน โดยกิจการส่วนใหญ่จะปฏิบัติงานด้วยเงินสดเป็นหลัก ตัวอย่างเช่น ร้านอาหาร ร้านค้าปลีก กิจการแลกเปลี่ยนเงินตราต่างประเทศ¹⁷ โดยใช้เงินมิชอบด้วยกฎหมายเป็นเงินหมุนเวียนในการฟื้นฟูกิจการ และเมื่อกิจการกลับมา มีผลประกอบการกำไร หรือแค่เมื่อเวลาผ่านไป ก็นำกิจการนั้นไปจำหน่ายต่อ หากกิจการที่สามารถทำกำไรแล้วก็สามารถเรียกราคาเพิ่มขึ้นได้จากเดิมอีก

การซื้อทองคำแท่ง เนื่องจากการซื้อทองคำแท่งมีจำเป็นต้องระบุแหล่งที่มาของเงิน (Source of Fund) และการซื้อทองคำแท่งนั้นเป็นการค้าเสรีและเปิดแก่ประชาชนทั่วไปเพื่อไปซื้อขายได้ ดังนั้นจึงเป็นหนึ่งในวิธีการที่ง่ายเพื่อกระทำการพอกเงิน

¹⁶ สุรพล ไตรเวทย์, เรื่องเดียวกัน, หน้า 25-28.

¹⁷ สุรพล ไตรเวทย์, เรื่องเดียวกัน, หน้า 25-28.

จากตัวอย่างของการฟอกเงินที่กล่าวมาข้างต้นเป็นเพียงตัวอย่างไม่ก่ตัวอย่างที่ชัดเจน และพบได้ง่ายจากคดีการฟอกเงินต่างๆที่พบได้ในทุกประเทศ นอกจากตัวอย่างที่กล่าวมาข้างต้นแล้ว ยังมีการฟอกเงินในรูปแบบต่างๆที่มีความซับซ้อนมากกว่าตัวอย่างที่กล่าวไปข้างต้น แต่มีว่าจะเป็นการกระทำที่ง่ายหรือซับซ้อนเพียงใด การฟอกเงินคือการกระทำใดๆที่อ้างว่าเป็นธุรกรรมที่ชอบด้วยกฎหมายเพื่อปกปิดการกระทำหรือจุดมุ่งหมายที่แท้จริงในการชักล้างเงินที่ได้มาด้วยวิธีการมิชอบด้วยกฎหมายเพื่อให้ได้มีเงินหรือทรัพย์สินที่ชอบด้วยกฎหมายกลับคืนมา

3.1.4 กระบวนการฟอกเงิน

จุดประสงค์ของอาชญากรฟอกเงินล้วนมีจุดมุ่งหมายเพื่อทำธุรกรรมต่างๆที่ดูเหมือนจะเป็นธุรกรรมที่ชอบด้วยกฎหมายเพื่อปกปิดที่มาของเงินหรือทรัพย์สินสกปรก จากการศึกษาของผู้เขียน พบว่ากระบวนการการฟอกเงินนั้น มีว่าจะเป็นของประเทศใด ประเทศใดหรือกระทำโดยผู้ใด กระบวนการการฟอกเงินนั้นมักจะแบ่งเป็น 3 ขั้นตอน¹⁸ โดยมีขั้นตอนดังต่อไปนี้

1. Placement หรือ ขั้นตอนการเตรียมนำเงินหรือทรัพย์สินเข้าสู่ระบบ ในขั้นตอนนี้ ผู้กระทำ ความผิดจะปกปิดซ่อนเร้นเงินหรือทรัพย์สินไว้ในที่ที่ตนเองคิดว่าปลอดภัยที่สุดและจะมีโดนจับได้ มีว่าจะเป็นการเก็บไว้เองหรือเก็บไว้ที่ใด เพียงแต่ยังมีมีการแปรรูปจากเงินสกปรกเป็นรูปแบบอื่น หรือมิได้มีการแปลงทรัพย์สินเป็นรูปแบบอื่น ตัวอย่างของการปฏิบัติในสมัยโบราณคือการนำเงินหรือทรัพย์สินที่ได้มาโดยมิชอบด้วยกฎหมายนั้นมาเก็บไว้โดยการห่อผ้า ใส่ลงในไหหรือหม้อและฝังลงในดินเพื่อมิให้ใครมาพบเจอเงินหรือทรัพย์สินนั้น แต่เมื่อยุคสมัยเปลี่ยนไปสามารถเปลี่ยนจากการฝังในดินไปเป็นการเก็บไว้ในตู้บิรภัยในที่พำนักของตน หรือที่ใดๆในที่พำนักของตนที่ผู้กระทำความคิดคิดว่าปลอดภัย หรือนำไปฝากที่ธนาคารหรือสถาบันการเงิน
2. Layering หรือ ขั้นตอนการแปรสภาพเงินหรือทรัพย์สินสกปรกที่ได้มาจากการกระทำความผิดให้เป็นเงินสะอาดโดยวิธีการต่างๆ เช่นการซื้อทรัพย์สินราคาแพง หรือมีมูลค่าสูง เช่น รถหรู ทองคำแท่ง ที่ดิน คอนโดหรู เป็นต้น

¹⁸ อ้างแล้วเชิงอรรถที่ 12

3. Integration หรือขั้นตอนการปนหรือผสมผสานระหว่างเงินหรือทรัพย์สินที่ได้จากการกระทำ ความผิดไปปนหรือผสมกับเงินหรือทรัพย์สินที่ได้มาด้วยการกระทำที่ชอบด้วยกฎหมาย ตัวอย่าง ของการปนหรือผสมผสานคือ การเข้าซื้อกิจการด้วยเงินสดเพื่อพัฒนากิจการที่ประกอบ กิจการขาดทุนและใช้เป็นช่องทางในการกระทำการใดๆเพื่อต่อยอดการฟอกเงินเพื่ออำพราง จุดประสงค์ที่แท้จริง หรือเพื่อให้การตรวจจับและตรวจสอบช่องทางไหลเวียนของเงิน หรือทรัพย์สินยากขึ้น

จากกระบวนการการฟอกเงินที่กล่าวมาข้างต้นนั้นจะสังเกตเห็นว่าการฟอกเงิน มีว่าจะ เป็นจุดประสงค์ วิธีการ รูปแบบ หรือกระบวนการฟอกเงินนั้นเป็นการแสดงเจตนาของบุคคลหรือ กลุ่มบุคคลเพื่อจะปิดบัง กลบเกลื่อน ซ่อนเร้นเงินหรือทรัพย์สินที่ได้มาอย่างมิชอบด้วยกฎหมาย เพื่อ แปรสภาพเงินหรือทรัพย์สินให้สะอาดโดยวิธีการต่างๆมีว่าจะจะเป็นวิธีการอย่างง่าย วิธีการอย่าง ซับซ้อน หรือแม้แต่วิธีการข้ามชาติเพื่อให้เงินหรือทรัพย์สินนั้นถูกแปรสภาพเป็นเงินสะอาด และ ป้องกันมิให้เงินหรือทรัพย์สินจากอาชญากรรมถูกดำเนินคดีการตามกฎหมายอย่างที่ควร

3.2 กฎหมายว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการฟอกเงินในประเทศไทย

ณ ปัจจุบัน กฎหมายว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการฟอกเงินมีว่าจะเป็นประเทศไทยเอง หรือต่างประเทศก็ได้ได้รับความสนใจในหลายวงการธุรกิจ เพราะกฎหมายว่าด้วยการป้องกันและ ปราบปรามการฟอกเงินในหลายๆประเทศรวมถึงประเทศไทยมีการกำหนดให้การฟอกเงินเป็นความผิด ทางอาญา รวมถึงกำหนดหน้าที่อันจำเป็นสำหรับสถาบันการเงินที่ต้องจัดทำเมื่อลูกค้าหรือผู้บริโภคมมีการ ทำธุรกรรมกับกิจการด้วย

เนื่องจากการฟอกเงินส่วนใหญ่แล้วจะมีธนาคารหรือสถาบันการเงินเกี่ยวข้องในกระบวนการ กฎหมายว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการฟอกเงินจึงเพิ่มภาระหน้าที่ให้แก่สถาบันการเงินให้สถาบัน การเงินจัดให้ลูกค้าแสดงตนและที่อยู่ก่อนทำธุรกรรมเพื่อให้ทราบตัวตนที่แท้จริงของลูกค้าว่าเป็นผู้ใด แหล่งพำนักอยู่ที่ใด ประกอบธุรกิจใด แหล่งที่มาของเงินมาจากที่ใด โดยลูกค้าต้องให้ข้อมูลตาม ข้อเท็จจริง นอกจากนี้สถาบันการเงินยังมีหน้าที่ต้องรายงานเกี่ยวกับแหล่งที่มาของเงินก่อนทำธุรกรรมที่มี มูลค่าเกินกว่าที่กฎหมายกำหนดไว้ หากมีธุรกรรมที่มีเหตุอันควรสงสัยของลูกค้าทำเช่นนั้น ทางสถาบัน การเงินมีหน้าที่ต้องรายงานธุรกรรมที่มีเหตุอันควรสงสัยว่าเกี่ยวข้องกับการกระทำความผิดอาญาแก่ องค์กรที่เกี่ยวข้องเช่นเดียวกัน

3.2.1 พระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน พ.ศ. 2542

พระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน พ.ศ. 2542 มีเจตนารมณ์ที่มุ่งประสงค์ตัดวงจรการประกอบอาชญากรรมและทำลายแรงจูงใจในการประกอบอาชญากรรมที่ให้ผลตอบแทนที่สูงและอาจจะมีความเกี่ยวข้องกับหลายบุคคลหรือแม้แต่เกี่ยวข้องกับองค์กรข้ามชาติ จึงกำหนดมาตรการดำเนินการต่อการฟอกเงิน กล่าวคือมาตรการทางอาญาที่ดำเนินคดีต่อบุคคลและมาตรการทางแพ่งที่ดำเนินคดีต่อทรัพย์สิน¹⁹ โดยมาตรการทางแพ่งที่ดำเนินคดีต่อทรัพย์สินนั้น มีเหตุผลมาจากหลักการคุ้มครองผลประโยชน์ของสังคมหรือผลประโยชน์ของสาธารณะ เพราะหลังจากการติดตามและเรียกคืนทรัพย์สินจากการกระทำผิดของรัฐ จะให้ยึดหรืออายัด และให้ทรัพย์สินนั้นตกเป็นของแผ่นดินอันเป็นการดำเนินการคนละส่วนกับการดำเนินการทางอาญาต่อตัวบุคคล

การดำเนินคดีทางอาญาที่เกี่ยวข้องกับความผิดฐานฟอกเงินนั้นสามารถแบ่งได้เป็น 2 ส่วนดังนี้

1. การดำเนินคดีอาญาตามความผิดมูลฐาน
2. การดำเนินคดีอาญามูลฐานฟอกเงิน

ตามที่กล่าวไว้ข้างต้นในหัวข้อ 3.1.1 ความหมายและวัตถุประสงค์ของการฟอกเงินว่าการกระทำความผิดฐานฟอกเงินนั้นจะต้องมีการกระทำความผิดตามความผิดมูลฐานก่อน และมีได้หมายความว่าหากมีการกระทำความผิดมูลฐานและมีความผิดฐานฟอกเงินทันที เพราะหากผู้กระทำความผิดเก็บเงินหรือทรัพย์สินไว้เฉยๆโดยมิได้กระทำการใดเพื่อแปรเงินหรือทรัพย์สินสกปรกให้สะอาดก็จะเป็นความผิดฐานฟอกเงินเนื่องจากมิได้มีการกระทำการฟอกเงินขึ้น หากแต่มีการฟอกเงินเกิดขึ้น นั้นย่อมหมายความว่าต้องมีความผิดมูลฐานจากการได้มาซึ่งเงินหรือทรัพย์สินโดยวิธีการที่มีชอบด้วยกฎหมาย นอกจากทรัพย์สินจากการกระทำความผิดจะมีความผิดมูลฐานแล้ว ยังรวมถึงดอกผลที่เกิดขึ้นจากการกระทำความผิดนั้นด้วย และมีว่าทรัพย์สินนั้นๆจะมีการจำหน่าย จ่าย โอน หรือเปลี่ยนแปลงไปก็ครั้งและไม่ว่าจะอยู่ในความครอบครองของบุคคลใด โอนไปเป็นของบุคคลใด หรือปรากฏหลักฐานทางทะเบียนว่าเป็นของบุคคลใดก็ยิ่งถือว่าเป็นความผิดตามมูลฐานเช่นเดิม

¹⁹ กฤษฎีกา กำนันทอง, “มาตรการป้องกันและปราบปรามการฟอกเงินในกรณีการกระทำความผิดของนิติบุคคล,” (วิทยานิพนธ์ปริญญาโท สาขาวิชานิติศาสตร์ คณะนิติศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2561).

พระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน พ.ศ. 2542 มาตรา 5 ถึง มาตรา 9 ได้ระบุถึงลักษณะการกระทำความผิดฐานฟอกเงิน โดยมีการระบุถึงผู้ที่โอน รับโอน การเปลี่ยนสภาพทรัพย์สินที่เกี่ยวกับการกระทำความผิดฐานฟอกเงิน สถานที่กระทำความผิด มิว่าจะเป็นการกระทำความผิดในหรือนอกราชอาณาจักร ผู้กระทำความผิด มิว่าจะจะเป็นประชาชนคนไทยหรือคนต่างด้าว ผู้ที่สนับสนุนหรือช่วยเหลือผู้กระทำความผิดก่อนหรือขณะกระทำความผิด หรือแม้แต่ผู้ที่พยายามกระทำความผิดฐานฟอกเงิน ต้องระวางโทษตามที่กำหนดไว้สำหรับความผิดเช่นเดียวกับผู้กระทำความผิดสำเร็จ

มาตรา 13 ถึง มาตรา 16 กล่าวถึงภาระเพิ่มเติมต่อสถาบันการเงินและสำนักงานต่างๆ เพื่อให้รายงานต่อสำนักงานป้องกันและปราบปรามการฟอกเงินนั้น โดยสถาบันการเงินมีหน้าที่ต้องรายงานต่อสำนักงานป้องกันและปราบปรามการฟอกเงินเมื่อมีการทำธุรกรรมที่ใช้เงินสดที่มีจำนวนเกินกว่าที่กำหนดในกฎกระทรวง มีการทำธุรกรรมเกี่ยวกับทรัพย์สินที่มีมูลค่าเกินกว่าที่กำหนดไว้ในกฎกระทรวง หรือมีการทำธุรกรรมที่มีเหตุอันควรสงสัยเกี่ยวกับสถาบันการเงิน

มาตรา 15 ได้บัญญัติหลักหน้าที่เพิ่มเติมสำหรับสำนักงานที่ดินต้องรายงานต่อสำนักงานป้องกันและปราบปรามการฟอกเงินเมื่อมีการจดทะเบียนสิทธิและนิติกรรมเกี่ยวกับอสังหาริมทรัพย์ที่สถาบันการเงินมิได้เป็นคู่กรณีและมีการชำระด้วยเงินสดเป็นจำนวนเกินกว่าที่กำหนดในกฎกระทรวง เมื่ออสังหาริมทรัพย์มีมูลค่าตามราคาประเมินเพื่อเรียกเก็บค่าธรรมเนียมจดทะเบียนสิทธิและนิติกรรมเกินกว่าที่กำหนดในกฎกระทรวง หรือเมื่อเป็นธุรกรรมที่มีเหตุอันควรสงสัย ให้สำนักงานที่ดินมิว่าจะเป็นเขต จังหวัด อำเภอ หรือสาขาใด

การแก้ไขพระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน ฉบับที่ 5 พ.ศ. 2558 มาตรา 16 ยังได้เพิ่มหน้าที่สำหรับผู้ประกอบอาชีพอีก 10 อาชีพให้ที่มีหน้าที่ต้องรายงานการทำธุรกรรมต่อสำนักงานป้องกันและปราบปรามการฟอกเงินในกรณีเป็นธุรกรรมที่ใช้เงินสดมีจำนวนเกินกว่าที่กำหนดในกฎกระทรวง หรือเป็นธุรกรรมที่มีเหตุอันควรสงสัย โดยผู้ประกอบอาชีพทั้ง 10 อาชีพนั้นมีดังต่อไปนี้

1. ผู้ประกอบอาชีพเกี่ยวกับการดำเนินการ การให้คำแนะนำ หรือการเป็นที่ปรึกษาในการทำธุรกรรมที่เกี่ยวกับการลงทุนหรือการเคลื่อนย้ายเงินทุน
2. ผู้ประกอบอาชีพค้าอัญมณีเพชรพลอย ทองคำ
3. ผู้ประกอบอาชีพค้าหรือให้เช่าซีรยอนต์
4. ผู้ประกอบอาชีพเกี่ยวกับนายหน้าหรือตัวแทนซื้อขายอสังหาริมทรัพย์

5. ผู้ประกอบอาชีพค้าของเก่า
6. ผู้ประกอบอาชีพเกี่ยวกับสินเชื่อส่วนบุคคล
7. ผู้ประกอบอาชีพเกี่ยวกับบัตรเครดิตอิเล็กทรอนิกส์ที่มีใช้สถาบันการเงิน
8. ผู้ประกอบอาชีพเกี่ยวกับบัตรเครดิต
9. ผู้ประกอบอาชีพเกี่ยวกับการชำระเงินทางอิเล็กทรอนิกส์
10. ผู้ประกอบอาชีพที่ดำเนินธุรกิจทางการเงินเกี่ยวกับการแลกเปลี่ยนเงิน ที่มีใช้สถาบันการเงิน

นอกจากนี้พระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน ฉบับที่ 5 พ.ศ. 2558 ยังได้เพิ่มหน้าที่สำหรับมูลนิธิ สมาคมหรือองค์กรที่ไม่แสดงหากำไร ให้สำนักงานป้องกันและปราบปรามการฟอกเงินมีอำนาจสั่งเป็นหนังสือให้มูลนิธิ สมาคมหรือองค์กรที่ไม่แสดงหากำไรนั้นชี้แจงข้อเท็จจริงเกี่ยวกับการทำธุรกรรมต่างที่ทางสำนักงานเห็นว่าอาจเป็นธุรกรรมที่มีเหตุอันควรสงสัย

พระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน ฉบับที่ 3 พ.ศ. 2552 ได้เพิ่มหน้าที่ให้สถาบันการเงินเพื่อเสริมมาตรการป้องกันและปราบปรามการฟอกเงินโดยให้สถาบันการเงินนั้นมีหน้าที่ให้ลูกค้าแสดงตนทุกครั้งก่อนการทำธุรกรรมตามที่กำหนดในกฎกระทรวง สถาบันการเงินยังมีหน้าที่ต้องกำหนดนโยบายการรับลูกค้า การบริหารความเสี่ยงที่อาจเกี่ยวกับการฟอกเงินของลูกค้า และต้องดำเนินการตรวจสอบเพื่อทราบถึงข้อเท็จจริงเกี่ยวกับลูกค้าเมื่อเริ่มทำธุรกรรมครั้งแรก โดยต้องตรวจสอบเป็นระยะจนกว่าจะสิ้นสุดความสัมพันธ์กับลูกค้า นอกจากนี้ผู้ประกอบอาชีพที่ 2 – 10 ที่ถูกแก้ไขในพระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน ฉบับที่ 5 พ.ศ. 2558 ยังมีหน้าที่เช่นเดียวกับกับสถาบันการเงิน หากแต่ว่าการตรวจสอบนั้นต้องมีให้มีลักษณะที่เป็นการก่อความเดือนร้อนแก่ผู้ประกอบอาชีพรายย่อยและประชาชนที่เกี่ยวข้องจนเกินสมควร

บทสุดท้ายของพระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน พ.ศ. 2542 นั้นได้บัญญัติบทกำหนดโทษเกี่ยวกับการกระทำความผิดฐานการฟอกเงิน มาตรา 60 วางหลักว่าผู้ใดกระทำความผิดฐานฟอกเงิน ต้องระวางโทษจำคุกตั้งแต่หนึ่งปีถึงสิบปี หรือปรับตั้งแต่สองหมื่นบาทถึงสองแสนบาท หรือทั้งจำทั้งปรับ นอกจากนี้ มาตรา 62 ยังบัญญัติถึงบทลงโทษสำหรับการไม่ปฏิบัติตามหลักบัญญัติว่าด้วยภาระหน้าที่การรายงานการทำธุรกรรมต่อสำนักงานป้องกันและ

ปราบปรามการฟอกเงิน การไม่ปฏิบัติตามข้อบัญญัติการตรวจสอบเพื่อทราบข้อเท็จจริงเกี่ยวกับลูกค้า การไม่กำหนดนโยบายการรับลูกค้า การไม่บริหารความเสี่ยงที่อาจเกี่ยวกับการฟอกเงินของลูกค้า และการไม่ดำเนินการตรวจสอบเพื่อทราบข้อเท็จจริงเกี่ยวกับลูกค้าเมื่อเริ่มทำธุรกรรมครั้งแรก โดยต้องระวางโทษปรับไม่เกินหนึ่งล้านบาท และปรับอีกไม่เกินวันละหนึ่งหมื่นบาท ตลอดเวลาที่ยังฝ่าฝืนอยู่ หรือจนกว่าจะได้ปฏิบัติให้ถูกต้อง

พระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน พ.ศ. 2542 ยังได้บัญญัติบทลงโทษอาญาไว้เช่นเดียวกัน ผู้เขียนขอยกตัวอย่าง มาตรา 63 วางหลักว่า ผู้ใดรายงานหรือแจ้งตาม มาตรา 13 มาตรา 14 มาตรา 16 หรือมาตรา 21 โดยแสดงข้อความอันเป็นเท็จ หรือปกปิดความจริงที่ต้องแจ้งให้พนักงานเจ้าหน้าที่ทราบ ต้องระวางโทษจำคุกไม่เกินสองปีหรือปรับตั้งแต่ห้าหมื่นบาทถึงห้าแสนบาท หรือทั้งจำทั้งปรับ มาตรา 64 วรรคหนึ่งวางหลักว่า ผู้ใดไม่มาให้ถ้อยคำ ไม่ส่งคำชี้แจงเป็นหนังสือ หรือไม่ส่งบัญชีเอกสารหรือหลักฐานตามมาตรา 38 (1) หรือ (2) หรือขัดขวางหรือไม่ให้ความสะดวกตามมาตรา 38 (3) ต้องระวางโทษ จำคุกไม่เกินหนึ่งปี หรือปรับไม่เกินสองหมื่นบาท หรือทั้งจำทั้งปรับ เป็นต้น

พระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน พ.ศ. 2542 และพระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการฟอกเงินฉบับแก้ไขที่ได้บัญญัตินั้นมีการพัฒนาและปรับปรุงเพื่อเพิ่มการครอบคลุมของความผิดมูลฐาน หน้าที่ของสถาบันการเงิน หน้าที่ของผู้ประกอบอาชีพต่างๆที่อาจเป็นช่องทางให้ผู้กระทำความผิดฐานฟอกเงินใช้เป็นช่องทางในการฟอกเงิน รวมถึงบทลงโทษทั้งทางแพ่งและทางอาญาต่างๆ เมื่อหลักกฎหมายนั้นได้ถูกพัฒนา เสริมความแข็งแกร่ง เพิ่มการครอบคลุม ย่อมมีผลในการเพิ่มประสิทธิภาพและความสอดคล้องกับมาตรฐานสากล สร้างความสงบเรียบร้อยให้แก่ประชาชน สร้างความมั่นคงแห่งรัฐหรือความมั่นคงทางเศรษฐกิจของประเทศ และรักษาความปลอดภัยของประเทศและความปลอดภัยสาธารณะ

3.2.2 กฎกระทรวงเกี่ยวกับการกำหนดจำนวนเงินสดและมูลค่าทรัพย์สินในการทำธุรกรรมที่สถาบันการเงินต้องรายงานต่อสำนักงานป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน พ.ศ. 2559

ความในพระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน พ.ศ. 2542 มาตรา 13 (1) และ (2) ได้บัญญัติให้สถาบันการเงินมีหน้าที่ต้องรายงานการทำธุรกรรมต่อสำนักงานป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน เมื่อปรากฏว่าธุรกรรมดังกล่าวเป็นธุรกรรมที่ใช้เงินสดมีจำนวนเกินกว่าที่กำหนดในกฎกระทรวง หรือเป็นธุรกรรมที่เกี่ยวกับทรัพย์สินที่มีมูลค่าเกินกว่าที่กำหนดใน

กฎกระทรวง ดังนั้นสถาบันการเงินจึงต้องอ้างอิงถึงกฎกระทรวงฉบับนี้ ซึ่งเป็นกฎกระทรวงที่กำหนดจำนวนเงินสดและมูลค่าทรัพย์สินในการทำธุรกรรมที่สถาบันการเงินต้องรายงานต่อสำนักงานป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน

หากเป็นการทำธุรกรรมที่ใช้เงินสดโดยมีจำนวนเงินสดตั้งแต่ 2,000,000 บาทขึ้นไปเว้นแต่ธุรกรรมที่เป็นการโอนเงินหรือชำระเงินทางอิเล็กทรอนิกส์ซึ่งรวมถึงธุรกรรมที่เกี่ยวข้องกับสังหาริมทรัพย์ ให้รายงานเมื่อมีจำนวนเงินสดตั้งแต่ 100,000 บาทขึ้นไป

หากเป็นการทำธุรกรรมที่เกี่ยวข้องกับทรัพย์สินที่มีมูลค่าตั้งแต่ 5,000,000 บาทขึ้นไปเว้นแต่ธุรกรรมที่เกี่ยวข้องกับสังหาริมทรัพย์ที่เป็นการโอนเงินหรือชำระเงินทางอิเล็กทรอนิกส์ ให้รายงานเมื่อมีมูลค่าทรัพย์สินตั้งแต่ 700,000 บาทขึ้นไป

และหากเป็นการทำธุรกรรมที่ใช้เงินสดเฉพาะธุรกรรมการซื้อขายหรือแลกเปลี่ยนเงินตราต่างประเทศของสถาบันการเงินซึ่งเป็นนิติบุคคลที่ได้รับอนุญาตให้ประกอบธุรกิจเกี่ยวกับปัจจัยชำระเงินต่างประเทศ ให้รายงานเมื่อมีจำนวนเงินสดตั้งแต่ 500,000 บาทขึ้นไป

ข้อบัญญัติเหล่านี้มีไว้เพื่อป้องกันอาชญากรฟอกเงินในการทำธุรกรรมผ่านสถาบันการเงินในคราวละมูลค่ามากๆ เพราะหากเป็นธุรกรรมที่เกินเกณฑ์ที่กฎกระทรวงกำหนด สถาบันการเงินต้องรายงานธุรกรรมนั้นๆต่อสำนักงานป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน ดังนั้นเมื่ออาชญากรฟอกเงินสามารถใช้บริการสถาบันการเงินในการทำธุรกรรมครั้งมากๆ อาชญากรฟอกเงินอาจจะใช้ธุรกิจอื่นๆในการฟอกเงินซึ่งผู้เขียนจะขอแนะนำในบทย่อยต่อไป

3.2.3 กฎกระทรวงเกี่ยวกับการกำหนดจำนวนเงินในการทำธุรกรรมที่ใช้เงินสดซึ่งผู้ประกอบการต้องรายงานต่อสำนักงานป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน พ.ศ. 2554

มาตรา 16 แห่งพระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการฟอกเงินได้วางหลักที่เกี่ยวข้องกับผู้ประกอบอาชีพต่างๆมีหน้าที่ต้องรายงานการทำธุรกรรมต่อสำนักงานในกรณีเป็นธุรกรรมที่ใช้เงินสดมีจำนวนเกินกว่าที่กำหนด โดยผู้ประกอบการอาชีพ 6 อาชีพดังต่อไปนี้ต้องรายงานต่อสำนักงานป้องกันและปราบปรามการฟอกเงินเมื่อมีการทำธุรกรรมที่ใช้เงินสดที่มีจำนวนตั้งแต่ 2,000,000 บาทขึ้นไป

1. ผู้ประกอบอาชีพเกี่ยวกับการดำเนินการ การให้คำแนะนำ หรือการเป็นที่ปรึกษาในการทำธุรกรรมที่เกี่ยวกับการลงทุนหรือการเคลื่อนย้ายเงินทุน
2. ผู้ประกอบอาชีพค้าอัญมณีเพชรพลอย ทองคำ

3. ผู้ประกอบอาชีพค้าหรือให้เช่าซื้อรถยนต์
4. ผู้ประกอบอาชีพเกี่ยวกับนายหน้าหรือตัวแทนซื้อขายอสังหาริมทรัพย์
5. ผู้ประกอบอาชีพค้าของเก่า
6. ผู้ประกอบอาชีพเกี่ยวกับบัตรเครดิต

ผู้ประกอบอาชีพเกี่ยวกับสินเชื่อบุคคลต้องรายงานต่อสำนักงานป้องกันและปราบปรามการฟอกเงินเมื่อมีการทำธุรกรรมที่ใช้เงินสดที่มีจำนวนตั้งแต่ 500,000 บาทขึ้นไป

ผู้ประกอบอาชีพเกี่ยวกับบัตรเครดิตอิเล็กทรอนิกส์ที่มีใช้สถาบันการเงิน ผู้ประกอบอาชีพเกี่ยวกับการชำระเงินทางอิเล็กทรอนิกส์ และผู้ประกอบอาชีพที่ดำเนินธุรกิจทางการเงินเกี่ยวกับการแลกเปลี่ยนเงิน ที่มีใช้สถาบันการเงิน ต้องรายงานต่อสำนักงานป้องกันและปราบปรามการฟอกเงินเมื่อมีการทำธุรกรรมที่ใช้เงินสดที่มีจำนวนตั้งแต่ 100,000 บาทขึ้นไป

มีข้อสังเกตว่าผู้ประกอบอาชีพต่างๆที่คล้ายคลึงกับสถาบันการเงินแต่มีใช้สถาบันการเงินนั้น มีภาระหน้าที่มากกว่าผู้ประกอบอาชีพทั่วไป เนื่องจากอาชญากรรมที่เกี่ยวข้องกับการฟอกเงินส่วนใหญ่จะมีธนาคารหรือสถาบันการเงินเป็นผู้เกี่ยวข้อง ดังนั้นอาชญากรสามารถหาช่องทางอื่นในการฟอกเงินโดยไม่ผ่านสถาบันการเงิน นอกจากนี้ผู้ประกอบอาชีพอื่นที่มีใช้สถาบันการเงินยังมีได้มีกฎหมายอื่นๆที่รัดกุมหรือหน่วยงานรัฐที่เข้าควบคุมเท่าสถาบันการเงิน จึงทำให้ผู้ประกอบอาชีพที่คล้ายคลึงกับสถาบันการเงินจึงมีภาระหน้าที่มากกว่าผู้ประกอบการอาชีพอื่น

3.2.4 กฎกระทรวงเกี่ยวกับการตรวจสอบเพื่อทราบข้อเท็จจริงเกี่ยวกับลูกค้า พ.ศ. 2563

กฎกระทรวงการเกี่ยวกับการตรวจสอบเพื่อทราบข้อเท็จจริงเกี่ยวกับลูกค้า พ.ศ. 2563 ได้วางหลักเกณฑ์และวิธีการตรวจสอบเพื่อทราบข้อเท็จจริงเกี่ยวกับลูกค้าตามกฎกระทรวงการตรวจสอบเพื่อทราบข้อเท็จจริงเกี่ยวกับลูกค้าเพื่อให้สอดคล้องกับมาตรฐานสากลด้านการป้องกันและปราบปรามการฟอกเงินและการต่อต้านการสนับสนุนทางการเงินแก่การก่อการร้ายและการแพร่ขยายอาวุธที่มีอานุภาพทำลายล้างสูง โดยกฎกระทรวงฉบับ พ.ศ. 2563 นี้เป็นฉบับที่ได้รวบรวมหลักเกณฑ์และวิธีการให้สถาบันการเงินและผู้ประกอบอาชีพตามมาตรา 16 เป็นฉบับเดียวเพราะการตรวจสอบเพื่อทราบข้อเท็จจริงเกี่ยวกับลูกค้ามิว่าจะเป็นลูกค้าของธุรกิจประเภทใดก็มีลักษณะการตรวจสอบเพื่อทราบข้อเท็จจริงเกี่ยวกับลูกค้าเดียวกัน

ข้อ 3 ของกฎกระทรวงการตรวจสอบเพื่อทราบข้อเท็จจริงเกี่ยวกับลูกค้ำ พ.ศ. 2563 ได้ให้ความหมายของผู้ที่เกี่ยวข้องในการทำธุรกรรมต่างๆมากขึ้น ตัวอย่างเช่น บุคคลที่มีการตกลงกันทางกฎหมายและผู้ได้รับผลประโยชน์ที่แท้จริงนั้นอาจจะมีใช่บุคคลหรือนิติบุคคลเดียวกัน โดย “บุคคลที่มีการตกลงกันทางกฎหมาย” หมายความว่า บุคคลธรรมดาหรือนิติบุคคลฝ่ายหนึ่งซึ่งตกลงกันทางกฎหมายให้เป็นผู้ครอบครอง ใช้อำนาจ หรือบริหารจัดการทรัพย์สินไม่ว่าด้วยวิธีใดๆ เพื่อประโยชน์ของบุคคลธรรมดาหรือนิติบุคคลอีกฝ่ายหนึ่ง และ “ผู้ได้รับผลประโยชน์ที่แท้จริง” หมายความว่า บุคคลธรรมดาผู้เป็นเจ้าของที่แท้จริงหรือมีอำนาจควบคุมความสัมพันธ์ทางธุรกิจของลูกค้ำกับสถาบันการเงินหรือผู้ประกอบการอาชีพตามมาตรา 16 หรือบุคคลที่ลูกค้ำทำธุรกรรมแทน รวมถึงบุคคลผู้ใช้อำนาจควบคุมนิติบุคคลหรือบุคคลที่มีการตกลงกันทางกฎหมาย

กฎกระทรวงนี้ยังได้กล่าวถึงข้อห้ามอย่างชัดเจนในข้อ 4 ว่าห้ามทั้งสถาบันการเงินและผู้ประกอบการอาชีพตามมาตรา 16 ของพระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน พ.ศ. 2542 สร้างความสัมพันธ์ทางธุรกิจหรือทำธุรกรรมเป็นครั้งคราวกับลูกค้ำที่ปิดกั้นหรือใช้ชื่อแฝง นอกจากนี้ทั้งสถาบันการเงินและผู้ประกอบการอาชีพตามมาตรา 16 ยังมีหน้าที่ตรวจสอบธุรกรรมที่ลูกค้ำได้ทำขึ้นเพื่อบริหารและบรรเทาความเสี่ยงของสถาบันการเงินและผู้ประกอบการอาชีพ ในกรณีที่สงสัยว่าเป็นธุรกรรมที่เกี่ยวข้องหรืออาจเกี่ยวข้องกับความเสี่ยงมูลฐาน การฟอกเงิน หรือการสนับสนุนทางการเงินแก่การก่อการร้ายหรือการแพร่ขยายอาวุธที่มีอานุภาพทำลายล้างสูง ให้รายงานเป็นธุรกรรมที่มีเหตุอันควรสงสัยต่อสำนักงานป้องกันและปราบปรามการฟอกเงินโดยใช้แบบที่สำนักงานได้แจ้งไว้ในกฎกระทรวงฉบับที่ 4 (พ.ศ. 2543) เรื่องแบบ ระยะเวลา หลักเกณฑ์ และวิธีรายงานการทำธุรกรรม

นอกจากการประเมินความเสี่ยงและตรวจสอบธุรกรรมของลูกค้ำครั้งแรกแล้ว ทั้งสถาบันการเงินและผู้ประกอบการอาชีพตามมาตรา 16 ยังต้องทำการปรับปรุงข้อมูลต่างๆของลูกค้ำที่ใช้แสดงตนหรือระบุตัวตน และยังนำมาพิจารณาในการประเมิน บริหาร และ บรรเทาความเสี่ยงให้เป็นปัจจุบัน และต้องดำเนินการอย่างต่อเนื่องจนกว่าจะยุติความสัมพันธ์ทางธุรกิจกับลูกค้ำท่านนั้นๆ นอกจากนี้เพื่อให้ทันกับมาตรฐานสากลรวมถึงการพัฒนาการของการเก็บและส่งข้อมูลทางอิเล็กทรอนิกส์ โดยให้บรรดาข้อมูลอิเล็กทรอนิกส์ที่ได้มาและเกี่ยวข้องกับการตรวจสอบเพื่อทราบข้อเท็จจริงตามบทบัญญัติภายใต้กฎกระทรวงนี้ให้ถือว่าเป็นข้อมูลหรือหลักฐานเกี่ยวกับการตรวจสอบเพื่อทราบข้อเท็จจริงเกี่ยวกับลูกค้ำภายใต้กฎกระทรวงนี้

หมวด 2 ของกฎกระทรวงนี้วางหลักเกี่ยวกับการประเมิน บริหาร และบรรเทาความเสี่ยงด้านการฟอกเงิน หรือการสนับสนุนทางการเงินแก่การก่อการร้ายหรือการแพร่ขยายอาวุธที่มีอานุภาพทำลายล้างสูง รวมถึงการกำหนดและดำเนินการตามนโยบายระเบียบวิธีการ และมาตรการที่เหมาะสมสำหรับการประเมิน บริหาร และบรรเทาความเสี่ยงภายในองค์กรของสถาบันการเงินและผู้ประกอบอาชีพตามมาตรา 16 และสถาบันการเงินและผู้ประกอบอาชีพตามมาตรา 16 ต้องกำหนดระดับความเข้มข้นในการตรวจสอบเพื่อทราบข้อเท็จจริงเกี่ยวกับลูกค้าให้สอดคล้องกับระดับความเสี่ยงที่ประเมินได้ในขั้นตอนแรก

เพื่อให้การประเมิน บริหาร และบรรเทาความเสี่ยงด้านการฟอกเงินครบถ้วน สถาบันการเงินและผู้ประกอบอาชีพตามมาตรา 16 ต้องพิจารณาว่าลูกค้าหรือผู้ได้รับผลประโยชน์ที่แท้จริงของลูกค้าเป็นบุคคลที่มีสถานภาพทางการเมือง หรือเป็นสมาชิกในครอบครัวหรือผู้ใกล้ชิดกับบุคคลดังกล่าว หรือไม่ ถึงแม้ว่าจะมีการประเมินเบื้องต้นและพบว่าเป็นลูกค้าที่มีความเสี่ยงต่ำ แต่หากว่ามีเป็นบุคคลที่มีสถานภาพทางการเมือง หรือเป็นสมาชิกในครอบครัวหรือผู้ใกล้ชิดกับบุคคลดังกล่าวให้ถือปฏิบัติว่าเป็นลูกค้าดังกล่าวเป็นลูกค้าที่มีความเสี่ยงสูงและตรวจสอบเพื่อทราบข้อเท็จจริงเกี่ยวกับลูกค้าในระดับเข้มข้น

หมวด 3 ของกฎกระทรวงนี้วางมาตรการโดยละเอียดเกี่ยวกับวิธีการตรวจสอบข้อเท็จจริงของลูกค้าโดยให้รายละเอียดถึงช่วงเวลาที่ทำธุรกรรมกับลูกค้า เช่น เมื่อเริ่มสร้างความสัมพันธ์ทางธุรกิจ เมื่อมีการทำธุรกรรมเป็นครั้งคราว เมื่อมีเหตุอันควรสงสัย หรือเมื่อมีข้อสงสัยเกี่ยวกับข้อมูลตัวตนของลูกค้า เป็นต้น นอกจากนี้ยังวางมาตรการในการขอและใช้ข้อมูลต่างๆจากลูกค้าเพื่อมาตรวจสอบเพื่อทราบข้อเท็จจริงเกี่ยวกับลูกค้า รวมถึงให้ลูกค้า ระบุผู้ได้รับผลประโยชน์ที่แท้จริงของลูกค้า

หนึ่งในข้อที่สำคัญที่สุดที่กฎกระทรวงนี้คือข้อ 23 ซึ่งวางหลักว่าในกรณีที่สถาบันการเงินและผู้ประกอบอาชีพตามมาตรา 16 ไม่สามารถตรวจสอบเพื่อทราบข้อเท็จจริงเกี่ยวกับลูกค้าได้ ให้สถาบันการเงินและผู้ประกอบอาชีพตามมาตรา 16 ปฏิเสธการสร้างความสัมพันธ์ทางธุรกิจ ไม่ทำธุรกรรม ยุติความสัมพันธ์ทางธุรกิจ หรือไม่ทำธุรกรรมเป็นครั้งคราวกับลูกค้าดังกล่าว และพิจารณารายงานเป็นธุรกรรมที่มีเหตุอันควรสงสัยต่อสำนักงานป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน

สถาบันการเงินและผู้ประกอบอาชีพตามมาตรา 16 ควรต้องศึกษากฎกระทรวงเกี่ยวกับการตรวจสอบเพื่อทราบข้อเท็จจริงเกี่ยวกับลูกค้า พ.ศ. 2563 เพื่อปฏิบัติตามและป้องกันความเสี่ยงจากการให้บริการหรือทำธุรกรรมร่วมกับลูกค้าผู้มีความผิดมูลฐานหรือมีความผิดฐานฟอกเงิน เนื่องจากกฎกระทรวงได้บัญญัติรายละเอียดที่มีความละเอียดสูงเพื่อให้ทั้งสถาบันการเงินและผู้ประกอบอาชีพตามมาตรา 16 ได้ปฏิบัติตามอย่างถูกต้องและครบถ้วน

3.3 ปัญหาการบังคับใช้กฎหมายเกี่ยวกับการควบคุมดูแลป้องกันและปราบปรามการฟอกเงินในระบบการพาณิชย์อิเล็กทรอนิกส์

จากพระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน พ.ศ. 2542 และ กฎกระทรวงต่างๆ ภายใต้อำนาจพระราชบัญญัตินี้ ได้กำหนดภาระหน้าที่และมาตรการต่างๆ สำหรับสถาบันการเงิน สำนักงานที่ดิน และผู้ประกอบอาชีพตามมาตรา 16 แต่ไม่ได้มีกฎบัญญัติเพิ่มเติมสำหรับผู้ประกอบอาชีพอื่น ณ ปัจจุบันยังการพัฒนาทางด้านเทคโนโลยีเพื่อเพิ่มความสะดวกสบายในการทำธุรกรรมมีมากขึ้นเท่าไร อาชญากรรมรูปแบบต่างๆ ก็ได้พัฒนาการกระทำความผิดมูลฐานหรือฟอกเงินเช่นเดียวกัน อาชญากรฟอกเงินยังมีความสามารถในการหาช่องทางเพื่อกระทำการมิชอบด้วยกฎหมายมากขึ้น

ความผิดมูลฐานที่ได้บัญญัติไว้ในพระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการฟอกเงินนั้นมิได้รวมถึงอาชญากรรมรูปแบบใหม่ๆ ที่ได้เกิดขึ้นในไม่กี่ปีที่ผ่านมา แต่ถือว่าเป็นอาชญากรรมที่สร้างความเดือดร้อนให้หลายประเทศ ตัวอย่างเช่น อาชญากรรมไซเบอร์ การปลอมแปลงเอกสารทางบัญชี การซื้อขายวัตถุดิบที่มีได้รับการอนุมัติ เป็นต้น

เพื่อป้องกันและปราบปรามการฟอกเงินให้ได้ประสิทธิผลมากขึ้นและครอบคลุมธุรกิจให้หลากหลายขึ้นจึงมีความจำเป็นในการบัญญัติมาตรการทางกฎหมายต่างๆ เพื่อตัดช่องทางในการกระทำความผิดมูลฐานและการกระทำความผิดของอาชญากรฟอกเงิน มิว่าจะเป็นธุรกิจใดหรือธุรกรรมนั้นๆ ผ่านสถาบันการเงินหรือไม่ และเมื่อมีการเสริมสร้างมาตรการแล้ว ก็จำเป็นต้องโฆษณาหรืออธิบายต่อประชาชนและธุรกิจให้เข้าใจอย่างกระจ่างว่ามาตรการนั้นๆ มิได้มีความตั้งใจให้เพิ่มความยุ่งยากในการปฏิบัติงานเพียงแต่เพิ่มความแข็งแกร่งในการป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน

3.4 แนวคิด มาตรการ คำแนะนำ และการปฏิบัติเพื่อป้องกันและปราบปรามการฟอกเงินในต่างประเทศ

อาชญากรรมที่เกี่ยวกับการฟอกเงินถือว่าเป็นปัญหาที่ทุกประเทศต่างตระหนักและให้ความสำคัญในการป้องกันและปราบปรามซึ่งสามารถเห็นได้ในกฎบัญญัติของเกือบทุกประเทศว่ามีกฎหมายป้องกันและปราบปรามการฟอกเงินอยู่ โดยกฎหมายป้องกันและปราบปรามการฟอกเงินนั้นนอกจากจะกำหนดความผิดและโทษต่างๆที่เกี่ยวกับการฟอกเงิน ยังมีการกำหนดมาตรการ ภาระหน้าที่ให้สถาบันการเงินหรือธุรกิจต่างๆให้ปฏิบัติตามเพื่อเพิ่มการป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน นอกจากนี้ กฎหมายป้องกันและปราบปรามการฟอกเงินยังเป็นหนึ่งในกฎหมายที่ถูกปรับปรุงแก้ไขเป็นครั้งคราวเพื่อให้สอดคล้องกับมาตรฐานสากล รวมถึงรองรับกรรมวิธีการฟอกเงินในรูปแบบ ช่องทางและวิธีใหม่ๆที่อาชญากรจักนำมาใช้กระทำความผิดฐานฟอกเงิน ผู้เขียนจึงขอกล่าวถึงสาระสำคัญในหลักการกฎหมายของกฎหมายป้องกันและปราบปรามการฟอกเงินของต่างประเทศคือ ข้อบังคับเกี่ยวกับการป้องกันและปราบปรามการฟอกเงินฉบับที่ 1 ถึง 6 ของสหภาพยุโรป, คำแนะนำของคณะทำงานเฉพาะกิจเพื่อดำเนินมาตรการทางการเงิน และกฎหมายป้องกันและปราบปรามการฟอกเงินของประเทศสิงคโปร์ ซึ่งมีรายละเอียดดังต่อไปนี้

3.4.1 ข้อบังคับเกี่ยวกับการป้องกันและปราบปรามการฟอกเงินฉบับที่ 1 ถึง 6 ของสหภาพยุโรป

การดำเนินการและขอบอำนาจทางด้านกฎหมายในยุโรปนั้นมีด้วยกันอยู่ 5 ประเภท ได้แก่ regulation, directive, decision, recommendation และ opinion²⁰ โดย กฎระเบียบ (regulation) คือกฎหมายที่ใช้บัญญัติแก่ประเทศสมาชิกและพลเมืองของสหภาพยุโรปโดยมีต้อง

²⁰ Treaty on European Union and the Treaty on the Functioning of the European Union, Article 288 To exercise the Union's competences, the institutions shall adopt regulations, directives, decisions, recommendations and opinions.

A regulation shall have general application. It shall be binding in its entirety and directly applicable in all Member States.

A directive shall be binding, as to the result to be achieved, upon each Member State to which it is addressed, but shall leave to the national authorities the choice of form and methods.

A decision shall be binding in its entirety. A decision which specifies those to whom it is addressed shall be binding only on them.

Recommendations and opinions shall have no binding force.

มีการบัญญัติเป็นกฎหมายภายในของแต่ละประเทศอีก และต้องรับไปใช้ทั้งหมดโดยไม่สามารถปรับเปลี่ยนข้อหรือบทกฎหมายใดๆ เนื่องจากมีสถานะทางกฎหมายสูงกว่ากฎหมายของแต่ละประเทศสมาชิก และมีผลผูกพันทันทีเมื่อมีการประกาศใช้กฎหมาย ข้อบังคับ (directive) คืออีกรูปแบบของกฎหมายในสหภาพยุโรปที่ไม่ได้มีสถานะน้อยไปกว่ากฎระเบียบ โดยสถานะทางกฎหมายของข้อบังคับยังไม่มีผลผูกพันทันทีที่มีการประกาศใช้แต่ประเทศสมาชิกต้องเลือกวิธีการปฏิบัติตามข้อบังคับนั้นๆภายในระยะเวลาที่ข้อบังคับกำหนด และต้องปรับปรุงกฎหมายและนโยบายของประเทศตนเองให้สอดคล้องกับข้อบังคับดังกล่าว ดังนั้นแต่ละประเทศสมาชิกสามารถมีรูปแบบการปฏิบัติแตกต่างกันได้ แต่หากในกรณีที่ไม่ปฏิบัติตามก็จะมีบทลงโทษเช่นเดียวกัน ส่วนคำตัดสิน (decision) เป็นคำตัดสินที่ผูกพันเฉพาะผู้ที่ถูกสั่งให้ผูกพัน และผู้อื่นมีจำเป็นต้องปฏิบัติตามคำตัดสินหากมิได้ถูกสั่งให้ผูกพันด้วยคำตัดสินนี้ ท้ายสุด คำแนะนำ (recommendation and opinion) ไม่ถือว่าเป็นกฎหมายที่มีผลบังคับหรือผูกมัด เป็นเพียงคำแนะนำ หรือความคิดเห็นเพียงเท่านั้น

จากการตระหนักถึงการเพิ่มขึ้นและความรุนแรงที่อาชญากรรมการฟอกเงินนั้นได้มีผลต่อความสงบและมั่นคงของประเทศ ความเป็นธรรมแก่ผู้ประกอบการธุรกิจ และความเชื่อมั่นของนักลงทุนหรือแม้แต่ประชาชนในประเทศ จึงเป็นแรงผลักดันให้สหภาพยุโรปบัญญัติข้อบังคับข้อบังคับเกี่ยวกับการป้องกันและปราบปรามการฟอกเงินเพื่อใช้เป็นแนวทางในการป้องกันและปราบปรามการฟอกเงินที่อาจเกิดขึ้น โดยป้องกันอาชีพต่างๆที่เกี่ยวข้องกับสถาบันการเงิน และอาชีพอื่นๆ ที่มีความเสี่ยงอาจถูกใช้เป็นเครื่องมือในอาชญากรรมที่เกี่ยวกับการฟอกเงิน

ข้อบังคับเกี่ยวกับการป้องกันและปราบปรามการฟอกเงินฉบับที่ 1

สภาข้อบังคับได้บัญญัติข้อบังคับสำหรับการป้องกันการใช้จ่ายสถาบันการเงินเพื่อการฟอกเงินหรือเป็นผู้สนับสนุนทางการเงินแก่การก่อการร้าย (The European Anti-Money Laundering First Directive) ใน พ.ศ. 2534 ชื่อข้อบังคับ 91/308/EEC โดยเหตุผลของการบัญญัติข้อบังคับนี้เป็นอันเนื่องมาจากความกังวลว่าสถาบันการเงินจะถูกใช้เป็นช่องทางสำหรับอาชญากรในการฟอกเงินจากการกระทำความผิดมูลฐานซึ่งเป็นอันตรายต่อระบบการเงินในสหภาพยุโรป โดยข้อบังคับเกี่ยวกับการป้องกันและปราบปรามการฟอกเงินฉบับที่ 1 นั้นวางรากฐานและหลักเกณฑ์ให้กับฉบับที่ 2 และ 3 ที่ตามมา

ข้อบังคับเกี่ยวกับการป้องกันและปราบปรามการฟอกเงินฉบับที่ 1 ได้วางหลักมาตรการ การป้องกันที่สำคัญต่างๆ ตัวอย่างเช่น การระบุตัวตนที่แท้จริงของลูกค้า การเก็บรักษาข้อมูลของ ลูกค้า และศูนย์กลางสำหรับการรายงานธุรกรรมที่มีเหตุอันควรสงสัย โดยบัญญัติภาระหน้าที่ให้ ทุกสถาบันสินเชื่อและทุกสถาบันการเงินให้ตรวจสอบวิเคราะห์สถานะของกิจการ (Due Diligence Check) ก่อนจะทำธุรกรรมหรือสร้างความสัมพันธ์ทางธุรกิจกับลูกค้า, ข้อมูลที่ได้จาก การตรวจสอบวิเคราะห์สถานะของกิจการต้องถูกเก็บรักษาไว้เป็นอย่างน้อย 5 ปี, การร่วมมือกัน ระหว่างสถาบันการเงินหรือสถาบันสินเชื่อกับทางภาครัฐเกี่ยวกับการรายงาน, กฎการปกปิดเป็น ความลับเกี่ยวกับธุรกรรมที่อาจจะมีความเสี่ยงเป็นการฟอกเงิน และการคุ้มครองเจ้าพนักงาน และสถาบันที่ละเมิดการรักษาความลับของลูกค้าเนื่องจากการเปิดเผยหรือรายงานต่อผู้มี อำนาจเกี่ยวกับธุรกรรมที่มีเหตุอันควรสงสัยและอาจจะเป็นการฟอกเงิน

ข้อบังคับเกี่ยวกับการป้องกันและปราบปรามการฟอกเงินฉบับที่ 2

ข้อบังคับเกี่ยวกับการป้องกันและปราบปรามการฟอกเงินฉบับที่ 2 ใน พ.ศ. 2544 ภายใต้ชื่อข้อบังคับ 2001/97/EC เป็นการแก้ไขและปรับปรุงข้อบังคับเกี่ยวกับการป้องกันและ ปราบปรามการฟอกเงินฉบับที่ 1 โดยมีเป้าหมายในการปรับแต่ง และเพิ่มเติมข้อบังคับตาม ข้อแนะนำ 40 ข้อของหน่วยปฏิบัติการเฉพาะกิจด้านการเงิน (Financial Action Task Force – FATF Forty Recommendations) โดยมีการขยายความหมายของความผิดมูลฐาน ข้อบังคับ เกี่ยวกับการป้องกันและปราบปรามการฟอกเงินฉบับที่ 2 ได้เพิ่มสำนักงานแลกเปลี่ยนเงินตรา ต่างประเทศ สำนักงานรับส่งเงิน และบริษัทลงทุน เข้าไปในผู้ประกอบอาชีพที่มีความเสี่ยงที่จะ ถูกใช้เป็นช่องทางสำหรับธุรกรรมฟอกเงิน และข้อบังคับเกี่ยวกับการป้องกันและปราบปราม การฟอกเงินฉบับที่ 2 ยังได้ให้อำนาจสำหรับผู้มีอำนาจในการระบุตัวตน สืบหาหรือติดตาม และ ยึดทรัพย์หรือเงินที่ได้มาจากการกระทำโดยมิชอบด้วยกฎหมาย

ข้อบังคับเกี่ยวกับการป้องกันและปราบปรามการฟอกเงินฉบับที่ 3

ข้อบังคับเกี่ยวกับการป้องกันและปราบปรามการฟอกเงินฉบับที่ 3 ใน พ.ศ. 2549 ภายใต้ชื่อข้อบังคับ 2006/70/EC ซึ่งให้ระยะเวลาปรับตัวเพื่อปฏิบัติตามภายในวันที่ 15 ธันวาคม 2550 โดยมีการขยายฐานธุรกิจและผู้ประกอบอาชีพอื่นๆที่มีใช้ผู้ประกอบอาชีพที่เกี่ยวข้องกับ

สถาบันการเงินหรือสถาบันสินเชื่อ เช่น นักกฎหมาย นักบัญชี และอาชีพอื่นๆ ที่มีหน้าที่ต้องรายงานต่อผู้มีอำนาจเมื่อมีธุรกรรมเกินจำนวนที่กำหนด

ข้อบังคับเกี่ยวกับการป้องกันและปราบปรามการฟอกเงินฉบับที่ 3 ยังได้ระบุถึงมาตรการการตรวจสอบเพื่อทราบข้อเท็จจริงเกี่ยวกับลูกค้าอย่างเข้มข้น (Enhanced Customer Due Diligence) สำหรับบุคคลที่มีสถานภาพทางการเมือง (Politically Exposed Person) หรือผู้ที่มีตำแหน่งในสำนักงานสาธารณะ ตัวอย่างเช่นผู้พิพากษา และครอบครัวหรือผู้ใกล้ชิด และมาตรการการตรวจสอบเพื่อทราบข้อเท็จจริงเกี่ยวกับลูกค้าอย่างง่ายได้ (Simplified Customer Due Diligence) สำหรับผู้ที่ทางรัฐได้จำกัดความว่าเป็นผู้ที่มีความเสี่ยงต่ำ

ข้อบังคับเกี่ยวกับการป้องกันและปราบปรามการฟอกเงินฉบับที่ 4

ข้อบังคับเกี่ยวกับการป้องกันและปราบปรามการฟอกเงินฉบับที่ 4 ใน พ.ศ. 2558 ภายใต้ชื่อข้อบังคับ 2015/849/EC เป็นการเสริมความแข็งแกร่งของกฎหมายโดยใช้แนวปฏิบัติและคำแนะนำที่หน่วยปฏิบัติการเฉพาะกิจด้านการเงินที่ได้แก้ไขใน พ.ศ. 2555 โดยข้อบังคับเกี่ยวกับการป้องกันและปราบปรามการฟอกเงินฉบับที่ 4 มุ่งเน้นไปที่การปรับปรุงข้อกำหนดเกี่ยวกับมาตรการการตรวจสอบข้อเท็จจริงของข้อมูลของบุคคลที่มีสถานภาพทางการเมือง, ผู้ได้รับผลประโยชน์ที่แท้จริง (Ultimate Beneficial Owner) และสร้างความโปร่งใสในการต่อสู้กับการหลีกเลี่ยงภาษี

ภาระหน้าที่ที่เพิ่มขึ้นสำหรับสถาบันการเงินและสถาบันสินเชื่อคือต้องตรวจสอบข้อเท็จจริงในข้อมูลของได้รับผลประโยชน์ที่แท้จริงหากมีการถือส่วนแบ่งในบริษัทมากกว่าร้อยละ 25 นอกจากนี้ข้อบังคับเกี่ยวกับการป้องกันและปราบปรามการฟอกเงินฉบับที่ 4 ยังได้บัญญัติข้อกำหนดเพิ่มเติมในการตรวจสอบบุคคลที่มีสถานภาพทางการเมือง โดยต้องตรวจสอบบุคคลที่มีสถานภาพทางการเมืองที่อยู่ทั้งในประเทศและจากต่างประเทศ และยังมีเพิ่มเติมมาตรการการตัดสินใจสถานะบุคคลที่มีสถานภาพทางการเมืองว่าเป็นบุคคลที่มีสถานภาพทางการเมืองก็ปีโดยใช้วิธีการวิเคราะห์และประเมินการบริหารจัดการบนฐานความเสี่ยง (Risk-Based Approach)

ถึงแม้ว่าการหลีกเลี่ยงภาษีนั้นได้ถือว่าเป็นความผิดมูลฐานในหลายประเทศในสหภาพยุโรป แต่ก็มิได้หมายความว่าจะเป็นความผิดมูลฐานในทุกประเทศ ดังนั้นข้อบังคับเกี่ยวกับการป้องกันและปราบปรามการฟอกเงินฉบับที่ 4 ได้บัญญัติว่าให้การหลีกเลี่ยงภาษีนั้นเป็นความผิดมูลฐานตามกฎหมายว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน

สุดท้ายแล้วข้อบังคับเกี่ยวกับการป้องกันและปราบปรามการฟอกเงินฉบับที่ 4 ยังได้เพิ่มบทลงโทษขั้นต้นรวมถึงการลงโทษปรับและโทษอื่นๆทางปกครอง ตัวอย่างเช่น การตำหนิต่อสาธารณชน (Public Reprimand) การระงับการปฏิบัติงานหรือใบอนุญาต ฯลฯ เนื่องจากข้อบังคับเกี่ยวกับการป้องกันและปราบปรามการฟอกเงินฉบับที่ 3 มีได้กำหนดบทลงโทษไว้อย่างชัดเจน โทษปรับสำหรับนิติบุคคลเช่นสถาบันการเงินและสถาบันสินเชื่ออื่นได้ปรับปรุงให้เป็นขั้นต่ำ 5 ล้านยูโร (หรือประมาณ 190 ล้านบาท โดยใช้อัตราแลกเปลี่ยนที่ 1 ยูโร ต่อ 38 บาท) หรือร้อยละ 10 ของรายได้ทั้งปี และขั้นต่ำ 5 ล้านยูโร สำหรับบุคคลธรรมดา

ข้อบังคับเกี่ยวกับการป้องกันและปราบปรามการฟอกเงินฉบับที่ 5

ข้อบังคับเกี่ยวกับการป้องกันและปราบปรามการฟอกเงินฉบับที่ 5 ใน พ.ศ. 2561 ภายใต้อำนาจข้อบังคับ 2018/843/EC ขยายฐานเงินตราที่ใช้เป็นสื่อกลางในการแลกเปลี่ยน โดยกำหนดให้คริปโทเคอร์เรนซี (Cryptocurrency) หรือ เงินตราเข้ารหัสลับ เป็นเงินสกุลหนึ่งที่ต้องอยู่ภายใต้การกำกับดูแลของข้อบังคับเกี่ยวกับการป้องกันและปราบปรามการฟอก การปรับลดเกณฑ์ขั้นต่ำสำหรับบัตรเติมเงินทั้งบัตรจริงและบัตรออนไลน์สำหรับการตรวจสอบเพื่อทราบข้อเท็จจริงเกี่ยวกับลูกค้า เพิ่มเติมมาตรการในการตรวจสอบความน่าเชื่อถือของผู้ได้รับผลประโยชน์ที่แท้จริง และต้องมีการลงทะเบียนข้อมูลของผู้ได้รับผลประโยชน์ที่แท้จริงกับสำนักทะเบียนกลางของแต่ละประเทศ (Member States' Central Registers)

นอกจากข้อบังคับเกี่ยวกับการป้องกันและปราบปรามการฟอกเงินฉบับที่ 5 จะเพิ่มภาระหน้าที่ให้แก่สถาบันการเงิน สถาบันสินเชื่อ ผู้ประกอบอาชีพ และนิติบุคคลหรือบุคคลธรรมดาที่อยู่ภายใต้ขอบเขตของข้อบังคับแล้ว ยังมีการเพิ่มภาระหน้าที่ให้แก่ทางรัฐบาล โดยให้รัฐบาลของแต่ละประเทศในสหภาพยุโรปจัดตั้งสำนักลงทะเบียนบัญชีกลาง (Centralized Bank Account Registers) หรือ ระบบดึงข้อมูลเพื่อสามารถเรียกใช้ข้อมูลเกี่ยวกับเจ้าของบัญชีธนาคาร เจ้าของตู้เซฟ รวมถึง ตัวแทนและผู้ได้รับผลประโยชน์ที่แท้จริง

ถึงแม้จะมีการเพิ่มภาระหน้าที่ให้แต่ละรัฐบาลและหน่วยงานข่าวกรองทางการเงิน (Financial Intelligence Unit) ในการตรวจสอบและพัฒนาระบบต่างๆ แต่กฎหมายก็ได้ให้อำนาจเพิ่มขึ้นแก่เจ้าหน้าที่รัฐบาลและหน่วยงานข่าวกรองทางการเงินในการร้องขอข้อมูลเพื่อการตรวจสอบเกี่ยวกับธุรกรรมอันมีเหตุที่น่าสงสัย หรือขอข้อมูลเพื่อตรวจสอบเกี่ยวข้องกับ ความผิดมูลฐาน

สุดท้ายแล้วข้อบังคับเกี่ยวกับการป้องกันและปราบปรามการฟอกเงินฉบับที่ 5 ยังได้เพิ่มมาตรการการตรวจสอบข้อเท็จจริงในข้อมูลของลูกค้าอย่างเข้มข้นสำหรับลูกค้าจากประเทศที่มีความเสี่ยงสูงเพื่อป้องกันความเสี่ยงจากการฟอกเงินให้สูงขึ้น

ข้อบังคับเกี่ยวกับการป้องกันและปราบปรามการฟอกเงินฉบับที่ 6

ข้อบังคับเกี่ยวกับการป้องกันและปราบปรามการฟอกเงินฉบับที่ 6 ใน พ.ศ. 2561 ภายใต้อำนาจข้อบังคับ 2018/1673/EC มุ่งเน้นการปรับเพิ่มคำอธิบายของความผิดมูลฐาน เพื่อแก้ไขความไม่กระจ่างในกฎหมายแต่ละประเทศในสหภาพยุโรปให้ความหมายของความผิดมูลฐานเป็นอันหนึ่งอันเดียวกัน และยังมี การเพิ่มความผิดมูลฐาน กล่าวคือ ความผิดฐานอาชญากรรมไซเบอร์ (Cybercrime) อาชญากรรมสิ่งแวดล้อม อาชญากรรมทางภาษี อาชญากรรมการค้ามนุษย์ และอาชญากรรมการค้าของเถื่อน

นอกจากนี้ข้อบังคับเกี่ยวกับการป้องกันและปราบปรามการฟอกเงินฉบับที่ 6 ยังเพิ่มบทลงโทษแก่นิติบุคคลด้วยเหตุผลที่มีสามารถป้องกันและปราบปรามการฟอกเงินที่เกิดขึ้นแก่บริษัทหรือกิจการของตนได้ ถึงแม้ว่าจะมิสามารถระบุตัวธุรกรรมที่เป็นธุรกรรมฟอกเงินได้ แต่บุคคลและนิติบุคคลที่เกี่ยวข้องนั้นก็ยังคงต้องรับผิดชอบ โดยข้อบังคับเกี่ยวกับการป้องกันและปราบปรามการฟอกเงินฉบับที่ 6 ยังเพิ่มบทลงโทษเป็นจำคุกขั้นต่ำ 4 ปี หรือทั้งจำทั้งปรับ หรือแม้แต่ปิดกิจการ โดยทุกประเทศในสหภาพยุโรปต้องปรับเปลี่ยนกฎหมายตนเองให้สอดคล้องกับบทลงโทษทางอาญานี้ด้วย

ดังนั้นจึงเห็นว่าข้อบังคับเกี่ยวกับการป้องกันและปราบปรามการฟอกเงินตั้งแต่ฉบับที่ 1 จนถึงฉบับปัจจุบัน หรือฉบับที่ 6 นั้น มีความเข้มงวดมากขึ้นในทุกครั้งที่มีการปรับปรุง มิว่าจะเป็นการขยายความของความผิดมูลฐาน บทลงโทษ หรือแม้แต่ภาระหน้าที่ของแต่ละฝ่ายจำเป็นต้องปฏิบัติตาม จึงแสดงให้เห็นถึงความจริงจังและเข้มข้นในการป้องกันและปราบปรามการฟอกเงินในสหภาพยุโรป ซึ่งได้ถูกแสดงให้เห็นในผลการประเมินต่างๆว่าหลายๆประเทศในสหภาพยุโรป นั้นถูกจัดอันดับว่ามีความเสี่ยงต่อการฟอกเงินอยู่ในเกณฑ์ต่ำเนื่องจากมีกฎหมายที่เข้มงวดและการปฏิบัติตามกฎหมายอย่างเคร่งครัด

3.4.2 ข้อเสนอแนะของหน่วยปฏิบัติการเฉพาะกิจด้านการเงิน (Financial Action Task Force)

ใน พ.ศ. 2532 ประเทศอุตสาหกรรมชั้นนำ 7 ประเทศ (Group of 7 หรือ G7) ได้ใช้อำนาจจัดตั้งหน่วยปฏิบัติการเฉพาะกิจด้านการเงิน (Financial Action Task Force หรือ FATF) เพื่อตรวจสอบและพัฒนามาตรการเพื่อป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน โดยให้หน่วยปฏิบัติการเฉพาะกิจด้านการเงินมีจุดมุ่งหมายเพื่อจัดตั้งมาตรฐานและส่งเสริมการใช้งานด้านกฎหมาย กฎข้อบังคับ และด้านการปฏิบัติให้มีประสิทธิภาพเพื่อปราบปรามการฟอกเงิน การจัดหาเงินทุนของผู้ก่อการร้าย และภัยคุกคามอื่นต่อระบบการเงินสากล

ข้อเสนอแนะ 40 ประการของหน่วยปฏิบัติการเฉพาะกิจด้านการเงินนั้นสามารถแบ่งเป็น 7 ส่วน²¹ ตามการปรับปรุงแก้ไขครั้งล่าสุด ณ ตุลาคม พ.ศ. 2563 ได้ดังนี้

ส่วนที่ 1 นโยบายและการประสานงานด้านการป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน และต่อต้านการสนับสนุนทางการเงินแก่การก่อการร้าย

ข้อเสนอแนะที่ 1 การประเมินความเสี่ยงและการใช้กระบวนการบริหารจัดการตามความเสี่ยง

ข้อเสนอแนะที่ 2 การร่วมมือและการประสานงานระดับชาติ

ส่วนที่ 2 การฟอกเงินและการยึด/ริบทรัพย์

ข้อเสนอแนะที่ 3 การจัดให้การฟอกเงินเป็นความผิด

ข้อเสนอแนะที่ 4 การยึด/ริบทรัพย์ เงิน และผลเงินหรือผลทรัพย์สินที่ได้จากอาชญากรรม การฟอกเงิน และมาตรการชั่วคราวสำหรับทรัพย์สินหรือเงินนั้นๆ

²¹FATF, International Standards on Combating Money Laundering and the Financing of Terrorism & Proliferation [ออนไลน์], เข้าถึงเมื่อ 25 เมษายน 2564, แหล่งที่มา: <https://www.fatf-gafi.org/media/fatf/documents/recommendations/pdfs/FATF%20Recommendations%202012.pdf>

ส่วนที่ 3 การสนับสนุนทางการเงินแก่การก่อการร้ายและการสนับสนุนทางการเงิน แก่การแพร่ขยายอาวุธ

ข้อเสนอแนะที่ 5 การจัดให้การสนับสนุนทางการเงินแก่การก่อการร้ายและการ
สนับสนุนทางการเงินแก่การแพร่ขยายอาวุธเป็นความผิด

ข้อเสนอแนะที่ 6 บทลงโทษทางการเงิน (Financial Sanctions) แก่ผู้ถูกระบุชื่อเกี่ยวกับ
การก่อการร้ายและการสนับสนุนทางการเงินแก่การก่อการร้าย

ข้อเสนอแนะที่ 7 บทลงโทษทางการเงินแก่ผู้ถูกระบุชื่อเกี่ยวกับการแพร่ขยายอาวุธ

ข้อเสนอแนะที่ 8 การทบทวนความเพียงพอและเหมาะสมสำหรับกฎหมายเกี่ยวกับ
องค์กรไม่แสวงหาผลกำไรเพื่อไม่ให้ถูกใช้เป็นเครื่องมือสำหรับ
ผู้ก่อการร้าย

ส่วนที่ 4 มาตรการการป้องกัน

ข้อเสนอแนะที่ 9 กฎหมายว่าด้วยการรักษาความลับของสถาบันการเงินนั้นไม่ขัดขวาง
การนำข้อเสนอแนะของหน่วยปฏิบัติการเฉพาะกิจด้านการเงินไปใช้

การตรวจสอบเพื่อทราบข้อเท็จจริงเกี่ยวกับลูกค้าและการเก็บรักษาหลักฐาน

ข้อเสนอแนะที่ 10 การตรวจสอบเพื่อทราบข้อเท็จจริงเกี่ยวกับลูกค้า

ข้อเสนอแนะที่ 11 การเก็บรักษาหลักฐานของการตรวจสอบเพื่อทราบข้อเท็จจริง
เกี่ยวกับลูกค้า

มาตรการเพิ่มเติมเพิ่มเติม เฉพาะลูกค้าและธุรกรรมบางประเภท

ข้อเสนอแนะที่ 12 การตรวจสอบเพื่อทราบข้อเท็จจริงเกี่ยวกับบุคคลที่มีสถานภาพทาง
การเมือง

ข้อเสนอแนะที่ 13 การตรวจสอบเพื่อทราบข้อเท็จจริงเกี่ยวกับธนาคารตัวแทน
ต่างประเทศ

ข้อเสนอแนะที่ 14 กฎระเบียบ มาตรการการควบคุมดูแลสำหรับธุรกิจการบริการการ
โอนเงินหรือการโอนมูลค่าเงิน

ข้อเสนอแนะที่ 15 การระบุและประเมินความเสี่ยงต่ออาชญากรรมการฟอกเงินอัน
เนื่องมาจากการพัฒนาของเทคโนโลยีใหม่

ข้อเสนอแนะที่ 16 สถาบันการเงินต้องเก็บข้อมูลเกี่ยวกับผู้ฝาก และผู้รับฝากสำหรับการ
การโอนเงินทางอิเล็กทรอนิกส์ (Wire Transfer)

การพึ่งพาบุคคลที่สาม, มาตรการควบคุม, และกลุ่มการเงิน

ข้อเสนอแนะที่ 17 การพึ่งพาบุคคลที่สามในการตรวจสอบเพื่อทราบข้อเท็จจริงเกี่ยวกับ
ลูกค้า

ข้อเสนอแนะที่ 18 มาตรการควบคุมภายในและสาขาต่างประเทศกับบริษัทในเครือ
สำหรับสถาบันการเงิน

ข้อเสนอแนะที่ 19 การตรวจสอบเพื่อทราบข้อเท็จจริงเกี่ยวกับลูกค้าอย่างเข้มข้นสำหรับ
ธุรกรรม บุคคลธรรมดา นิติบุคคล หรือสถาบันการเงินจากประเทศ
ที่มีความเสี่ยงสูง

การรายงานธุรกรรมที่มีเหตุอันควรสงสัย

ข้อเสนอแนะที่ 20 การรายงานธุรกรรมที่มีเหตุอันควรสงสัย

ข้อเสนอแนะที่ 21 การบอกใบ้และการเก็บรักษาความลับอันเกี่ยวกับธุรกรรมที่มีเหตุอัน
ควรสงสัย

ธุรกิจและผู้ประกอบวิชาชีพที่ไม่ใช่สถาบันการเงิน (Designated Non-Financial Business and Professions หรือ DNFBPs)

ข้อเสนอแนะที่ 22 การตรวจสอบเพื่อทราบข้อเท็จจริงเกี่ยวกับธุรกิจและผู้ประกอบ
วิชาชีพที่ไม่ใช่สถาบันการเงิน

ข้อเสนอแนะที่ 23 มาตรการอื่นสำหรับธุรกิจและผู้ประกอบวิชาชีพที่ไม่ใช่สถาบัน
การเงิน

**ส่วนที่ 5 ความโปร่งใสและการเป็นเจ้าของผู้รับผลประโยชน์ของนิติบุคคลและผู้ที่มี
การตกลงกันทางกฎหมาย**

ข้อเสนอแนะที่ 24 ความโปร่งใสและการเป็นเจ้าของผู้รับผลประโยชน์ของนิติบุคคล

ข้อเสนอแนะที่ 25 ความโปร่งใสและเจ้าของผู้รับผลประโยชน์ของบุคคลที่มีการตกลงกัน
ทางกฎหมาย

**ส่วนที่ 6 อำนาจและหน้าที่รับผิดชอบของหน่วยงานที่มีอำนาจและมาตรการอื่นของ
สถาบัน**

การกำกับดูแลและการควบคุมดูแล

ข้อเสนอแนะที่ 26 การกำกับดูแลและการควบคุมสถาบันการเงิน

ข้อเสนอแนะที่ 27 อำนาจของหน่วยงานกำกับดูแล

ข้อเสนอแนะที่ 28 การกำกับดูแลและการควบคุมธุรกิจและผู้ประกอบวิชาชีพที่ไม่ใช่
สถาบันการเงิน

การบังคับใช้กฎหมายและด้านปฏิบัติการ

ข้อเสนอแนะที่ 29 หน่วยข่าวกรองทางการเงิน

ข้อเสนอแนะที่ 30 หน้าที่รับผิดชอบของหน่วยงานบังคับใช้กฎหมายและหน่วยงาน
สืบสวนสอบสวน

ข้อเสนอแนะที่ 31 อำนาจของหน่วยงานบังคับใช้กฎหมายและหน่วยงานสืบสวน
สอบสวน

ข้อเสนอแนะที่ 32 การขนเงินข้ามประเทศ

ข้อกำหนดทั่วไป

ข้อเสนอแนะที่ 33 สถิติการวัดประสิทธิผลและประสิทธิภาพของมาตรการการป้องกัน
และปราบปรามการฟอกเงิน

ข้อเสนอแนะที่ 34 การจัดทำแนวทางและผลตอบรับ (Feedback)

บทลงโทษ

ข้อเสนอแนะที่ 35 บทลงโทษ

ส่วนที่ 7 การร่วมมือระหว่างประเทศ

ข้อเสนอแนะที่ 36 ธรรมเนียมระหว่างประเทศ (International Instruments)

ข้อเสนอแนะที่ 37 การให้ความช่วยเหลือทางกฎหมายระหว่างกัน

ข้อเสนอแนะที่ 38 การให้ความช่วยเหลือซึ่งกันและกันทางอาญา: การอายัดและการริบทรัพย์

ข้อเสนอแนะที่ 39 การส่งผู้ร้ายข้ามแดน

ข้อเสนอแนะที่ 40 รูปแบบอื่นของการร่วมมือระหว่างประเทศ

จากข้อเสนอแนะทั้ง 40 ข้อที่หน่วยปฏิบัติการเฉพาะกิจด้านการเงินได้ให้แนวทางไว้จะพบว่าเป็นการจัดตั้งมาตรฐานในหลายๆด้านต่างๆและส่งเสริมให้สมาชิกมีการใช้มาตรการทางกฎหมาย ด้านการกำกับดูแล และด้านการปฏิบัติเพื่อป้องกันปราบปรามและต่อต้านการฟอกเงิน การสนับสนุนทางการเงินแก่การก่อการร้ายและการแพร่ขยายอาวุธ และความผิดมูลฐานอื่นๆซึ่งสามารถนำพามาสู่อาชญากรรมการฟอกเงิน นอกจากนี้ ข้อเสนอแนะของหน่วยปฏิบัติการเฉพาะกิจด้านการเงินยังคำนึงถึงการร่วมมือกันในระดับสากล ไม่ว่าจะเป็นการร่วมมือกันของหน่วยงานรัฐ สถาบันการเงิน หรือแม้แต่หน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับการป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน เพื่อช่วยกันระบุนความเสียหายในด้านต่างๆ และร่วมมือกันพัฒนามาตรการป้องกันปราบปรามและต่อต้านการกระทำผิดฐานฟอกเงิน

3.4.3 ประเทศสิงคโปร์

ประเทศสิงคโปร์ถือว่าเป็นหนึ่งในประเทศที่มีความก้าวหน้าในหลายๆด้านรวมถึงด้านกฎหมายในภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ ประเทศสิงคโปร์ยังได้คะแนนความเสี่ยงต่อการฟอกเงินในระดับที่ต่ำด้วย ผู้เขียนจึงเห็นสมควรศึกษากฎหมายที่เกี่ยวข้องกับการป้องกันและปราบปรามการฟอกเงินของประเทศสิงคโปร์ ประเทศสิงคโปร์ใช้กฎหมาย Corruption, Drug Trafficking and Other Serious Crimes (Confiscation of Benefits) Act (Chapter 65A) เป็นกฎหมายหลักในการกำกับดูแลการป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน โดยกฎหมายฉบับนี้

ได้บัญญัติครั้งแรกใน พ.ศ. 2535 และแก้ไขปรับปรุงทั้งหมด 55 ครั้งนับแต่การบัญญัติครั้งแรก โดยการแก้ไขปรับปรุงครั้งล่าสุดคือ ณ วันที่ 2 มกราคม พ.ศ. 2564

มาตรา 2²² แห่งกฎหมายฉบับนี้ได้บัญญัติความหมาย “Criminal Conduct” หรือ ความผิดทางอาญาไว้ว่าเป็นการกระทำไม่ว่าจะเป็นในประเทศสิงคโปร์ หรือที่อื่นใด เป็นการกระทำที่ก่อให้เกิดความผิดร้ายแรง หรือความผิดร้ายแรงทางสากล

มาตรา 2²³ แห่งกฎหมายฉบับนี้ได้บัญญัติความหมาย “Serious Offense” หรือ ความผิดร้ายแรงไว้ดังนี้

- (1) ความผิดใดๆตามกำหนดการที่สอง (Second Schedule)
- (2) การสมรู้ร่วมคิดในการกระทำความผิดใดๆเหล่านั้น
- (3) ยุยงให้ผู้อื่นกระทำความผิดใดๆเหล่านั้น
- (4) พยายามที่จะกระทำความผิดใดๆเหล่านั้น หรือ
- (5) การช่วยเหลือสนับสนุนให้คำปรึกษาหรือจัดหาการกระทำความผิดใด ๆ เหล่านี้

กำหนดการที่สอง (Second Schedule) ของกฎหมายฉบับนี้ได้ระบุความผิดร้ายแรงไว้ อีก 558 ประเภท ยกตัวอย่างเช่น ความผิดต่างๆตามประมวลอาญา การค้ามนุษย์ การลักพาตัว การคอร์รัปชัน ยาเสพติด การค้าอาวุธสงคราม การพนัน ฯลฯ

กฎหมายฉบับนี้ยังระบุถึงความผิดฐานฟอกเงินโดยมีหลักที่บัญญัติตามมาตรา 43²⁴ ดังนี้

²² Corruption, Drug Trafficking and Other Serious Crimes (Confiscation of Benefits) Act (Chapter 65A), Article 2 “criminal conduct” means doing or being concerned in, whether in Singapore or elsewhere, any act constituting a serious offence or a foreign serious offence;

²³ Corruption, Drug Trafficking and Other Serious Crimes (Confiscation of Benefits) Act (Chapter 65A), Article 2 “serious offence” means —

- (a) any of the offences specified in the Second Schedule;
- (b) conspiracy to commit any of those offences;
- (c) inciting others to commit any of those offences;
- (d) attempting to commit any of those offences; or
- (e) aiding, abetting, counselling or procuring the commission of any of those offences;

²⁴ Corruption, Drug Trafficking and Other Serious Crimes (Confiscation of Benefits) Act (Chapter 65A), Article 43 (1) Subject to subsection (3), a person who enters into, or is otherwise concerned in an arrangement, knowing or having reasonable grounds to believe that by the arrangement —

-
- (a) the retention or control by or on behalf of another (referred to in this section as that other person) of that other person's benefits of drug dealing is facilitated (whether by concealment, removal from jurisdiction, transfer to nominees or otherwise); or
- (b) that other person's benefits of drug dealing —
- (i) are used to secure funds that are placed at that other person's disposal, directly or indirectly; or
 - (ii) are used for that other person's benefit to acquire property by way of investment or otherwise,
- and knowing or having reasonable grounds to believe that that other person is a person who carries on or has carried on drug dealing or has benefited from drug dealing, shall be guilty of an offence.

(2) In this section, references to any person's benefits of drug dealing include a reference to any property which, in whole or in part, directly or indirectly, represented in his hands his benefits of drug dealing.

(3) Where a person discloses to an authorised officer a suspicion or belief that any property, funds or investments are derived from or used in connection with drug dealing or any matter on which such a suspicion or belief is based —

- (a) if he does any act in contravention of subsection (1) and the disclosure relates to the arrangement concerned, he shall not be guilty of an offence under this section if the disclosure is made in accordance with this paragraph, that is —
 - (i) it is made before he does the act concerned, being an act done with the consent of the authorised officer; or
 - (ii) it is made after he does the act, but is made on his initiative and as soon as it is reasonable for him to make it;
- (b) the disclosure shall not be treated as a breach of any restriction upon the disclosure of information imposed by law, contract or rules of professional conduct; and
- (c) he shall not be liable in damages for any loss arising out of —
 - (i) the disclosure; or
 - (ii) any act done or omitted to be done in relation to the property, funds or investments in consequence of the disclosure.

(1) ภายใต้บทบังคับของบทบัญญัติ (3) ของมาตรานี้ ผู้ใดเข้าร่วมหรือมีส่วนเกี่ยวข้องกับข้อตกลงโดยหรือมีมูลฐานพอที่จะเชื่อว่าข้อตกลงนั้น –

- a. เป็นการตกลงช่วยเหลือผู้อื่นเก็บรักษาทรัพย์สินที่เกี่ยวกับการกระทำความผิดฐานค้ายาเสพติดเพื่อประโยชน์ของผู้กระทำความผิด (มีว่าจะเป็นการปกปิด โยกย้ายออกจากเขตอำนาจศาล โอนให้ตัวแทน หรือด้วยวิธีอื่นใด)

(4) In any proceedings against a person for an offence under this section, it is a defence to prove —

- (a) that he did not know and had no reasonable ground to believe that the arrangement related to any person’s proceeds of drug dealing;
- (b) that he did not know and had no reasonable ground to believe that, by the arrangement, the retention or control by or on behalf of the relevant person of any property was facilitated or, as the case may be, that, by the arrangement, any property was used as mentioned in subsection (1); or
- (c) that —
- (i) he intended to disclose to an authorised officer such suspicion, belief or matter as is mentioned in subsection (3) in relation to the arrangement; and
- (ii) there is reasonable excuse for his failure to make disclosure in accordance with subsection (3)(a); or
- (d) that, in the case of a person who was in employment at the time in question and he enters or is otherwise concerned in the arrangement in the course of his employment, he disclosed the suspicion, belief or matter as is mentioned in subsection (3) to the appropriate person in accordance with the procedure established by his employer for the making of such disclosures.

- (5) Any person who commits an offence under this section shall be liable on conviction —
- (a) if the person is an individual, to a fine not exceeding \$500,000 or to imprisonment for a term not exceeding 10 years or to both; or
- (b) if the person is not an individual, to a fine not exceeding \$1 million or twice the value of the benefits of drug dealing in respect of which the offence was committed, whichever is higher.

- b. เป็นการตกลงเพื่อดูแลรักษาผลประโยชน์ที่ได้รับจากความผิดฐานการค้ายาเสพติด
- i. ใช้เพื่อการรักษาไว้มิว่าจะเป็นทางตรงหรือทางอ้อม; หรือ
 - ii. ใช้เพื่อประโยชน์ในการลงทุนในอสังหาริมทรัพย์หรือการลงทุนอื่นใด

หากผู้ฉ้อโกงหรือมีเหตุผลที่เหมาะสมให้ทราบว่าคุณค่าที่ตนดูแลทรัพย์สินให้เป็นผู้กระทำความผิดฐานค้ายาเสพติดหรือได้ประโยชน์จากการค้ายาเสพติด ย่อมต้องรับผิดชอบตามมาตรานี้

- (2) ในบทบัญญัตินี้ ทรัพย์สินที่ได้รับจากผลประโยชน์ของการค้ายาเสพติด มิว่าจะเป็นทั้งหมดหรือบางส่วน ทางตรงหรือทางอ้อม ให้ถือเสมือนว่าเป็นประโยชน์ที่ได้จากการค้ายาเสพติด
- (3) เมื่อบุคคลใดเปิดเผยต่อเจ้าพนักงานให้ทราบถึงข้อมูลเกี่ยวกับเหตุอันควรสงสัยหรือความเชื่อว่าทรัพย์สินหรือการลงทุนนั้นได้มาจากหรือที่ถูกใช้นั้นมีความเกี่ยวข้องกับการค้ายาเสพติดหรือเหตุอันควรสงสัยใดๆที่ขึ้นอยู่กับ
 - a. หากผู้เปิดเผยข้อมูลนั้นกระทำการใดๆที่เป็นการฝ่าฝืนบทบัญญัติในข้อ (1) และการเปิดเผยข้อมูลนั้นเกี่ยวข้องกับการตกลงนั้นๆ ผู้เปิดเผยข้อมูลมีต้องรับผิดชอบตามมาตรานี้ หากการเปิดเผยข้อมูลเป็นไปตามกรณีดังต่อไปนี้
 - i. ได้มีการเปิดเผยข้อมูลก่อนที่ผู้เปิดเผยข้อมูลได้กระทำการนั้น และการกระทำนั้นๆได้รับความยินยอมโดยเจ้าหน้าที่ หรือ
 - ii. ได้มีการเปิดเผยข้อมูลหลังที่ผู้เปิดเผยข้อมูลได้กระทำการนั้น แต่ได้มีการแจ้งโดยไม่ชักช้าหลักการกระทำนั้นๆ
 - b. การเปิดเผยข้อมูลนั้นจะไม่ถือว่าเป็นการละเมิดข้อห้ามในการเปิดเผยข้อมูลที่บัญญัติไว้ในกฎหมาย สัญญา หรือระเบียบทางวิชาชีพที่ได้บัญญัติหรือระบุไว้ และ
 - c. ผู้เปิดเผยข้อมูลมีต้องรับผิดชอบในความเสียหายใดๆอันเนื่องมาจาก
 - i. การแจ้งข้อมูลดังกล่าว หรือ
 - ii. การกระทำใด หรือการมิกระทำใดอันเกี่ยวกับทรัพย์สิน เงิน หรือการลงทุนจากการเปิดเผยข้อมูล

- (4) การพิจารณาคดีตามความผิดในมาตรานี้ จำเลยมีหน้าที่ต้องพิสูจน์ว่า
- a. ตนมิทราบและมีเหตุผลให้เชื่อว่าการตกลงนั้นเกี่ยวกับการค้ายาเสพติด
 - b. ตนมิทราบและมีเหตุให้เชื่อว่าการกระทำนั้นเป็นการช่วยเหลือผู้กระทำความผิดเก็บทรัพย์สินที่ได้มาจากการกระทำความผิดตามที่บัญญัติไว้ใน (1)
 - c. ตนนั้น
 - i. ตั้งใจจะเปิดเผยข้อมูลแก่เจ้าหน้าที่หลังจากมีเหตุอันควรสงสัยตามข้อบัญญัติ (3) และ
 - ii. มีเหตุอันสมควรสำหรับการล้มเหลวที่จะเปิดเผยข้อมูลตามข้อบัญญัติ (3) หรือ
 - d. ในกรณีที่ผู้กระทำความผิดได้ถูกจำงสยระหว่างเกิดการกระทำความผิด และได้เปิดเผยข้อมูลหลังจากมีเหตุอันควรสงสัยตามข้อบัญญัติ (3) แก่เจ้าหน้าที่
- (5) ผู้กระทำความผิดใดๆตามมาตรานี้ต้องระวางโทษ
- a. หากเป็นบุคคลธรรมดา ให้ปรับไม่เกิน 500,000 ดอลลาร์สิงคโปร์ หรือจำคุกไม่เกิน 10 ปี หรือทั้งจำทั้งปรับ หรือ
 - b. หากมิได้เป็นบุคคลธรรมดา ให้ปรับไม่เกิน 1,000,000 ดอลลาร์สิงคโปร์ หรือสองเท่าของมูลค่าของผลประโยชน์จากการค้ายาเสพติด แล้วแต่อย่างใดจะสูงกว่า

มาตรา 39²⁵ ของ Corruption, Drug Trafficking and Other Serious Crimes (Confiscation of Benefits) Act ได้บัญญัติหน้าที่ในการเปิดเผยข้อมูลหรือเหตุอันควรสงสัย โดยมีหลักดังนี้

²⁵ Corruption, Drug Trafficking and Other Serious Crimes (Confiscation of Benefits) Act (Chapter 65A), Article 39 (1) Where a person knows or has reasonable grounds to suspect that any property —

(a) in whole or in part, directly or indirectly, represents the proceeds of;

(b) was used in connection with; or

(c) is intended to be used in connection with,

any act which may constitute drug dealing or criminal conduct, as the case may be, and the information or matter on which the knowledge or suspicion is based came to his attention in the course of his trade, profession, business or employment, he shall disclose the knowledge or suspicion or the information or other matter on which that knowledge or suspicion is based to a Suspicious Transaction Reporting Officer as soon as is reasonably practicable after it comes to his attention.

(1A) For the avoidance of doubt, where the property referred to in subsection (1) is the subject of a transaction, the person referred to in that subsection shall make the disclosure referred to in that subsection regardless of whether the transaction was completed.

(2) Any person who contravenes subsection (1) shall be guilty of an offence and shall be liable on conviction —

(a) if the person is an individual, to a fine not exceeding \$250,000 or to imprisonment for a term not exceeding 3 years or to both; or

(b) if the person is not an individual, to a fine not exceeding \$500,000.

(3) The Minister may, by regulations, prescribe requirements for any person or class of persons in relation to the circumstances, manner and means of disclosure required under subsection (1).

(4) Nothing in subsection (1) or (2) makes it an offence —

(a) for an advocate and solicitor, or an interpreter or other person who works under the supervision of an advocate and solicitor, to fail to disclose any information or other matter which is an item subject to legal privilege;

(b) for a legal counsel acting as such for his employer, or an interpreter or other person who works under the supervision of the legal counsel, to fail to disclose any information or other matter concerning the employer which is an item subject to legal privilege; or

(c) for an arbitrator to fail to disclose any information or other matter which came to his attention in the course of any arbitral proceedings in which he acted as an arbitrator.

(5) It is a defence to a charge of committing an offence under this section that the person charged had a reasonable excuse for not disclosing the information or other matter in question.

(6) Where a person discloses in good faith to a Suspicious Transaction Reporting Officer —

(a) his knowledge or suspicion of the matters referred to in subsection (1)(a), (b) or (c);

or

(b) any information or other matter on which that knowledge or suspicion is based,

- (1) เมื่อผู้ใดรู้หรือมีเหตุให้เชื่อสงสัยทรัพย์สินใด
- a. มีว่าจะเป็นทั้งหมดหรือบางส่วน, ทางตรงหรือทางอ้อม, เป็นทรัพย์สินที่ได้มา;
 - b. ได้ถูกใช้; หรือ
 - c. มีไว้เพื่อใช้

สำหรับการกระทำเกี่ยวกับการค้ายาเสพติดหรือการกระทำความผิดอาญาใดๆ และข้อมูลหรือเหตุอันควรสงสัยที่บุคคล มีว่าจะเป็นจากการทำธุรกิจ อาชีพ หรือการจ้างงาน ผู้ที่นั้นจักต้องเปิดเผยข้อมูลและเหตุอันควรสงสัยต่อเจ้าพนักงานของสำนักงานธุรกรรมที่มีเหตุอันควรสงสัย (Suspicious Transaction Reporting Officer) โดยไม่ชักช้า

- (1A) เพื่อให้ปราศจากข้อกังขา มีว่าทรัพย์สินที่ได้ระบุไว้ใน (1) หรือธุรกรรมนั้นจะเสร็จสมบูรณ์หรือไม่ ผู้ที่นั้นต้องเปิดเผยข้อมูลและเหตุอันควรสงสัยต่อเจ้าพนักงานของสำนักงานธุรกรรมที่มีเหตุอันควรสงสัยโดยไม่ชักช้า
- (2) ผู้ใดฝ่าฝืนบทบัญญัติในข้อ (1) มีความผิดต้องระวางโทษ ดังนี้
- a. หากเป็นบุคคลธรรมดา ให้ปรับไม่เกิน 250,000 ดอลลาร์สิงคโปร์ หรือจำคุกไม่เกิน 3 ปี หรือทั้งจำทั้งปรับ หรือ
 - b. หากมิได้เป็นบุคคลธรรมดา ให้ปรับไม่เกิน 500,000 ดอลลาร์สิงคโปร์
- (3) รัฐมนตรีผู้รักษาการตามพระราชบัญญัติฉบับนี้อาจกำหนดลักษณะและวิธีการเปิดเผยภายใต้ข้อ (1)

the disclosure shall not be treated as a breach of any restriction upon the disclosure imposed by law, contract or rules of professional conduct and he shall not be liable for any loss arising out of the disclosure or any act or omission in consequence of the disclosure.

(7) Without prejudice to subsection (5) or (6), in the case of a person who was in employment at the time in question, it is a defence to a charge of committing an offence under this section that he disclosed the information or other matter in question to the appropriate person in accordance with the procedure established by his employer for the making of such disclosures.

(8) A disclosure to which subsection (7) applies shall not be treated as a breach of any restriction imposed by law, contract or rules of professional conduct.

- (4) หากทนายความ ล่าม ที่ปรึกษาทางกฎหมาย ตุลาการ อนุญาโตตุลาการ หรือลูกจ้างทางกฎหมายใด ย่อมได้รับความคุ้มครองตามกฎหมาย หากข้อมูลที่เกี่ยวข้องนั้นอยู่ภายใต้สิทธิพิเศษทางกฎหมาย (Legal Privilege) และมีได้เปิดเผยข้อมูลหรือเหตุอันควรสงสัยนั้นต่อเจ้าหน้าที่ของสำนักงานธุรกรรมที่มีเหตุอันควรสงสัย
- (5) จำเลยผู้กระทำความผิดตามบทบัญญัติมาตรานี้มีหน้าที่พิสูจน์ว่าการที่ตนนั้นมิได้เปิดเผยข้อมูลหรือเหตุอันควรสงสัยนั้นเนื่องจากมีเหตุอันควร
- (6) ผู้ใดเปิดเผยข้อมูลหรือเหตุอันควรสงสัยต่อเจ้าหน้าที่ของสำนักงานธุรกรรมที่มีเหตุอันควรสงสัยโดยสุจริต
 - a. โดยใช้ความผู้ที่ผู้นั้นมี หรือเหตุอันควรสงสัยของผู้นั้นตามบทบัญญัติ (1)(a), (b) หรือ (c) หรือ
 - b. ข้อมูลใดๆที่สามารถอ้างอิงได้จากข้อมูลหรือความสงสัยของตนเอง
 ผู้เปิดเผยข้อมูลจะไม่ถือว่าละเมิดข้อห้ามการเปิดเผยข้อมูลตามกฎหมาย สัญญา หรือกฎระเบียบตามวิชาชีพใดๆ และผู้นั้นไม่ต้องรับผิดชอบในความเสียหายใดๆจากการเปิดเผยข้อมูลดังกล่าว
- (7) นอกเหนือจากกรณีตามบทบัญญัติ (5) หรือ (6) ในกรณีที่ผู้กระทำความผิดตามมาตรานี้เป็นลูกจ้าง จำเลยมีหน้าที่พิสูจน์ว่าได้เปิดเผยข้อมูลหรือเหตุอันควรสงสัยนั้นให้แก่บุคคลผู้มีหน้าที่รับแจ้งแล้ว
- (8) การเปิดเผยข้อมูลตามบทบัญญัติ (7) นั้นมีถือว่าการละเมิดตามกฎหมาย สัญญา หรือกฎระเบียบทางวิชาชีพ

กฎหมาย Corruption, Drug Trafficking and Other Serious Crimes (Confiscation of Benefits) Act (Chapter 65A) ของประเทศสิงคโปร์นั้นถือว่าเป็นหนึ่งในหลักกฎหมายที่มีความหนักแน่น และมีโทษที่สาหัสเมื่อเทียบกับกฎหมายการป้องกันและปราบปรามการฟอกเงินของประเทศอื่น กฎหมายฉบับนี้ได้บัญญัติความผิดมูลฐานไว้อย่างละเอียด โดยมีการรวบรวมจากทุกบทกฎหมายไว้ในกำหนดการที่สองเพื่อความสะดวกของผู้ใช้กฎหมาย นอกจากนี้ยังมีได้ระบุถึงมูลค่าขั้นต่ำที่ผู้มีหน้าที่ต้องรายงานต่อสำนักงานธุรกรรมที่มีเหตุอันควรสงสัย ซึ่งสามารถสื่อได้ว่ามีว่าธุรกรรมนั้นจะมีมูลค่าเท่าใด ย่อมเป็นไปได้ที่จะเป็นธุรกรรมที่มีเหตุอันควรสงสัย และเมื่อมีการบัญญัติมูลค่าขั้นต่ำของการรายงานธุรกรรมที่มีเหตุอันควรสงสัยจะเป็นการเพิ่มความสามารถในการตรวจจับธุรกรรมที่ใช้เทคนิคการทยอยหรือแบ่งเป็น

รายการมูลค่าต่ำ (Smurfing) ได้มากขึ้น และเพิ่มฐานข่าวกรองเพื่อให้ได้ข้อมูลเกี่ยวกับธุรกรรมที่มีเหตุอันควรสงสัยเพิ่มขึ้นเช่นเดียวกัน เมื่อมีข้อมูลมากพอจากการเก็บรวบรวมข้อมูลผ่านธุรกรรมที่มีเหตุอันควรสงสัยที่ได้รับจากสถาบันการเงิน ผู้ประกอบอาชีพ หรือประชาชนทั่วไป จะทำให้เจ้าหน้าที่ของสำนักงานธุรกรรมสามารถวิเคราะห์และเพิ่มความมั่นใจและความสามารถในการปราบปรามผู้ที่มีความเสี่ยงที่อาจจะเกี่ยวข้องกับการกระทำความผิดตามมูลฐานหรือการกระทำความผิดฐานฟอกเงิน

บทที่ 4

บทวิเคราะห์ปัญหาในการบังคับใช้กฎหมายว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการฟอกเงินต่อ

แพลตฟอร์มอิเล็กทรอนิกส์

ในบทนี้ผู้เขียนจะวิเคราะห์ถึงความเกี่ยวพันระหว่างแพลตฟอร์มอิเล็กทรอนิกส์กับการฟอกเงิน เปรียบเทียบมาตรการการป้องกันและปราบปรามการฟอกเงินของต่างประเทศกับของประเทศไทย วิเคราะห์มาตรการการป้องกันและปราบปรามการฟอกเงินที่ประเทศไทยควรนำมาใช้เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพและประสิทธิผลในการป้องกันและปราบปรามการฟอกเงินต่อแพลตฟอร์มอิเล็กทรอนิกส์ รวมถึงลดความเสี่ยงที่ช่องทางการซื้อขายผ่านทางอินเทอร์เน็ตจะถูกใช้เป็นเครื่องมือในการก่ออาชญากรรม และวิเคราะห์ถึงผลการนำมาตรการนั้นๆมาใช้ว่าจกมีประโยชน์เช่นไร และผลกระทบที่อาจจะเกิดขึ้นจากการนำมาตรการมาปฏิบัติใช้

4.1 ความเกี่ยวพันระหว่างแพลตฟอร์มอิเล็กทรอนิกส์กับการฟอกเงิน

ณ ปัจจุบันการเชื่อมต่อสื่อสารไร้พรมแดนถือเป็นเรื่องที่เกิดขึ้นอย่างเป็นธรรมชาติในทุกวันของเกือบทุกบุคคลและธุรกิจ จากการพัฒนาด้านเทคโนโลยี โดยเฉพาะการพัฒนาด้านอินเทอร์เน็ต ทำให้การเชื่อมต่อระหว่างบุคคลบนโลกเป็นเรื่องที่ง่ายและสะดวกสบาย นอกจากนี้สังคมไทยและสากลได้พึ่งพาอินเทอร์เน็ตเพิ่มขึ้นอย่างมีสาระสำคัญในหลายปีที่ผ่านมาเพื่ออำนวยความสะดวกต่างๆในชีวิตประจำวัน เช่น การค้นหาข้อมูลข่าวสาร การติดต่อสื่อสาร การสนทนาการ ฯลฯ

เทคโนโลยีและอินเทอร์เน็ตนั้นยังเป็นปัจจัยสำคัญในการพัฒนาการพาณิชย์มาตั้งแต่อดีต มีว่าจะเป็นการดำเนินการทำธุรกรรมซื้อขายสินค้าหรือบริการ การสื่อสาร การจัดระเบียบสินค้าในคลัง การโฆษณา การชำระเงิน การติดตามสินค้า การให้บริการหลังการขาย ฯลฯ ดังนั้นจึงสามารถกล่าวได้ว่าหากมิได้มีการพัฒนาเทคโนโลยีและอินเทอร์เน็ตมาจนถึงทุกวันนี้ อาจมิได้มีการพาณิชย์อิเล็กทรอนิกส์ให้ปวงชนใช้สอย แต่การพัฒนาทางเทคโนโลยีและอินเทอร์เน็ตนั้นก็มิได้หมายความว่าความจะมีแต่ผลดี ยิ่งการพัฒนาทางเทคโนโลยีและอินเทอร์เน็ตพัฒนาไปได้ไกลเพียงใด อาชญากรยังสามารถหาช่องทางในการก่ออาชญากรรมได้มากขึ้นเช่นกัน

ภัยคุกคามด้านสารสนเทศและอิเล็กทรอนิกส์จากการพัฒนาของเทคโนโลยีได้สร้างช่องทางใหม่สำหรับอาชญากรในการก่ออาชญากรรม ซึ่งอยู่ในรูปแบบที่เรียกว่า อาชญากรรมคอมพิวเตอร์ อาชญากรรมไซเบอร์ หรือ อาชญากรรมอิเล็กทรอนิกส์ ซึ่งก็คือการก่ออาชญากรรมโดยใช้อินเทอร์เน็ต หรืออุปกรณ์อิเล็กทรอนิกส์เป็นสื่อในการกระทำความผิด ตัวอย่างเช่น คอมพิวเตอร์ โทรศัพทเคลื่อนที่ แท็บเล็ตคอมพิวเตอร์ ฯลฯ โดยอาชญากรรมประเภทนี้สามารถเกิดขึ้นที่ใด เวลาใด โดยผู้ใด แก่ผู้ใดก็ได้ แม้แต่การข้ามประเทศก็ได้โดยผู้กระทำความผิดนั้นไม่ต้องเดินทางข้ามพรมแดนก็สามารถก่อเหตุอาชญากรรมรูปแบบนี้ได้

เนื่องจากอาชญากรรมการฟอกเงินมีจุดมุ่งหมายเพื่อปิดบัง ซ่อนเร้น หรือหลบเลี่ยงการกระทำที่แท้จริง จึงทำให้ยากต่อการตรวจจับและตรวจสอบเพราะธุรกรรมจะเกิดขึ้นเสมือนเป็นธุรกรรมที่เกิดด้วยความสุจริตของทุกฝ่าย และเมื่อเป็นอาชญากรรมการฟอกเงินกระทำร่วมกับการทำธุรกรรมผ่านสื่ออิเล็กทรอนิกส์ ยิ่งทำให้การตรวจจับ ตรวจสอบ และ ติดตามธุรกรรมหรืออาชญากรฟอกเงินนั้นเป็นการลำบากขึ้นอีกมากสำหรับทั้งบริษัท กิจการ องค์กรกำกับดูแลป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน หน่วยงานรัฐบาลอื่นที่เกี่ยวข้อง ฯลฯ

นอกจากนี้การฟอกเงินผ่านสื่ออิเล็กทรอนิกส์สามารถกระทำโดยผู้ใดก็ได้ เวลาใดก็ได้ และยังมีเครื่องมือต่างๆที่ได้ถูกพัฒนามาเพื่อซ่อนเร้นตัวตนหรือสถานที่ที่แท้จริงของผู้ใช้งาน ตัวอย่างเช่น เครือข่ายส่วนตัวเสมือน (Virtual Private Network หรือ VPN) ซึ่งเป็นซอฟต์แวร์ที่ถูกสร้างขึ้นมาเพื่อปกป้องความเป็นส่วนตัวของแต่ละบุคคลที่ใช้งานผ่านทางอินเทอร์เน็ต หรือบุคคลสามารถใช้เครือข่ายส่วนตัวเสมือนในการเข้าถึงสื่ออิเล็กทรอนิกส์ต่างๆที่ตนสามารถเข้าถึงได้ในประเทศตนเองได้ ซึ่งจุดประสงค์หลักของเครือข่ายส่วนตัวเสมือนนั้นมีได้มีไว้ให้อาชกรฟอกเงินใช้เพื่อซ่อนเร้นกายมิให้ถูกจับได้ แต่อาชญากรฟอกเงินนั้นสามารถนำเครือข่ายส่วนตัวเสมือนไปใช้ได้อย่างง่ายดายเพราะเป็นซอฟต์แวร์ที่จำหน่ายอย่างแพร่หลายในราคาที่เอื้อมถึงได้และสามารถครอบครองได้อย่างง่ายดาย

ดังนั้นหากเป็นอาชญากรที่มีความรู้ความสามารถและสามารถใช้เครื่องมือและเทคโนโลยีต่างๆที่พัฒนามากระทำความผิดฐานฟอกเงิน จะทำให้การตรวจจับ ตรวจสอบ และ ติดตามธุรกรรมนั้นๆเป็นเรื่องที่ยากมากกว่าอาชญากรรมการฟอกเงินแบบดั้งเดิมเป็นอย่างมาก นอกจากนี้ช่องทางการทำธุรกรรมเครื่องมือในการชำระเงิน และวิธีการต่างๆได้เพิ่มความซับซ้อนให้แก่การทำธุรกรรม จึงทำให้ธุรกรรมที่มีเหตุอันควรสงสัยที่เกิดขึ้น ณ ปัจจุบันยากที่จะตรวจจับ ตรวจสอบ และติดตามมากเมื่อเทียบกับธุรกรรมที่มีเหตุอันควรสงสัยที่เกิดขึ้นด้วยวิธีการดั้งเดิม

ตัวอย่างของการกระทำที่เข้าข่ายว่าเป็นการฟอกเงินผ่านแพลตฟอร์มอิเล็กทรอนิกส์มีดังต่อไปนี้ การร่วมมือกันระหว่างผู้ซื้อและผู้ขายโดยผู้ขายจะตั้งราคาสินค้าที่สูงเกินราคาตลาดจนมีลูกค้าอื่นมาซื้อสินค้านั้นๆและจะให้เฉพาะผู้ที่ร่วมมือกันกระทำอาชญากรรมการฟอกเงินนั้นเข้ามาซื้อสินค้านั้นและชำระค่าสินค้ามิว่าจะเป็นการชำระด้วยวิธีใด ตัวอย่างเช่นบัตรเครดิต บัตรเดบิต กระเป๋าเงินอิเล็กทรอนิกส์ (Electronic Wallet หรือ E-Wallet) คูปอง บัตรกำนัล เครื่องรับจ่ายเงินอัตโนมัติ ฯลฯ และจะไม่มี การส่งมอบสินค้าเพราะเป็นการร่วมมือกันระหว่างผู้ซื้อและผู้ขายในการกระทำอาชญากรรมฟอกเงิน

อีกหนึ่งตัวอย่างของอาชญากรรมการฟอกเงินที่ใช้แพลตฟอร์มอิเล็กทรอนิกส์เป็นช่องทางในการก่ออาชญากรรมคือผู้ซื้อและผู้ขายมิจำเป็นต้องรู้จักกันหรือมิจำเป็นต้องร่วมมือกัน โดยผู้กระทำความผิดจะเป็นผู้ซื้อ โดยผู้ซื้อสามารถซื้อสินค้าหรือบริการออนไลน์ผ่านแพลตฟอร์มอิเล็กทรอนิกส์และเมื่อยังอยู่ในระยะเวลาที่คืนสินค้าได้หรือยังมิได้รับการจัดส่งจากผู้ค้า ผู้ซื้อนั้นก็ดำเนินการยกเลิกคำสั่งซื้อ ดังนั้นในทางปฏิบัติด้านการชำระสินค้าหรือบริการ จะมีการรับชำระแล้ว ณ เวลาที่ทำรายการซื้อมิว่าจะเป็นการชำระผ่านช่องทางใด ตัวอย่างเช่น บัตรเครดิต บัตรเดบิต กระเป๋าเงินอิเล็กทรอนิกส์ คูปอง บัตรกำนัล เครื่องรับจ่ายเงินอัตโนมัติ ฯลฯ เมื่อผู้ซื้อทำการยกเลิกรายการซื้อ ทางแพลตฟอร์มอิเล็กทรอนิกส์และผู้ขายต้องมีการตรวจสอบว่ายังไม่ได้ทำการส่งสินค้าหรือติดต่อผู้ซื้อกลับเพื่อตรวจสอบให้แน่ใจว่าผู้ซื้อตั้งใจทำการยกเลิกรายการ หลังจากนั้นการดำเนินการคืนเงินค่าชำระสินค้าให้แก่ลูกค้านั้นมักจะไม่มีเกิดขึ้นทันที และจกต้องรอเวลาที่สถาบันการเงินจะตรวจสอบรายการและทำการคืนเงินให้แก่ผู้ซื้อ ดังนั้นจะสังเกตได้ว่าการกระทำธุรกรรมยกเลิกคำสั่งซื้อดังกล่าวจะสามารถปกปิดเจตนาที่แท้จริงได้ว่าผู้ซื้อมิได้มีความตั้งใจที่จักซื้อสินค้าหรือบริการตั้งแต่แรก เพียงแต่ต้องการจะใช้แพลตฟอร์มอิเล็กทรอนิกส์เป็นเครื่องมือในการฟอกเงิน โดยผ่านตัวกลางหลายคน ตัวอย่างเช่น แพลตฟอร์มอิเล็กทรอนิกส์ ผู้ขายบนแพลตฟอร์มอิเล็กทรอนิกส์ และสถาบันการเงิน หรือผู้ให้บริการกระเป๋าเงินอิเล็กทรอนิกส์

จากตัวอย่างที่กล่าวมาข้างต้นจะพบว่าอาชญากรรมการฟอกเงินผ่านแพลตฟอร์มอิเล็กทรอนิกส์นั้นเป็นการกระทำความผิดที่ซับซ้อนแต่มิได้ยุ่งยากแก่ผู้กระทำความผิด มิต้องใช้เวลามากมายในการกระทำ สามารถทำได้ทันที สามารถทำจากที่ใดก็ได้ และสามารถตรวจจับได้ยาก ดังนั้นผู้เขียนจึงเห็นว่าประเทศไทยจะพัฒนาและส่งเสริมการป้องกันและปราบปรามการฟอกเงินให้ครบทุกด้านนั้น ควรจะต้องพิจารณาธุรกิจอื่น ๆ นอกเหนือจากสถาบันการเงิน หรือผู้ประกอบการอาชีพตามมาตรา 16 ให้มีมาตรการในการตรวจจับ ตรวจสอบ และรายงานธุรกรรมที่มีเหตุอันควรสงสัย

4.2 การวิเคราะห์มาตรการการป้องกันและปราบปรามการฟอกเงินที่ควรนำมาใช้ต่อแพลตฟอร์มอิเล็กทรอนิกส์

จากการวิเคราะห์สถานการณ์ตั้งแต่อดีตจนถึงปัจจุบัน การกระทำความผิดฐานฟอกเงินถือเป็นอาชญากรรมที่มีความรุนแรงมากขึ้นและเป็นภัยร้ายแรงต่อทุกประเทศทั่วโลก นอกจากนี้การพัฒนาของเทคโนโลยีและเครื่องมืออิเล็กทรอนิกส์ต่าง ๆ ยังได้อำนวยความสะดวกหรือแม้แต่เพิ่มช่องทางการกระทำการอาชญากรรมแก่อาชญากรฟอกเงิน จากการเพิ่มขึ้นของช่องทางในการฟอกเงินนั้น ส่งผลให้อาชญากรฟอกเงินสามารถกระทำความผิดฐานฟอกเงินในช่องทางอื่นนอกเหนือจากวิธีดั้งเดิมผ่านสถาบันการเงิน ดังนั้นเพื่อลดความเสี่ยงในการกระทำความผิดฐานฟอกเงิน ปิดช่องทางการฟอกเงิน และเพิ่มการกำกับดูแลให้ธุรกิจต่างๆ และเศรษฐกิจในมุมมองมหภาคมีความโปร่งใสมากขึ้น

ใน พ.ศ. 2560 หน่วยปฏิบัติการเฉพาะกิจด้านการเงิน ซึ่งเป็นผู้นำทางด้าน การป้องกันและปราบปรามการฟอกเงินและต่อต้านการสนับสนุนทางการเงินแก่การก่อการร้าย โดยมีประเทศ G7 เป็นผู้นำในการพัฒนาข้อเสนอแนะทั้ง 40 ข้อ ได้ทำการประเมินร่วม (Mutual Evaluations) ต่อการปฏิบัติตามข้อเสนอแนะทั้ง 40 ข้อของหน่วยปฏิบัติการเฉพาะกิจด้านการเงิน ผู้เขียนเลือกประเทศสิงคโปร์ ประเทศฟินแลนด์ และประเทศสหรัฐอเมริกา เพื่อเปรียบเทียบกับผลการประเมินของประเทศไทย เหตุผลที่ผู้เขียนเลือกประเทศสิงคโปร์ เนื่องจากผู้เขียนได้ทำการศึกษากฎหมายที่เกี่ยวข้องกับการป้องกันและปราบปรามการฟอกเงินของประเทศสิงคโปร์ และประเทศสิงคโปร์ยังประเทศในทวีปเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ที่มีค่าดัชนีการฟอกเงินที่ต่ำที่สุดโดยอ้างอิงจากสถาบันบาเซล²⁶ (Basel Anti-Money Laundering Index) ซึ่งเป็นสถาบันที่น่าเชื่อถือและถูกใช้โดยรัฐบาลหลายประเทศทั่วโลกในการวิเคราะห์เปรียบเทียบมาตรการการป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน โดยยิ่งค่าดัชนีต่ำเท่าใด ยิ่งมีความหมายว่าการป้องกันและปราบปรามการฟอกเงินในประเทศนั้นยิ่งดีมากขึ้น โดยข้อมูลล่าสุด ณ วันที่ 7 สิงหาคม 2563 ประเทศสิงคโปร์มีคะแนนที่ 4.56 และประเทศไทยมีคะแนนที่ 6.01

ผู้เขียนได้เลือกประเทศสหรัฐอเมริกาเนื่องจากเป็นประเทศมหาอำนาจและได้มีกฎหมายหลายฉบับที่ป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน นอกจากนี้ยังเป็นหนึ่งในประเทศที่ได้รับการประเมินร่วมใน พ.ศ. 2559 ซึ่งเป็นปีเดียวกับประเทศสิงคโปร์ เนื่องจากการประเมินร่วมโดยหน่วยปฏิบัติการเฉพาะกิจด้านการเงินถือเป็นกิจที่ยาวนาน เป็นกระบวนการที่ละเอียดและเข้มข้นมาก จึงสามารถใช้เวลาประมาณ

²⁶ Basel Institute on Governance, Basel AML Index: Public Edition Ranking [ออนไลน์], เข้าถึงเมื่อ: 4 พฤษภาคม 2564, แหล่งที่มา: <https://baselgovernance.org/basel-aml-index/public-ranking>

14 เดือนในการประเมิน²⁷ และจะกลับมาประเมินความคืบหน้าในการปรับปรุงแก้ไขตามคำแนะนำของหน่วยปฏิบัติการเฉพาะกิจด้านการเงินในอีก 7 ถึง 8 ปี ในอนาคต

ผู้เขียนได้เลือกประเทศฟินแลนด์เพื่อมาเปรียบเทียบกับเนื่องจากประเทศฟินแลนด์อยู่ในสหภาพยุโรป และเป็นประเทศที่มีค่าดัชนีต่ำเป็นที่ 3 ในสหภาพ ด้วยคะแนนที่ 2.97 โดยที่ 1 และ ที่ 2 คือประเทศเอสโตเนีย และประเทศอันดอร์รา ด้วยคะแนน 2.36 และ 2.83 ตามลำดับ เนื่องจากประเทศฟินแลนด์ได้รับการประเมินร่วมต่อการปฏิบัติตามข้อแนะนำทั้ง 40 ข้อของหน่วยปฏิบัติการเฉพาะกิจด้านการเงินใน พ.ศ. 2562 ผู้เขียนมีได้เลือกประเทศเอสโตเนียและประเทศอันดอร์ราเนื่องจากการประเมินร่วมนั้น มิได้ถูกประเมินโดยหน่วยปฏิบัติการเฉพาะกิจด้านการเงินแต่ถูกประเมินโดยคณะกรรมการ MONEYVAL ซึ่งเป็นคณะกรรมการผู้เชี่ยวชาญในการประเมินมาตรการการป้องกันและปราบปรามการฟอกเงินและต่อต้านการสนับสนุนทางการเงินแก่การก่อการร้ายในสหภาพยุโรปเท่านั้น

ในส่วนแรกของการประเมินร่วมจะเป็นการประเมินด้านการเงินด้านประสิทธิผลของการป้องกันและปราบปรามการฟอกเงินทั้งหมด 11 ด้าน โดยทั้ง 11 ด้านมีดังต่อไปนี้

1. ด้านความเสี่ยง นโยบาย และการประสานงาน
2. ด้านการร่วมมือระหว่างประเทศ
3. ด้านการกำกับดูแล
4. ด้านมาตรการการป้องกัน
5. ด้านนิติบุคคลและผู้ที่มีการตกลงกันทางกฎหมาย
6. ด้านหน่วยงานข่าวกรองทางการเงิน
7. ด้านการสอบสวนและดำเนินคดีเกี่ยวกับการฟอกเงิน
8. ด้านการยึด/ริบทรัพย์
9. ด้านการสอบสวนและดำเนินคดีเกี่ยวกับการสนับสนุนทางการเงินแก่การก่อการร้าย
10. ด้านมาตรการการป้องกันและบทลงโทษทางการเงินเกี่ยวกับการสนับสนุนทางการเงินแก่การก่อการร้าย
11. ด้านบทลงโทษทางการเงินของการสนับสนุนทางการเงินแก่การแพร่ขยายอาวุธ

²⁷ FATF, Mutual Evaluations [ออนไลน์], เข้าถึงเมื่อ: 4 พฤษภาคม 2564, แหล่งที่มา: <https://www.fatf-gafi.org/faq/mutualevaluations/>

โดยสรุป หน่วยปฏิบัติการเฉพาะกิจด้านการเงินได้ประเมินร่วมประเทศไทยใน พ.ศ. 2560 ประเทศสิงคโปร์และประเทศสหรัฐอเมริกาได้รับการประเมินร่วมใน พ.ศ. 2559 และ ประเทศฟินแลนด์ได้รับการประเมินร่วมใน พ.ศ. 2562 และทั้ง 4 ประเทศนั้นจะได้รับการประเมินโดยชุดการประเมินเดียวกันซึ่งครอบคลุมทั้งหมด 11 ด้านดังที่กล่าวไว้ข้างต้น โดยรายละเอียดของผลการประเมินร่วมถูกแสดงในตารางดังต่อไปนี้

ตาราง 2 การประเมินร่วมโดยหน่วยปฏิบัติการเฉพาะกิจด้านการเงินด้านประสิทธิผลของการป้องกันและปราบปรามการฟอกเงินทั้งหมด 11 ด้าน

	ประเทศไทย ²⁸	ประเทศสิงคโปร์ ²⁹	ประเทศสหรัฐอเมริกา ³⁰	ประเทศฟินแลนด์ ³¹
สูง	0	0	4	1
มีอยู่เป็นรูปธรรม	4	4	4	3
ปานกลาง	4	6	2	6
ต่ำ	3	1	1	1

²⁸ FATF, Anti-Money Laundering and Counter-Terrorist Financing Measures: Thailand Mutual Evaluation Report December 2017 [ออนไลน์], เข้าถึงเมื่อ: 4 พฤษภาคม 2564, แหล่งที่มา: <https://www.fatf-gafi.org/media/fatf/documents/reports/mer-fsrb/APG-MER-Thailand-2017.pdf>

²⁹ FATF, Anti-Money Laundering and Counter-Terrorist Financing Measures: Singapore Mutual Evaluation Report September 2016 [ออนไลน์], เข้าถึงเมื่อ: 4 พฤษภาคม 2564, แหล่งที่มา: <https://www.fatf-gafi.org/media/fatf/documents/reports/mer4/MER-Singapore-2016.pdf>

³⁰ FATF, Anti-Money Laundering and Counter-Terrorist Financing Measures: United States Mutual Evaluation Report December 2016 [ออนไลน์], เข้าถึงเมื่อ: 4 พฤษภาคม 2564, แหล่งที่มา: <https://www.fatf-gafi.org/media/fatf/documents/reports/mer4/mer-united-states-2016.pdf>

³¹ FATF, Anti-Money Laundering and Counter-Terrorist Financing Measures: Finland Mutual Evaluation Report April 2019 [ออนไลน์], เข้าถึงเมื่อ: 4 พฤษภาคม 2564, แหล่งที่มา: <https://www.fatf-gafi.org/media/fatf/documents/reports/mer4/mer-finland-2019.pdf>

ตาราง 3 การประเมินร่วมโดยหน่วยปฏิบัติการเฉพาะกิจด้านการเงินด้านความเชี่ยวชาญเฉพาะทางต่อการปฏิบัติตามข้อเสนอแนะทั้ง 40 ข้อ

	ประเทศไทย ³²	ประเทศสิงคโปร์ ³³	ประเทศสหรัฐอเมริกา ³⁴	ประเทศฟินแลนด์ ³⁵
ปฏิบัติตาม	3	18	9	8
ปฏิบัติตามเป็นนัยสำคัญ	22	16	21	23
ปฏิบัติตามเป็นบางส่วน	13	6	6	9
ไม่ปฏิบัติตาม	2	0	4	0

จากข้อมูลในตาราง 2 การประเมินร่วมโดยหน่วยปฏิบัติการเฉพาะกิจด้านการเงินด้านประสิทธิผลของการป้องกันและปราบปรามการฟอกเงินทั้ง 11 ด้าน แสดงให้เห็นว่าประเทศไทยยังมี 3 ด้านที่อยู่ในหมวด ต่ำ ซึ่ง 3 ด้านนั้นคือ มาตรการการป้องกัน นิติบุคคลและผู้ที่มีการตกลงกันทางกฎหมาย และ บทลงโทษทางการเงินของการสนับสนุนทางการเงินแก่การแพร่ขยายอาวุธ ซึ่งทั้ง 3 ด้านนี้ มีได้อยู่ในหมวดต่ำของทั้งประเทศสิงคโปร์ ประเทศฟินแลนด์ และประเทศสหรัฐอเมริกา ยกเว้นด้านนิติบุคคลและผู้ที่มีการตกลงกันทางกฎหมายที่อยู่ในหมวดต่ำของประเทศอเมริกาเท่านั้น

จากข้อมูลในตาราง 3 ประเทศไทยยังมิได้ปฏิบัติตามข้อเสนอแนะของหน่วยปฏิบัติการเฉพาะกิจด้านการเงิน 2 ประการ กล่าวคือข้อเสนอแนะที่ 7 เรื่องบทลงโทษทางการเงินแก่ผู้ถูกระบุชื่อเกี่ยวกับการแพร่ขยายอาวุธ และ ข้อเสนอแนะที่ 22 เรื่องการตรวจสอบเพื่อทราบข้อเท็จจริงเกี่ยวกับธุรกิจและผู้ประกอบวิชาชีพที่ไม่ใช่สถาบันการเงิน โดยข้อเสนอแนะที่ 7 นั้นได้ถือว่าการปฏิบัติตามเป็นนัยสำคัญสำหรับประเทศสิงคโปร์ ประเทศฟินแลนด์ และประเทศ

³² อ้างแล้วเชิงอรรถที่ 28

³³ อ้างแล้วเชิงอรรถที่ 29

³⁴ อ้างแล้วเชิงอรรถที่ 30

³⁵ อ้างแล้วเชิงอรรถที่ 31

อเมริกา ส่วนข้อเสนอแนะที่ 22 นั้น ถือว่าเป็นปฏิบัติตามเป็นนัยสำคัญสำหรับประเทศฟินแลนด์ ปฏิบัติตามเป็นบางส่วนสำหรับประเทศสิงคโปร์ และมีได้ถือว่าเป็นการปฏิบัติตามสำหรับประเทศอเมริกา

เมื่อนำผลการประเมินของการปฏิบัติตามและการปฏิบัติตามอย่างมีเป็นนัยสำคัญตามตารางที่ 3 มารวมกันจะแสดงให้เห็นว่าประเทศไทยมีจำนวนการปฏิบัติตามและการปฏิบัติตามอย่างมีเป็นนัยสำคัญที่ข้อเสนอแนะ 25 ประการ ประเทศสิงคโปร์ 34 ประการ ประเทศสหรัฐอเมริกา 30 ประการ และประเทศฟินแลนด์ 31 ประการ

เมื่อพิจารณาตามข้อมูลในตาราง 2 และ 3 แล้ว ผู้เขียนเห็นว่าเป็นการเหมาะสมในการนำหลักกฎหมาย Corruption, Drug Trafficking and Other Serious Crimes (Confiscation of Benefits) Act ของประเทศสิงคโปร์ ข้อบังคับสำหรับการป้องกันการใช้จ่ายเงินเพื่อการฟอกเงินหรือการเป็นผู้สนับสนุนทางการเงินแก่การก่อการร้าย และข้อเสนอแนะทั้ง 40 ประการ มาประยุกต์ใช้เป็นแนวทางในการพัฒนากฎหมาย ข้อบังคับ ระเบียบ หรือมาตรการสำหรับการป้องกันและปราบปรามการฟอกเงินสำหรับแพลตฟอร์มอิเล็กทรอนิกส์ในประเทศไทย โดยผู้เขียนขอเสนอแนะแนวทางดังต่อไปนี้

การแก้ไขในระดับพระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน พ.ศ. 2542

1. ผู้ประกอบอาชีพตามมาตรา 16 ที่มีหน้าที่ต้องรายงานการทำธุรกรรมต่อสำนักงานป้องกันและปราบปรามการฟอกเงินในกรณีเป็นธุรกรรมที่ใช้เงินสดมีจำนวนเกินกว่าที่กำหนดในกฎกระทรวงหรือเป็นธุรกรรมที่มีเหตุอันควรสงสัยนั้นยังขาดบางอาชีพที่เกี่ยวข้องและยังเป็นอาชีพที่มีความสามารถที่จะรับรู้ถึงธุรกรรมที่มีเหตุอันควรสงสัยเกี่ยวกับบุคคลหรือนิติบุคคล โดยหน่วยปฏิบัติการเฉพาะกิจด้านการเงินได้กำหนดผู้ที่มีหน้าที่ต้องรายงานธุรกรรมที่มีเหตุอันควรสงสัยให้รวมถึงทนายความ นักกฎหมาย ผู้เชี่ยวชาญด้านกฎหมายอิสระอื่นๆ และนักบัญชี³⁶ มิว่าผู้ประกอบอาชีพเหล่านี้จะเป็นผู้ปฏิบัติงานแต่เพียงผู้เดียว, หุ้นส่วนของบริษัท หรือ ลูกจ้างของสำนักงานกฎหมาย

³⁶ อ้างแล้วเชิงอรรถที่ 36

ข้อบังคับสำหรับการป้องกันการใช้สถาบันการเงินเพื่อการฟอกเงินของสหภาพยุโรป ฉบับที่ 5 (Directive (EU) 2018/843) ได้แก้ไขมาตรา 2(1)(a) ให้รวมผู้ตรวจสอบ บัญชี, นักบัญชีภายนอก, ที่ปรึกษาด้านภาษี และบุคคลใดที่ให้บริการด้านคำแนะนำ มิว่าจะเป็นคำแนะนำเกี่ยวกับภาษี, การเงิน หรือการดำเนินธุรกิจเป็นผู้ประกอบ อาชีพที่มีภาระหน้าที่ต้องรายงานธุรกรรมที่มีเหตุอันควรสงสัย

Corruption, Drug Trafficking and Other Serious Crimes (Confiscation of Benefits) Act ของประเทศสิงคโปร์ มาตรา 39 บัญญัติว่าเมื่อผู้ใดรู้หรือมีเหตุให้เชื่อ สงสัยทรัพย์สินใดมีหน้าที่ต้องรายงานธุรกรรมที่มีเหตุอันควรสงสัยต่อเจ้าพนักงาน ของสำนักงานธุรกรรมที่มีเหตุอันควรสงสัย และมีได้จำกัดว่าจะต้องเป็นสถาบัน การเงินหรือผู้ประกอบการอาชีพใดๆก็ตาม

ดังนั้นผู้เขียนขอเสนอให้เพิ่มเติมผู้มีหน้าที่รายงานธุรกรรมที่มีเหตุอันควรสงสัยโดย เริ่มจากผู้ประกอบอาชีพที่เกี่ยวข้องกับกฎหมาย บัญชี และภาษี เนื่องจากผู้ ประกอบอาชีพเหล่านี้มีความใกล้ชิดกับข้อมูลสำคัญต่างๆ ตัวอย่างเช่น ข้อมูล ทางการเงิน ธุรกรรมต่างๆที่นิติบุคคลหรือบุคคลธรรมดาได้กระทำไว้ จึงเป็นหนึ่งใน บุคคลหรือกลุ่มบุคคลที่มีข้อมูลเพียงพอที่จะรายงานเกี่ยวกับธุรกรรมที่มีเหตุอันควร สงสัย เนื่องจากพระราชบัญญัตินี้ได้ระบุผู้มีหน้าที่ในการรายงานไว้เพียงแค่สถาบัน การเงินและผู้ประกอบอาชีพตามมาตรา 16 เท่านั้น

2. บทกฎหมาย Corruption, Drug Trafficking and Other Serious Crimes (Confiscation of Benefits) Act ของประเทศสิงคโปร์ มาตรา 39 (2) บัญญัติ บทลงโทษในกรณีที่ผู้ที่มีหรือมีเหตุให้เชื่อว่ามีธุรกรรมที่มีเหตุอันควรสงสัยและมีได้ รายงานต่อเจ้าหน้าที่ที่มีความผิด โดยบุคคลธรรมดาจะโดนปรับไม่เกิน 250,000 ดอลลาร์สิงคโปร์ (หรือประมาณ 6 ล้านบาท โดยใช้อัตราแลกเปลี่ยนที่ 1 ดอลลาร์ สิงคโปร์ ต่อ 24 บาท) จำคุกไม่เกิน 3 ปี หรือทั้งจำทั้งปรับ ส่วนนิติบุคคลมีโทษปรับ ไม่เกิน 500,000 ดอลลาร์สิงคโปร์ (หรือประมาณ 12 ล้านบาท) ซึ่งถือว่าเป็นโทษ ทางอาญาและทางแพ่ง แต่พระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการฟอกเงินนี้

มิได้ระวางโทษอาญาไว้ ดังนั้นหนึ่งในทางเลือกเพื่อเพิ่มประสิทธิภาพและกระตุ้นการรายงานธุรกรรมที่มีเหตุอันควรสงสัยให้มากขึ้น จึงขอเสนอแนะให้เพิ่มโทษทางอาญาแก่ทั้งบุคคลธรรมดาและนิติบุคคล

สำหรับนิติบุคคลนั้น กรรมการหรือผู้มีอำนาจสั่งการสามารถมีความผิดได้อันเนื่องมาจากความประมาทเลินเล่อ มิได้สั่งการ หรืองดเว้นการสั่งการให้มีการป้องกันและปราบปรามการฟอกเงินในนิติบุคคลของตน

นอกจากนี้ กฎหมายก็ควรปกป้องผู้ที่รายงานธุรกรรมที่มีเหตุอันควรสงสัยด้วยความบริสุทธิ์ใจแก่เจ้าหน้าที่ป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน หากธุรกรรมที่ผู้นั้นเชื่อว่าเป็นธุรกรรมที่มีเหตุอันควรสงสัยและรายงานต่อสำนักงานป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน ผู้นั้นจะได้รับความคุ้มครองของกฎหมายว่าได้กระทำการไปด้วยความบริสุทธิ์ใจและมีได้มีเจตนาจกทำร้ายผู้ใดด้วยการรายงานธุรกรรมที่มีเหตุอันควรสงสัยเหล่านั้น

ดังนั้นเมื่อมีการเพิ่มโทษทางอาญา และเพิ่มมาตรการการป้องกันและคุ้มครองผู้รายงาน ผู้เขียนเห็นว่าจะเป็นการเพิ่มประสิทธิผลและกระตุ้นให้ผู้รายงานธุรกรรมที่มีเหตุอันควรสงสัยกล้าเปิดเผยข้อมูลมากขึ้น

การแก้ไขในระดับกฎกระทรวงโดยอาศัยอำนาจตามมาตรา 4 แห่งพระราชบัญญัติ ป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน พ.ศ. 2542

ข้อบังคับสำหรับการป้องกันการใช้จ่ายการใช้สถาบันการเงินเพื่อการฟอกเงินหรือการเป็นผู้สนับสนุนทางการเงินแก่การก่อการร้ายของสหภาพยุโรป ฉบับที่ 5 (Directive (EU) 2018/843) ได้แก้ไขมาตรา 2(1)(d) โดยกำหนดว่าหากตัวแทนหรือตัวกลางมีการทำธุรกรรมเกี่ยวกับการเช่าสังหาริมทรัพย์จำนวน 10,000 ยูโร (หรือประมาณ 400,000 บาท โดยใช้อัตราแลกเปลี่ยนที่ 1 ยูโร ต่อ 38 บาท) หรือมากกว่า ผู้นั้นมีหน้าที่ต้องรายงานธุรกรรมต่อองค์กรที่เกี่ยวข้องในประเทศของตน และได้บัญญัติมาตรา 2(1)(i) เพิ่มเติมว่าผู้ใดทำธุรกรรมหรือเป็นตัวกลางในการค้าขายงานศิลปะ รวมถึงการซื้อขายผ่านหอศิลป์และการประมูล โดยมูลค่าของ

ธุรกรรม หรือหลายธุรกรรมที่เกี่ยวข้องกันมีจำนวนรวม 10,000 ยูโร (ประมาณ 400,000 บาท) หรือมากกว่า ผู้นั้นมีหน้าที่ต้องรายงานธุรกรรมต่อองค์กรที่เกี่ยวข้องในประเทศของตน

กฎกระทรวงภายใต้พระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการฟอกเงินเรื่องข้อกำหนดจำนวนเงินในการทำธุรกรรมที่ใช้เงินสดซึ่งผู้ประกอบการอาชีพตามมาตรา 16 ต้องรายงานต่อสำนักงานป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน พ.ศ. 2554 บัญญัติว่าผู้ประกอบการอาชีพตามมาตรา 16 (4) ผู้ประกอบการอาชีพเกี่ยวกับนายหน้าหรือตัวแทนซื้อขายอสังหาริมทรัพย์ และ ผู้ประกอบการอาชีพตามมาตรา 16 (5) ผู้ประกอบการอาชีพค้าของเก่าตามกฎหมายว่าด้วยการควบคุมการขายทอดตลาดและค้าของเก่า ให้มีหน้าที่รายงานธุรกรรมต่อสำนักงานป้องกันและปราบปรามการฟอกเงินเมื่อธุรกรรมเป็นธุรกรรมเงินสดที่มีมูลค่าตั้งแต่ 2 ล้านบาทขึ้นไป

เมื่อเปรียบเทียบจำนวนเงินขั้นต่ำในการทำธุรกรรมที่ผู้ประกอบการอาชีพต้องรายงานต่อสำนักงานป้องกันและปราบปรามการฟอกเงินจะพบว่าข้อบังคับสำหรับการป้องกันการใช้จ่ายเงินใช้สถาบันการเงินเพื่อการฟอกเงินหรือการเป็นผู้สนับสนุนทางการเงินแก่การก่อการร้ายของสหภาพยุโรปมีมูลค่าธุรกรรมที่ต่ำกว่าที่กฎกระทรวงกำหนดเป็นอย่างมาก โดยของสหภาพยุโรปได้กำหนดไว้ที่ประมาณ 400,000 บาทโดยส่วนใหญ่ และกฎกระทรวงของประเทศไทยกำหนดไว้ที่ 2 ล้านบาทสำหรับธุรกรรมในลักษณะเดียวกัน

ผู้เขียนจึงขอเสนอแนะให้ลดจำนวนมูลค่าขั้นต่ำสำหรับผู้ประกอบการอาชีพตามมาตรา 16 ที่ต้องรายงานต่อสำนักงานป้องกันและปราบปรามการฟอกเงินเพื่อเสริมการป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน ให้เป็นไปตามหลักสากล และเพื่อตักจับธุรกรรมที่ใช้เทคนิคการทยอยหรือแบ่งเป็นรายการมูลค่าต่ำ (Smurfing) เพื่อเลี่ยงการรายงานธุรกรรมต่อสำนักงานป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน

นอกจากการปรับลดจำนวนมูลค่าขั้นต่ำสำหรับผู้ประกอบการอาชีพตามมาตรา 16 ที่ต้องรายงานต่อสำนักงานป้องกันและปราบปรามการฟอกเงินแล้ว ผู้เขียนขอเสนอแนะให้ปรับเปลี่ยนจากธุรกรรมเงินสดเป็นธุรกรรมที่มีการชำระค่าสินค้าหรือบริการมิว่าจะเป็นด้วยช่องทางใดก็ตาม เนื่องจาก ณ ปัจจุบัน ภาคธุรกิจต่างๆต้องสร้างช่องทางการชำระค่าสินค้าหรือบริการให้มากขึ้นเพื่ออำนวยความสะดวกให้แก่ลูกค้า สร้างความได้เปรียบในการแข่งขันในตลาด และปรับให้ทันการพัฒนาของเทคโนโลยี โดยกฎกระทรวงเรื่องข้อกำหนดจำนวนเงินในการทำธุรกรรมที่ใช้เงินสดซึ่งผู้ประกอบการอาชีพตามมาตรา 16 ต้องรายงานต่อสำนักงานป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน พ.ศ. 2554 นั้นครอบคลุมเฉพาะธุรกรรมที่ชำระด้วยเงินสดเท่านั้น ดังนั้นอาชญากรสามารถ

ใช้ช่องทางนี้ในการเลี่ยงการรายงานธุรกรรมต่อสำนักงานป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน เนื่องจากข้อบังคับสำหรับการป้องกันการใช้จ่ายการใช้สถาบันการเงินเพื่อการฟอกเงินหรือการเป็นผู้สนับสนุนทางการเงินแก่การก่อการร้ายของสหภาพยุโรปได้ถูกแก้ไขและมีได้มีขีดจำกัดการชำระค่าสินค้าหรือบริการด้วยเงินสดเท่านั้น

หากมีการนำข้อเสนอแนะของผู้เขียนไปปรับใช้จะส่งผลกระทบต่อแพลตฟอร์มอิเล็กทรอนิกส์ซึ่ง ณ ปัจจุบันยังมีได้อยู่ภายใต้ผู้ประกอบการอาชีพตามมาตรา 16 ต้องอำนวยความสะดวกให้นักบัญชี ผู้สอบบัญชี นักกฎหมายและผู้ให้คำปรึกษาทางกฎหมายที่มีหน้าที่ต้องรายงานการทำธุรกรรมต่อสำนักงานป้องกันและปราบปรามการฟอกเงินในกรณีเป็นธุรกรรมที่ใช้ที่มีมูลค่าเกินกว่าที่กำหนดในกฎกระทรวง หรือเป็นธุรกรรมที่มีเหตุอันควรสงสัย ยกตัวอย่างเช่น มีผู้ค้าในแพลตฟอร์มอิเล็กทรอนิกส์ร้านหนึ่งที่ขายเครื่องใช้ไฟฟ้าราคาสูง โดยอันที่จริงเป็นอาชญากรฟอกเงินที่มีผู้สมรู้ร่วมคิดในการส่งสินค้าของผู้ค้าร้านนี้ในแพลตฟอร์มอิเล็กทรอนิกส์ หากมีผู้บริโภครายอื่นได้ทำรายการซื้อสินค้าเข้ามา ผู้ค้านี้จะทำการยกเลิกรายการด้วยเหตุผลว่าสินค้าหมด หรือสินค้าชำรุดมิสามารถนำส่งได้ ดังนั้นร้านค้านี้จึงจะมีผู้บริโภคเดียวคือผู้สมรู้ร่วมคิด ซึ่งวิธีนี้ถือว่าเป็นการฟอกเงินได้รูปแบบหนึ่ง ดังนั้นหากนำข้อเสนอแนะที่ผู้เขียนได้แนะนำไปในความก่อนหน้าไปปฏิบัติใช้ เมื่อเจ้าหน้าที่แผนกบัญชี หรือ ผู้ตรวจสอบบัญชีสืบเห็นความผิดปกติในการทำธุรกรรมของผู้บริโภคและผู้ค้าร้านนี้ สามารถพิจารณาว่าเป็นธุรกรรมที่มีเหตุอันควรสงสัยและมีหน้าที่รายงานต่อสำนักงานป้องกันและปราบปรามการฟอกเงินเพื่อให้เป็นประโยชน์ต่อภาครัฐและประชาชนต่อไป

การเพิ่มบทลงโทษโทษนั้นถือเป็นหนึ่งในมาตรการที่เพิ่มความร่วมมือจากทุกหน่วยงาน เนื่องจากไม่มีผู้ใดอยากละเมิดหรือกระทำการใดให้ผิดกฎหมายจนกระทั่งตนเองนั้นถูกลงโทษ หรือมีต้องการรับโทษจากการไม่ปฏิบัติตามข้อกำหนด ดังนั้นเมื่อมีการเพิ่มโทษให้ทั้งบุคคลที่เกี่ยวข้องกับธุรกรรม นิติบุคคล หรือบุคคลธรรมดาที่เกี่ยวข้องกับนิติบุคคลนั้นๆ จะทำให้ความร่วมมือในการพัฒนาการป้องกันและปราบปรามการฟอกเงินนั้นเพิ่มขึ้น ยกตัวอย่างเช่น หากกฎหมายได้กำหนดโทษเพิ่มขึ้นสำหรับผู้บริหารที่ละเลยต่อการปฏิบัติหน้าที่ในการวางมาตรการการป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน การรายงานธุรกรรมที่มีเหตุอันควรสงสัย โดยเฉพาะโทษทางอาญาเนื่องจากการลิดรอนสิทธิเสรีภาพของบุคคลนั้นๆ ผู้บริหารจะมีความตั้งใจในการพัฒนาระบบในธุรกิจเพื่อป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน โดยระบบจะต้องปฏิบัติตามที่ดีใน

ระดับที่ผู้บริหารมองว่าตนนั้นได้กระทำดีที่สุดด้วยความสามารถของตนในการป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน และจะไม่ถือว่าเป็นการละเว้นการพัฒนากระบวนการป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน

การลดจำนวนมูลค่าของธุรกรรมและการมีจำกัดว่าต้องเป็นธุรกรรมที่ชำระด้วยเงินสดเท่านั้นจะช่วยเพิ่มจำนวนของการรายงานธุรกรรมที่มีเหตุอันควรสงสัยแก่สำนักงานป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน เนื่องจากธุรกรรมผ่านแพลตฟอร์มอิเล็กทรอนิกส์ส่วนใหญ่มิใช่การชำระด้วยเงินสด เมื่อสำนักงานป้องกันและปราบปรามการฟอกเงินได้รับรายงานธุรกรรมที่มีเหตุอันควรสงสัยมากเพียงพอที่จะสร้างฐานข้อมูลเกี่ยวกับพฤติกรรม บุคคลที่เกี่ยวข้อง มูลค่าของธุรกรรม จำนวนธุรกรรม ฯลฯ จะสามารถพัฒนาการป้องกันและปราบปรามการฟอกเงินได้ดีขึ้น เนื่องจากมีข้อมูลเพียงพอต่อการวิเคราะห์พฤติกรรมต่างๆเกี่ยวกับอาชญากรรมการฟอกเงิน

บทที่ 5

บทสรุปและข้อเสนอแนะ

5.1 บทสรุป

การติดต่อซื้อขายนั้นถือว่าเป็นเรื่องที่ได้เกิดขึ้นในสังคมตั้งแต่อดีตกาลจนถึง ณ ปัจจุบัน และเกิดขึ้นทุกที่ทั่วโลก การพัฒนาของสังคม เทคโนโลยี เศรษฐกิจ การเมือง และการพัฒนาอื่น ๆ ได้ส่งเสริมให้การติดต่อซื้อขายนั้นเป็นเรื่องที่สะดวกสบายและง่ายต่อผู้ใช้งานมากขึ้นเป็นลำดับ การพัฒนาช่องทางการซื้อขายตั้งแต่การเดินทางเร็ว การใช้เกวียนหรือม้าเพื่อเดินทางทำให้ได้ไกลขึ้น การล่องเรือเพื่อเดินทางไปยังภูมิภาคอื่น จนมาถึงการพัฒนาแอปพลิเคชันในการอำนวยความสะดวกให้ผู้บริโภคสามารถเข้าถึงการซื้อขายผ่านระบบการพาณิชย์อิเล็กทรอนิกส์ได้เพียงแค่นิ้วผ่านเทคโนโลยี และการเชื่อมต่อที่ทันสมัยอย่างเช่น 3G 4G และ 5G

ในสังคม ณ ปัจจุบันควบคู่กับวิกฤตการณ์โควิด-19 ได้สร้างพฤติกรรมใหม่ให้แก่สังคมไทย ตัวอย่างเช่น การเว้นระยะห่างทางสังคม การมีวิถีความปรกติใหม่ ซึ่งได้เข้ามาเปลี่ยนแปลงวิถีชีวิตของประชาชนไทยเป็นอย่างมากในการผลักดันให้ประชาชนนั้นต้องพึ่งเทคโนโลยีมากขึ้นเพื่อลดการพบปะผู้อื่น จึงเป็นหนึ่งในเหตุผลที่ทำให้การซื้อขายผ่านระบบการพาณิชย์อิเล็กทรอนิกส์และแพลตฟอร์มอิเล็กทรอนิกส์เพิ่มขึ้นอย่างมากเมื่อเทียบกับสถิติของปีก่อนหน้านี้

ระบบการพาณิชย์อิเล็กทรอนิกส์ในประเทศไทยนั้นถูกขับเคลื่อนด้วยแพลตฟอร์มอิเล็กทรอนิกส์เกือบกึ่งหนึ่งของมูลค่าการซื้อขายทั้งหมดผ่านระบบการพาณิชย์อิเล็กทรอนิกส์ สถิติ พ.ศ. 2562 ได้แสดงให้เห็นว่าระบบการพาณิชย์อิเล็กทรอนิกส์ในประเทศไทยมีมูลค่ามากกว่า 4 พันล้านบาท และร้อยละ 47 หรือ 1.9 พันล้านบาทเป็นการซื้อขายผ่านแพลตฟอร์มอิเล็กทรอนิกส์ เมื่อพิจารณาถึงทั้งแนวโน้มของการเติบโตของช่องทางการซื้อขาย มูลค่าการซื้อขาย และ การพัฒนาในด้านเทคโนโลยีต่างๆ เพื่อเอื้ออำนวยความสะดวกในการซื้อขายผ่านแพลตฟอร์มอิเล็กทรอนิกส์จึงถือว่าเป็นจุดเริ่มต้นที่เหมาะสมสำหรับการควบคุมดูแลธุรกิจการพาณิชย์อิเล็กทรอนิกส์

นอกจากการพัฒนาของเทคโนโลยีแล้วยังมีการพัฒนาด้านช่องทางการรับและชำระเงินผ่านระบบการพาณิชย์อิเล็กทรอนิกส์เช่นเดียวกัน โดยเมื่ออดีตกาล การชำระเงินสำหรับสินค้าหรือบริการคือการแลกกันของสินค้าหรือบริการ และหลังจากนั้นก็พัฒนาเป็นการใช้ธนบัตรและเหรียญกษาปณ์เป็นตัวแทนเงินตราหรือสื่อกลางในการซื้อขาย ณ ปัจจุบันนี้ ช่องทางการชำระเงินมิได้มีเพียงการชำระด้วยเงินสด แต่มีการชำระได้ 4 แบบเป็นหลักในประเทศไทย โดยวิธีแรกคือการชำระเงินผ่านธนาคาร ตัวอย่างเช่น

การโอนเงินผ่านเคาเตอร์ธนาคาร การโอนเงินผ่านตู้กดเงินสด โหมบายแบงก์กิ้ง หรืออินเทอร์เน็ตแบงก์กิ้ง โดยวิธีการแรกนี้ถือเป็นวิธีการที่ถูกใช้มากที่สุด โดยมีร้อยละ 54.25 จากการชำระเงินผ่านช่องทางทั้งหมด สำหรับธุรกิจการพาณิชย์อิเล็กทรอนิกส์ ช่องทางที่ได้รับความนิยมถัดมาคือช่องทางการชำระผ่านบัตรเครดิตหรือบัตรเดบิต ถือเป็นร้อยละ 22.3 ช่องทางที่สามคือกระเป๋าเงินดิจิทัล คิดเป็นร้อยละ 14.53 จากช่องทางการชำระเงินทั้งหมด ช่องทางสุดท้ายที่ประชาชนไทยนิยมใช้ในการชำระค่าสินค้าผ่านธุรกิจการพาณิชย์อิเล็กทรอนิกส์คือช่องทาง Financial Electronic Data Interchange (FEDI) โดยช่องทางนี้มีความนิยมน้อยที่สุดที่ร้อยละ 8.83 การชำระเงินเนื่องจากวิธี FEDI โดยส่วนใหญ่จะถูกใช้ในระดับบงค์กร เนื่องจากมีต้นทุนในการสร้างระบบเพื่อรองรับการชำระในรูปแบบนี้

การพัฒนาการของระบบธุรกิจต่างๆ เทคโนโลยี และความสะดวกสบายในการติดต่อสื่อสารนั้น มิได้เป็นผลประโยชน์แก่ประชาชนทั่วไป แต่ยังเปิดช่องทางให้อาชญากรฟอกเงินใช้เป็นช่องทางในการกระทำ ความผิดมิว่าจะเป็นความผิดที่ก่อเพื่อให้ได้มาในเงินหรือทรัพย์สิน เมื่อมีการกระทำผิดตามความผิดมูลฐานที่ กฎหมายได้กำหนดไว้แล้ว อาชญากรนั้นมักจะหาช่องทางในการทำให้เงินสกปรกที่ได้มาจากการกระทำ ความผิดมาทำความสะอาดให้กลายเป็นเงินสะอาดเพื่อสามารถนำเข้าสู่ระบบการเงินในประเทศไทยหรือนอกประเทศในการจับจ่ายใช้สอยต่อไป โดยการกระทำนี้ถูกเรียกว่า การฟอกเงิน หรือการทำให้เงินที่ ได้มาโดยวิธีการผิดกฎหมายฟอกให้เป็นเงินสะอาดเหมือนได้มาด้วยวิธีสุจริต

จากหลักฐานการเติบโต การพัฒนาและการเปลี่ยนแปลงในธุรกิจการพาณิชย์อิเล็กทรอนิกส์ โดยเฉพาะแพลตฟอร์มอิเล็กทรอนิกส์ที่อำนวยความสะดวกแก่ผู้บริโภคทั้งในด้านการตลาดและด้านการ ชำระเงิน ได้เพิ่มช่องทางแก่อาชญากรฟอกเงินในการกระทำผิดเช่นเดียวกัน โดยอาชญากรฟอกเงิน นั้นสามารถทำความผิดผ่านธุรกิจการพาณิชย์อิเล็กทรอนิกส์อันเป็นตัวอย่างดังต่อไปนี้ การสมรู้ร่วมคิด ระหว่างผู้บริโภคและผู้ค้าบนแพลตฟอร์มอิเล็กทรอนิกส์โดยสร้างทำเป็นซื้อขายกัน หรือการซื้อขายสินค้า และขอยกเลิกคำสั่งซื้อพร้อมขอคืนเงินในเวลาต่อมา จากตัวอย่างของอาชญากรรมฟอกเงินที่ผู้เขียนได้ ยกตัวอย่างขึ้นมา นั้น ถือว่าเป็นการฟอกเงินในรูปแบบใหม่โดยหาประโยชน์จากการใช้ช่องทางแพลตฟอร์ม อิเล็กทรอนิกส์เป็นช่องทางในการกระทำผิดฐานฟอกเงิน

ถึงแม้ว่าธุรกิจการพาณิชย์อิเล็กทรอนิกส์ได้ถูกพัฒนากับสังคมไทยมาหลายปีแล้วแต่กฎหมาย ประเทศไทยนั้นมิได้บัญญัติกฎหมายเฉพาะสำหรับการกำกับดูแลระบบธุรกิจการพาณิชย์อิเล็กทรอนิกส์ แต่ยังมีกฎหมายอื่นที่สามารถนำมาบังคับใช้กับธุรกิจการพาณิชย์อิเล็กทรอนิกส์หรือแพลตฟอร์ม อิเล็กทรอนิกส์ได้ ยกตัวอย่างเช่น พระราชบัญญัติว่าด้วยธุรกรรมทางอิเล็กทรอนิกส์ พ.ศ. 2544 พระราชบัญญัติว่าด้วยการกระทำผิดเกี่ยวกับคอมพิวเตอร์ พ.ศ. 2550 พระราชบัญญัติขายตรงและ

ตลาดแบบตรง พ.ศ. 2545 พระราชบัญญัติคุ้มครองผู้บริโภค พ.ศ. 2522 พระราชบัญญัติว่าด้วยราคาสินค้าและบริการ พ.ศ. 2542 ฯลฯ

พระราชบัญญัติว่าด้วยธุรกรรมทางอิเล็กทรอนิกส์ พ.ศ. 2544 ถือเป็นพระราชบัญญัติที่ได้ถูกบัญญัติขึ้นจากการพัฒนาของเครื่องมืออิเล็กทรอนิกส์ ระบบออนไลน์ และเครือข่ายการเชื่อมต่อพระราชบัญญัตินี้สามารถใช้ได้แก่ธุรกรรมที่ดำเนินการโดยใช้ข้อมูลอิเล็กทรอนิกส์ ดังนั้นธุรกิจการพาณิชย์อิเล็กทรอนิกส์จึงอยู่ภายใต้การบังคับใช้ของพระราชบัญญัตินี้ โดยหลักความสำคัญของพระราชบัญญัติว่าด้วยธุรกรรมทางอิเล็กทรอนิกส์ พ.ศ. 2544 นั้นได้บัญญัติถึงการรับรองการมีผลผูกพันของธุรกรรมทางอิเล็กทรอนิกส์ให้มีเสมือนธุรกรรมกระดาษ ซึ่งเทียบได้ถึงหลักความเท่าเทียมของวิธีการการทำธุรกรรม นอกจากความเท่าเทียมของผลผูกพันจากธุรกรรมทางอิเล็กทรอนิกส์ พระราชบัญญัตินี้ยังได้ให้การทำหลักฐานในรูปแบบข้อมูลอิเล็กทรอนิกส์ใช้เป็นหลักฐานได้เช่นกัน โดยข้อมูลอิเล็กทรอนิกส์นั้นจะต้องสามารถเข้าถึงและนำกลับมาใช้ได้โดยความหมายไม่เปลี่ยนแปลงและจะได้ข้อความเดิมที่ใช้เป็นหลักฐาน ณ วันที่ทำนิติกรรม

พระราชบัญญัติว่าด้วยธุรกรรมทางอิเล็กทรอนิกส์ พ.ศ. 2544 ยังให้ความสำคัญของการลงลายมือชื่อในรูปแบบข้อมูลอิเล็กทรอนิกส์โดยมีหลักการบนพื้นฐานของความเท่าเทียมกันระหว่างการลงลายมือชื่อบนกระดาษ และเนื่องจากหลักฐานในรูปแบบข้อมูลอิเล็กทรอนิกส์ใช้เป็นหลักฐานได้ พระราชบัญญัติว่าด้วยธุรกรรมทางอิเล็กทรอนิกส์ พ.ศ. 2544 จึงบัญญัติว่าให้เก็บข้อมูลไว้ไม่น้อยกว่า 5 ปี หรือ 10 ปี แล้วแต่ประเภทของข้อมูลอิเล็กทรอนิกส์นั้นๆ

พระราชบัญญัติว่าด้วยการกระทำความผิดเกี่ยวกับคอมพิวเตอร์ พ.ศ. 2550 ได้บัญญัติการควบคุมดูแล กำหนดความผิดและโทษเกี่ยวกับการกระทำความผิดเกี่ยวกับคอมพิวเตอร์ ทั้งในส่วนของผู้ใช้งาน ผู้ให้บริการ และพนักงานเจ้าหน้าที่ที่เกี่ยวข้อง โดยโทษนั้นรวมถึงโทษทางอาญาด้วยเช่นกัน

การพาณิชย์ผ่านแพลตฟอร์มอิเล็กทรอนิกส์ถือเป็นการค้าและการซื้อขายเช่นเดียวกับการพาณิชย์ช่องทางอื่นๆ ดังนั้นจึงต้องมีการคุ้มครองผู้บริโภคเช่นเดียวกับการพาณิชย์ช่องทางอื่นโดยอาศัยอำนาจพระราชบัญญัติขายตรงและตลาดแบบตรง พ.ศ. 2545 โดยผู้ค้าต้องจดทะเบียนก่อนเริ่มประกอบการภายใต้ระบบการพาณิชย์อิเล็กทรอนิกส์ จึงเป็นประโยชน์แก่รัฐในการเข้าถึงข้อมูลกิจการต่างๆ เพื่อสร้างระเบียบวินัยในการพาณิชย์ และ พระราชบัญญัติคุ้มครองผู้บริโภค พ.ศ. 2522 ในการคุ้มครองผู้บริโภคโดยบัญญัติ 5 สิทธิหลักที่ผู้บริโภคจะได้รับตามความคุ้มครองทางกฎหมายถึงแม้ว่าผู้บริโภคจะซื้อขายสินค้าหรือบริการผ่านระบบการพาณิชย์อิเล็กทรอนิกส์

กฎหมายหลักสุดท้ายที่ครอบคลุมถึงการพาณิชย์อิเล็กทรอนิกส์คือ พระราชบัญญัติว่าด้วยราคาสินค้าและบริการ พ.ศ. 2542 โดยพระราชบัญญัติฉบับนี้มีจุดมุ่งหมายหลักในการคุ้มครองผู้บริโภคด้านราคาของสินค้าและบริการเพื่อให้มีราคาที่เหมาะสม ไม่มีการผูกขาดสินค้า รวมถึงการเปิดเผยราคาให้ชัดเจนและเปิดเผย นอกจากนี้ยังมีกฎหมายอีกหลายฉบับที่มีส่วนเกี่ยวข้องในการกำกับดูแล ควบคุม หรือตรวจสอบธุรกิจการพาณิชย์อิเล็กทรอนิกส์โดยผู้เขียนขออ้างถึงเฉพาะพระราชบัญญัติที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับแพลตฟอร์มอิเล็กทรอนิกส์ไว้เท่านี้

อาชญากรรมการฟอกเงินนั้นเป็นปัญหาระดับสากล มิว่าจะเป็นประเทศที่มีมาตรการกฎหมายที่เข้มแข็งเพียงใดก็ยังมี การก่ออาชญากรรมการฟอกเงินได้ นอกจากนี้อาชญากรรมการฟอกเงินมักเป็นอาชญากรรมข้ามชาติที่กระทำขึ้นโดยบุคคล กลุ่มบุคคล หรือนิติบุคคล ในการร่วมมือกันกระทำความผิด นอกจากนี้การฟอกเงินยังเป็นอาชญากรรมที่ยากที่จะตรวจจับ เนื่องจากโดยพื้นฐานแล้วอาชญากรรมการฟอกเงินนั้นมักจะแฝงตัวและมีลักษณะเช่นเดียวกับการทำธุรกรรมสุจริต แต่มีเจตนาทุจริต โดยการฟอกเงินได้นั้นคือการนำทรัพย์สินที่ได้มาจากการกระทำความผิด มาทำธุรกรรมที่ปกปิดเจตนาที่แท้จริง และนำเงินที่ฟอกแล้วนั้นไปผสมปนเปื้อนกับเงินสะอาดเพื่อปกปิดแหล่งเงินที่แท้จริงและทำให้ดูเหมือนว่าเป็นเงินที่ถูกต้องตามกฎหมาย

พระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน พ.ศ. 2542 มีเจตนารมณ์ที่มุ่งประสงค์ตัดวงจรการประกอบอาชญากรรมและทำลายแรงจูงใจในการประกอบอาชญากรรมการฟอกเงิน รวมถึงการสืบถึงความผิดมูลฐานก่อนจะนำทรัพย์สินจากการกระทำความผิดมูลฐานมากระทำอาชญากรรมการฟอกเงิน พระราชบัญญัตินี้ได้กำหนดความผิดมูลฐานจากการได้มาของแหล่งเงินภายใต้พระราชบัญญัติการป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน พ.ศ. 2542 ได้กำหนดไว้ทั้งหมด 21 ความผิดมูลฐาน ซึ่งถึงแม้ว่าจะมีความผิดมูลฐานมาก่อนแต่มิได้เอาเงินหรือทรัพย์สินนั้นไปทำอันใดต่อและถือหรือเก็บไว้ก็มิได้มีความผิดฐานฟอกเงิน

พระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน พ.ศ. 2542 ครอบคลุมถึงธุรกิจสถาบันการเงิน สำนักงานที่ดิน และผู้ประกอบการอาชีพ 10 อาชีพตามมาตรา 16 ให้มีหน้าที่ต่างๆที่พึงกระทำเพื่อตรวจสอบถึงแหล่งเงิน ให้ลูกค้าแสดงตนทุกครั้งก่อนการทำธุรกรรม มีการกำหนดกำหนดนโยบายการรับลูกค้า การบริหารความเสี่ยงที่อาจเกี่ยวกับการฟอกเงินของลูกค้า และรายงานธุรกรรมที่มีเหตุอันควรสงสัยต่อสำนักงานป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน

เนื่องจากอาชญากรรมการฟอกเงินนั้นนอกจากจะเป็นปัญหาในประเทศไทยยังเป็นปัญหาในระดับสากลเช่นเดียวกัน ด้วยการพัฒนาช่องทางในการทำธุรกิจผ่านระบบการพาณิชย์อิเล็กทรอนิกส์

โดยเฉพาะความสะดวกในการเพิ่มร้านค้าหรือผู้ค้าในระบบแพลตฟอร์มอิเล็กทรอนิกส์ยังถือว่าเป็นความเสี่ยงที่ประเทศไทยเผชิญในการต่อยอดกับอาชญากรรมการฟอกเงิน ผู้เขียนเห็นว่าเพื่อให้การป้องกันและปราบปรามการฟอกเงินในประเทศไทยมีความครอบคลุมมากขึ้นจึงเห็นสมควรให้นำกฎหมายเกี่ยวกับการป้องกันและปราบปรามการฟอกเงินนำมาใช้กับแพลตฟอร์มอิเล็กทรอนิกส์ ซึ่งถือว่าเป็นช่องทางการการพาณิชย์อิเล็กทรอนิกส์ที่มีมูลค่ามากที่สุดในประเทศไทยถึงประมาณ 2 พันล้านบาทต่อปี นอกจากนี้การเสริมมาตรการการป้องกันการฟอกเงินยังถือว่าเป็นการยกระดับกฎหมายประเทศไทยให้ขึ้นสู่เวทีสากล เนื่องจากกฎหมายในหลายๆประเทศได้มุ่งหน้าเพิ่มเติมมาตรการต่างๆสำหรับธุรกิจการพาณิชย์อิเล็กทรอนิกส์

เมื่อมีการบัญญัติกฎหมายเพิ่มเติมเพื่อควบคุม ดูแล เพิ่มมาตรการให้แก่แพลตฟอร์มอิเล็กทรอนิกส์จะมีผลกระทบโดยตรงของผู้ให้บริการแพลตฟอร์มอิเล็กทรอนิกส์ และบุคลากรที่เกี่ยวข้อง เนื่องจากการเพิ่มภาระหน้าที่ให้แก่บุคคลเหล่านั้นในการตรวจสอบ รายงานธุรกรรมที่มีเหตุอันควรสงสัย รวมถึงรวบรวมพยานหลักฐานเพื่อให้เป็นข้อมูลแก่เจ้าหน้าที่เมื่อถูกตรวจสอบ และเมื่อมีภาระเบียดมากขึ้น อาจทำให้การพาณิชย์ผ่านแพลตฟอร์มอิเล็กทรอนิกส์ชะลอลง เช่น หากมีการตรวจสอบผู้ค้าที่จะลงทะเบียนผ่านระบบแพลตฟอร์มอิเล็กทรอนิกส์และต้องมีการตรวจสอบเพื่อทราบข้อเท็จจริงเกี่ยวกับลูกค้าอาจทำให้การเตรียมความพร้อมเพื่อให้ผู้ค้าพร้อมขายจะชะลอลง และผู้ค้าบางท่านอาจเลี่ยงการทำธุรกิจผ่านแพลตฟอร์มอิเล็กทรอนิกส์เนื่องจากมีมาตรการในการตรวจสอบมากกว่าที่ตนจะขายผ่านช่องทางอิเล็กทรอนิกส์อื่น

นอกจากนี้การเพิ่มมาตรการทางกฎหมายยังมีผลกระทบต่อภาครัฐในด้านที่ภาครัฐมีภาระหน้าที่มากขึ้นตามมาจากการตรวจสอบ ให้ความรู้ด้านอาชญากรรมการฟอกเงินผ่านแพลตฟอร์มอิเล็กทรอนิกส์ ความรู้ความเชี่ยวชาญทางเทคโนโลยีและเครื่องมือต่างๆในการตรวจจับอาชญากรรมฟอกเงิน และผลกระทบสุดท้ายคือสำหรับประชาชนทั่วไป เนื่องจากการแก้ไขกฎหมายระดับพระราชบัญญัติ นั้นเป็นกฎหมายระดับสูงและมีผลกระทบต่อสิทธิและเสรีภาพขั้นพื้นฐานของประชาชนบางประการ เช่นการต้องเปิดเผยข้อมูลของแหล่งเงิน หรืออำนวยความสะดวกในการให้ข้อมูลหรือเอกสารแก่เจ้าหน้าที่เมื่อมีการร้องถามถึงธุรกรรมต่างๆ รวมถึงการถูกอายัดเงินหรือทรัพย์สินที่อาจเกี่ยวข้องกับอาชญากรรมการฟอกเงิน

การเพิ่มมาตรการทางกฎหมายเกี่ยวกับการควบคุม ดูแล ตรวจสอบ ป้องกันและปราบปรามการฟอกเงินจะส่งผลให้สังคมสงบเรียบร้อย โดยประชาชนสามารถมั่นใจว่าธุรกรรมที่ตนได้ทำผ่านแพลตฟอร์มอิเล็กทรอนิกส์นั้นมิได้เป็นการสนับสนุนอาชญากรรมการฟอกเงิน หรือมิได้เป็นส่วนร่วมในการกระทำอาชญากรรมการฟอกเงินนั้นๆ นอกจากนี้หากมีการพัฒนามาตรการเพื่อป้องกันและปราบปรามการฟอก

เงินจะทำให้ระบบเศรษฐกิจมีเสถียรภาพมากขึ้น โดยรายได้ กำไร และค่าใช้จ่ายที่รายงานต่อกรมสรรพากรนั้นจะเป็นตัวเลขที่มาจากธุรกิจที่กระทำโดยความสุจริต เมื่อภาครัฐและภาคเอกชนสามารถเพิ่มความเชื่อมั่นให้แก่ประชาชนทั่วไปแล้ว การลงทุนในประเทศไทยย่อมมีค่าน่าเชื่อถือมากขึ้น เพิ่มเสถียรภาพทางเศรษฐกิจของประเทศไทยให้ขึ้นถึงมาตรฐานสากล และส่งเสริมภาพลักษณ์ทางเศรษฐกิจที่ดีในเวทีโลก

5.2 ข้อเสนอแนะ

อาชญากรรมการฟอกเงินนั้นผ่านแพลตฟอร์มอิเล็กทรอนิกส์นั้นถือว่าเป็นปัญหาที่ทั่วโลกกำลังให้ความสนใจในการป้องกันและปราบปราม จากที่ผู้เขียนได้ศึกษาทั้งระบบการพาณิชย์อิเล็กทรอนิกส์กฎหมายในประเทศไทยและกฎหมายต่างประเทศ ผู้เขียนมีความเห็นว่าควรมีแนวทางการเพิ่มเติมมาตรการการป้องกันและปราบปรามการฟอกเงินสำหรับแพลตฟอร์มอิเล็กทรอนิกส์ดังต่อไปนี้

1. การเพิ่มผู้มีหน้าที่ในการรายงานการทำธุรกรรมเมื่อเกินเกณฑ์ที่กฎกระทรวงกำหนด หรือเมื่อพบธุรกรรมที่มีเหตุอันควรสงสัย

พระราชบัญญัติการป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน พ.ศ. 2542 ได้บัญญัติให้สถาบันการเงิน สำนักงานที่ดิน และผู้ประกอบการอาชีพตามมาตรา 16 ให้มีหน้าที่ต้องรายงานการทำธุรกรรมเมื่อเกินเกณฑ์ที่กฎกระทรวงกำหนด หรือเมื่อพบธุรกรรมที่มีเหตุอันควรสงสัย แต่เนื่องจากบุคคลเหล่านี้อาจมีเพียงพอต่อธุรกิจรูปแบบใหม่ๆ ผู้เขียนเลยขอเสนอแนะให้เพิ่มอาชีพผู้ตรวจสอบบัญชี, นักบัญชีภายนอก, ที่ปรึกษาด้านภาษี และบุคคลใดที่ให้บริการด้านคำแนะนำไม่ว่าจะเป็นคำแนะนำเกี่ยวกับภาษี, การเงิน หรือการดำเนินธุรกิจเป็นผู้ประกอบการอาชีพที่มีภาระหน้าที่ต้องรายงานธุรกรรมที่มีเหตุอันควรสงสัยเนื่องจากบุคคลเหล่านี้มีความรู้เกี่ยวกับธุรกิจ ธุรกรรมต่างๆที่เกิดขึ้นภายใต้แพลตฟอร์มอิเล็กทรอนิกส์

2. การเพิ่มโทษทางอาญาให้แก่บุคคลธรรมดาและนิติบุคคล

เมื่อเทียบบทลงโทษของประเทศไทยกับกฎหมายของประเทศอื่นแล้วผู้เขียนพบว่าโทษทางอาญาที่ประเทศไทยได้บัญญัติไว้นั้นยังถือว่าเบากว่าโทษทางอาญาประเทศอื่น นอกจากนี้หากมีการเพิ่มโทษทางอาญาให้สูงขึ้น จะเป็นการกระตุ้นทางอ้อมให้บุคคลธรรมดาและนิติบุคคลเพิ่มประสิทธิภาพในการป้องกันและปราบปรามการฟอกเงินในกิจการตนเอง รวมถึงเพิ่มความให้ความร่วมมือแก่ภาครัฐในการให้ข้อมูลโดยการรายงานธุรกรรมที่มีเหตุอันควรสงสัยหรือให้ข้อมูลอื่นๆเมื่อ

3. การลดจำนวนมูลค่าของธุรกรรมที่ต้องรายงานต่อสำนักงานป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน

เมื่อเทียบมูลค่าของธุรกรรมที่ต้องรายงานต่อสำนักงานป้องกันและปราบปรามการฟอกเงินนั้น ประเทศไทยถือว่ายังมีการตั้งมูลค่าของธุรกรรมที่ต้องรายงานไว้สูงกว่ามาตรฐานของประเทศอื่นๆ ดังนั้นเพื่อให้เข้าถึงธุรกรรมที่อาจเป็นการกระทำผิดฐานฟอกเงินได้นั้น ควรลดมูลค่าของธุรกรรมที่ต้องรายงานต่อสำนักงานป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน

4. การไม่จำกัดว่าธุรกรรมที่ต้องรายงานต่อสำนักงานป้องกันและปราบปรามการฟอกเงินต้องเป็นธุรกรรมเงินสดเท่านั้น

ในปัจจุบันการชำระค่าสินค้าหรือบริการนั้นมีหลากหลายรูปแบบ มีว่าจะเป็นการบัตรเครดิต กระเป๋าเงินอิเล็กทรอนิกส์ แอปพลิเคชันของสถาบันการเงิน หรือแม้กระทั่งคริปโทเคอร์เรนซี ดังนั้นผู้เขียนจึงขอแนะนำให้ขยายช่องทางการชำระค่าสินค้าหรือบริการโดยมีจำเป็นจะต้องเป็นการชำระผ่านเงินสดเท่านั้น โดยเฉพาะการชำระเงินผ่านแพลตฟอร์มอิเล็กทรอนิกส์ ซึ่งผู้เขียนได้ศึกษาและพบว่า การชำระค่าสินค้าและบริการในการซื้อขายผ่านแพลตฟอร์มอิเล็กทรอนิกส์มีการชำระด้วยเงินสดเป็นร้อยละที่น้อยที่สุดในการชำระค่าสินค้าหรือบริการทั้งหมด

รายการอ้างอิง

Corruption, Drug Trafficking and Other Serious Crimes (Confiscation of Benefits) Act
(Chapter 65A)

Basel Institute on Governance, Basel AML Index: Public Edition Ranking [ออนไลน์], เข้าถึงเมื่อ: 4 พฤษภาคม 2564, แหล่งที่มา: <https://baselgovernance.org/basel-aml-index/public-ranking>

FATF, Mutual Evaluations [ออนไลน์], เข้าถึงเมื่อ: 4 พฤษภาคม 2564, แหล่งที่มา: <https://www.fatf-gafi.org/faq/mutualevaluations/>

FATF, Anti-Money Laundering and Counter-Terrorist Financing Measures: Finland Mutual Evaluation Report April 2019 [ออนไลน์], เข้าถึงเมื่อ: 4 พฤษภาคม 2564, แหล่งที่มา: <https://www.fatf-gafi.org/media/fatf/documents/reports/mer4/mer-finland-2019.pdf>

FATF, Anti-Money Laundering and Counter-Terrorist Financing Measures: Singapore Mutual Evaluation Report September 2016 [ออนไลน์], เข้าถึงเมื่อ: 4 พฤษภาคม 2564, แหล่งที่มา: <https://www.fatf-gafi.org/media/fatf/documents/reports/mer4/MER-Singapore-2016.pdf>

FATF, Anti-Money Laundering and Counter-Terrorist Financing Measures: Thailand Mutual Evaluation Report December 2017 [ออนไลน์], เข้าถึงเมื่อ: 4 พฤษภาคม 2564, แหล่งที่มา: <https://www.fatf-gafi.org/media/fatf/documents/reports/mer-fsrb/APG-MER-Thailand-2017.pdf>

FATF, Anti-Money Laundering and Counter-Terrorist Financing Measures: United States Mutual Evaluation Report December 2016 [ออนไลน์], เข้าถึงเมื่อ: 4 พฤษภาคม 2564, แหล่งที่มา: <https://www.fatf-gafi.org/media/fatf/documents/reports/mer4/mer-united-states-2016.pdf>

FATF, Designated categories of offences [ออนไลน์], เข้าถึงเมื่อ: 6 พฤษภาคม 2564, แหล่งที่มา: <https://www.fatf-gafi.org/glossary/d-i/>

FATF, International Standards on Combating Money Laundering and the Financing of Terrorism & Proliferation [ออนไลน์], เข้าถึงเมื่อ 25 เมษายน 2564, แหล่งที่มา: <https://www.fatf-gafi.org/media/fatf/documents/recommendations/pdfs/FATF%20Recommendations%202012.pdf>

Treaty on European Union and the Treaty on the Functioning of the European Union

สำนักงานพัฒนาธุรกรรมทางอิเล็กทรอนิกส์ กระทรวงดิจิทัลเพื่อเศรษฐกิจและสังคม, ETDA เผย ปี 62 คนไทยใช้อินเทอร์เน็ตเพิ่มขึ้นเฉลี่ย 10 ชั่วโมง 22 นาที Gen Y ครองแชมป์ 5 ปีซ้อน [ออนไลน์], 30 มีนาคม 2563. เข้าถึงเมื่อ 10 มีนาคม 2564, แหล่งที่มา: <https://www.etda.or.th/th/NEWS/ETDA-Revealed-Thailand-Internet-User-Behavior-2019.aspx>

สำนักงานพัฒนาธุรกรรมทางอิเล็กทรอนิกส์ กระทรวงดิจิทัลเพื่อเศรษฐกิจและสังคม, ETDA เผยมูลค่า e-Commerce ไทย ปี 62 คาดพุ่ง 4.02 ล้านล้านบาท [ออนไลน์], 10 มีนาคม 2564. เข้าถึงเมื่อ 10 มีนาคม 2564, แหล่งที่มา: <https://www.etda.or.th/th/ข่าวสารและกิจกรรม/ชาวประชาสมพนธ์/ETDA/ETDA-เผยมลค่า-e-Commerce-ไทย-ป-62-คาดพง-4-02-ลานลานบาท.aspx>

บูรณ์เมตต์ วิวัฒนานุกูล (สายนโยบายการเงิน ธนาคารแห่งประเทศไทย), ทำความรู้จักธุรกิจ B2C E-Commerce: รูปแบบธุรกิจ รูปแบบการชำระเงิน และวิธีการติดตามภาวะตลาด [ออนไลน์], มีนาคม 2564. เข้าถึงเมื่อ: 10 มีนาคม 2564, แหล่งที่มา:
https://www.bot.or.th/Thai/Statistics/Articles/Doc_Lib_statisticsHorizon/StatHorizon_B2C_eCommerce.pdf

องค์กร: สำนักงานสถิติแห่งชาติ, มูลค่าธุรกิจพาณิชย์อิเล็กทรอนิกส์ (e-Commerce) [ออนไลน์], เข้าถึงเมื่อ 10 มีนาคม 2564, แหล่งที่มา: <https://data.go.th/dataset/e-commerce4060>

Takra Online, 4 อันดับ ช่องทางการชำระเงินออนไลน์ ที่ E-COMMERCE เลือกใช้ [ออนไลน์], 19 พฤศจิกายน 2558. เข้าถึงเมื่อ: 11 มีนาคม 2564, แหล่งที่มา:
https://www.takraonline.com/blog/ช่องทางการชำระเงินออนไลน์_ที่_e_commerce_เลือกใช้-blog.aspx

กองบรรณาธิการ ตลาดซื้อ นิตยสารออนไลน์, ฉบับที่ 206 ตลาดออนไลน์และมาตรการคุ้มครองผู้บริโภค [ออนไลน์], เข้าถึงเมื่อ: 15 มีนาคม 2564, แหล่งที่มา:
<https://www.chaladsue.com/article/2828>

กองกำกับและตรวจสอบสำนักงานป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน, การปฏิบัติตามกฎหมายว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการฟอกเงินและกฎหมายว่าด้วยการสนับสนุนทางการเงินแก่การก่อการร้าย [ออนไลน์], เข้าถึงเมื่อ: 1 เมษายน 2564, แหล่งที่มา:
<https://www.bot.or.th/Thai/FinancialMarkets/ForeignExchangeRegulations/ForeignMeansOfPaymentBusinesses/DocLib2/AML.pdf>

ตฤณห์ โพธิ์รักษา : อาชญาวิทยา จิตวิทยาสังคมศาสตร์ และพฤติกรรมศาสตร์, การค้าอวัยวะมนุษย์ (Trafficking in human organs) : วิกฤตการณ์การค้าอวัยวะมนุษย์ในต่างประเทศและประเทศไทย [ออนไลน์], เข้าถึงเมื่อ: 10 พฤษภาคม 2564, แหล่งที่มา:
<https://www.gotoknow.org/posts/658941>

วิชัย ตันติกุลานันท์, คำอธิบายกฎหมายป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน, กรุงเทพฯ: ห้างหุ้นส่วน
สำนักพิมพ์อักษร, 2543.

สุรพล ไตรเวทย์, คำอธิบายกฎหมายฟอกเงิน ปัญหา ข้อเท็จจริง คำอธิบาย พระราชบัญญัติป้องกันและ
ปราบปรามการฟอกเงิน พ.ศ. ๒๕๔๒ และ พระราชกำหนดแก้ไขเพิ่มเติมพระราชบัญญัติป้องกัน
และปราบปรามการฟอกเงิน พ.ศ. ๒๕๔๒ พ.ศ. ๒๕๔๖, กรุงเทพฯ: บริษัท สำนักพิมพ์วิญญูชน
จำกัด, 2548.

ชัยวัฒน์ วงศ์วัฒนศานต์, ทวีศักดิ์ กอนันตกุล, สุรางคณา แก้วจางงศ์ สำนักงานเลขานุการ
คณะกรรมการเทคโนโลยีสารสนเทศแห่งชาติ ศูนย์เทคโนโลยีอิเล็กทรอนิกส์และคอมพิวเตอร์
แห่งชาติ สำนักงานพัฒนาวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีแห่งชาติ, คำอธิบายพระราชบัญญัติว่าด้วย
ธุรกรรมทางอิเล็กทรอนิกส์ พ.ศ. 2544, กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์ บริษัท จีรัชการพิมพ์ จำกัด, 2545.

กฤษฎิ์ กำปันทอง, “มาตรการป้องกันและปราบปรามการฟอกเงินในกรณีการกระทำความผิดของนิติ
บุคคล,” (วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหารธุรกิจ สาขาวิชานิติศาสตร์ คณะนิติศาสตร์ จุฬาลงกรณ์
มหาวิทยาลัย, 2561).